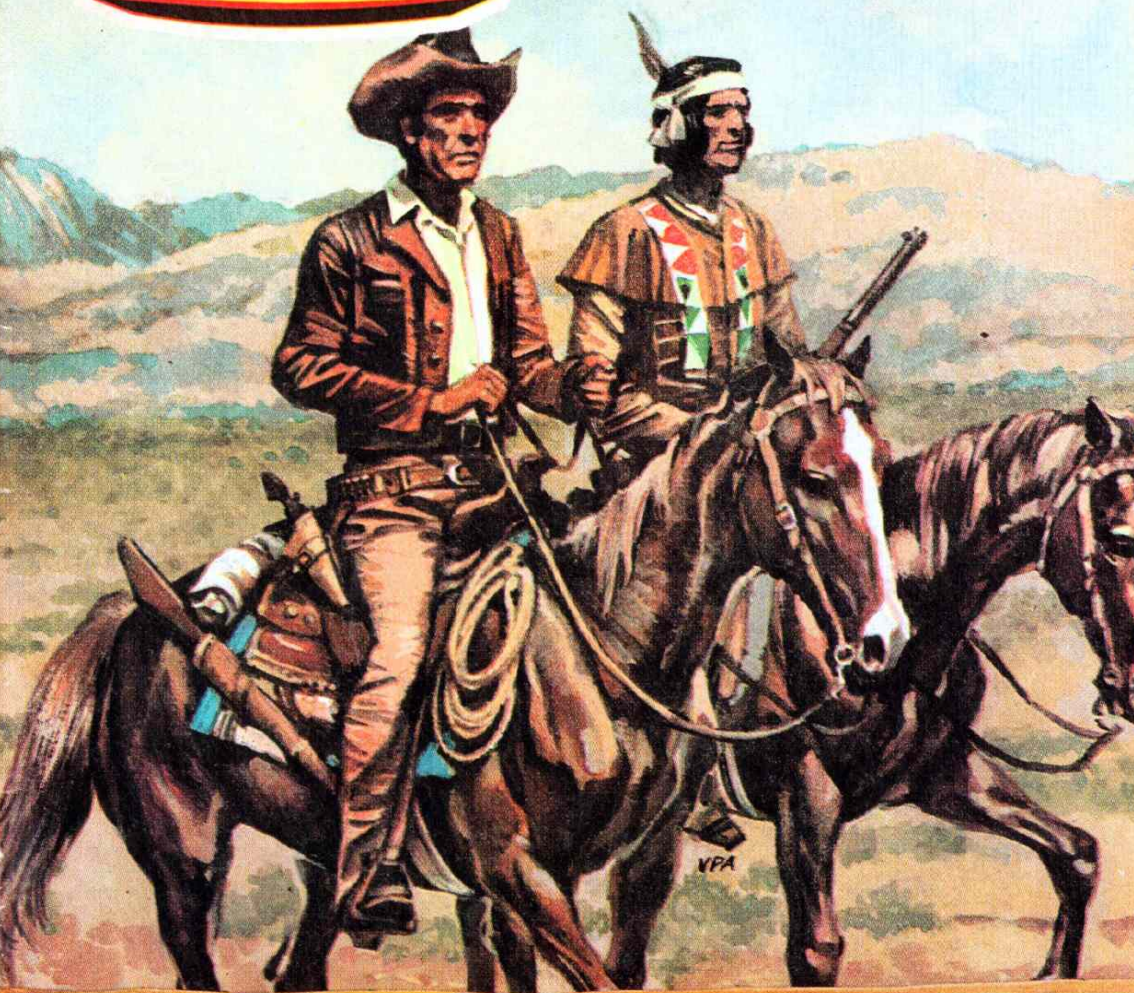

NOVA SERIJA
LASO

CIJENA 3 DIN BROJ 76

Tezak put do Meksika

ROBERT MACLEOD

TEŽAK PUT DO MEKSIKA

»Laso« Nova serija 1975.

Recenzija: Zlatko Crnković

Prevela: Mladena Dojnić

•Laso• — Izdavač OOUR izdavačke djelatnosti »Vjesnik«, Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Glavni i odgovorni urednik: Borivoj Jurković — Tisak: OOUR novinsko-revijalna štamparija i OOUR TMG »Vjesnik«, Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Zagreb 1975.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju): VJESNIKOVA PRESS AGENCIJA, Zagreb

Cijena 3 d. Za inozemstvo: DM 1,60; ASCH 8; SFRS 1,60; HFL 1,30

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/2 — 1973. od 26. XI 1973.

I

Dan je ionako bio paklenski vruć, a sada su mu još pobjegle i te proklete svinje...

Steve je sjedio na riđanu s omčom lasa u ruci, ali mu misli nisu bile uz posao. Kroz obrve, žute poput pijeska, tekao je znoj. Pod lijevim okom već se nazirala masnica, dok je nos bio otečen.

Katarina će u njegovom dahu osjetiti pivo, Veronika će biti povrijeđena, a on neće moći objasniti kako je to dolje u Cold Springsu, na postaji za poštanske kočije, pretukao Tonyja.

Tony se usudio reći laž da mu njegova sestra nije sasvim nesklona, pa ga je Steve naćeo s jednim udarcem u trbuh i drugim preko očiju. Izmijenili su još nekoliko sličnih ljubaznosti, a onda je Tony bio izbačen iz borbe.

Budući da je razmišljao o tučnjavi, Steve nije primijetio kad je svinja istrčala iz grmlja. Uto je Starac, koji je jašio na Arapu, podviknuo, pa je riđan krenuo za prascem kao pas za zecom. Steve je savršeno bacio laso, ali je riđan naglo skrenuo, pa je svinja iskliznula iz omče poput sjemena lubenice smrvljene u šaci. Steve je ponovno namotao laso i okrenuo kornja. Starac je u taj mah već odvlačio drugu svinju prema Veroniki koja je pridržavala vrata, spremna da ih brzo otvori i opet zatvori.

Luis Armijo je odvuкао svinju u ograđeni prostor. Imao je prosjedu kosu i bijeli brk, svinute noge i snažna ramena, usprkos sedamdeset godina na leđima. Veronika zatvori vrata. Luis pokretom šake olabavi omču, a onda ga divni sivi Arap u visokom skoku ponese preko ograde. Starac vikne engleski:

— Zašto ne paziš!

Onda prijeđe na španjolski, jer mu engleski nije odgovarao:

— Zašto ne radiš glavom? Kad dohvatiš svinju sprijeda, uvijek će se provući... Znaš da je to krivo, ali me nikako nećeš poslušati...

Steve je nešto progundao pa se Luis razbjesnio:

— Znam, znam! Starac te više ničemu ne može naučiti... Ni tebe ni Tonyja Rivasa... Prepametni momci!... Budeš li krivo vezao laso za jabuku sedla, ostrugat ćeš palac kao i Tony. A ja sam te naučio kako se radi ispravno.

Zalajao je pas, a iz grmlja je istrčala još jedna svinja. Kad je sivi Arap zagrabio za njom, Starac nije gadao lašom glavom ili noge. Napravio je sasvim malenu omču i kad je konj prestizao svinju, odbacio je pokretom zglobova. Košni krug se našao ispod stražnjih nogu, kliznuo oko valjkastog tijela i u trenutku kad je Luis privezao laso za sedlo zaustavio se kod prednjih nogu. Pametni Arap je nastavio prema ogradi, ne dopuštajući da se smanji napetost užeta. Svinju je pro-

vukao kroz vrata, a Veronika ih je odmah zatvorila.

Dovraga, pomislio je Steve, on to još uvijek može izvesti. Ja sam bolji od Tonyja, bolji od svih starosjedilaca, ali on se uvijek pojavi s nečim što još nisam vidio...

Luis je rekao Veroniki:

— Ova je bila zadnja. Sad pomogni majci oko ručka.

Veronika je uputila Steveu malen skriveni smiješak; pocrvenjevši požurila uz brdo.

Luis je gurnuo šešir na zatiljak:

— Budući da ti je danas rođendan, samo zagradi rupu u ogradi, ali sutra je moraš temeljito popraviti.

— Mister Armijo — viknuo je netko. Okrenuli su se i ugledali neznanca. Steve je prepoznao konja. Bio je iznajmljen u Reyesovoj staji u Los Olivosu.

— Da? — odvratio je Luis neprijazno.

Čovjek je sjašio i poveo konja. Bio je odjeven po gradskoj modi: tamno odijelo, bijela košulja, skupi šešir. Mogao je navršiti pedesetu i malo je odebljao oko pasa.

— Zovem se Jay Collins — rekao je pružajući ruku. — Pričali su mi o vama.

Luis je zagundao ali nije prihvatio ruku.

— Smjestio sam se u Los Olivosu u Matteisovoj gostionici. Posjedujem ranč u Arizoni i sada sam u potrazi za dobrim bikovima kako bih popravio kakvoću svojih stada. Jednoga sam nabavio preko na ranču San Julian. Jahao sam ovuda; vidio kako lasom hvatate svinje.

— Da? — upitao je Luis ne skrivajući kako ga to, ni najmanje ne zanima.

— Kažem vam da nikada nisam vidio takvo bacanje lasa! Moji momci ne bacaju tako naglo, jer bi to na našem kamenitom terenu bilo pogibljivo za stoku. Međutim, oni upotrebljavaju upola kraće uže — Collins se srdačno nasmijao i Steveu je postao simpatičan.

— U Arizoni nikada nije bilo pravnih bacača lasa — rekao je Luis. — U stvar, više nitko ne zna baratati tom stvari, osim možda još poneko dolje u

Meksiku. — Podignuo je uzde i Arapa je krenuo.

— Samo trenutak! — rekao je Collins. — Biste li prodali ovog pastuha?

— Ovog konja? — Luis je bio zaprepašten pitanjem. — Gospodine Collins, ovaj pastuh nije za jahanje. Opasario je kad nanjuši kobilu.

— Meni odgovara. Izgleda dobro.

— Dobro? — zarežao je Luis. — Vjezbam ga od četvrte godine. Ima čistu krv u žilama. Stotintu, dvije stotine godina unatrag. Vi za njega nemate dovoljno novca.

— Tata — umiješao se Steve — što misliš o Hierru?

— Što bih mislio?

— Dakle, možda bi gospodin Collins...

— Naravno da imam — odbrusio je Luis. — To mi je zanimanje. Uzgajam i treniram konje za stočare. Imam četverogodišnjeg ždrijepca. Ali, tek je napola ukroćen.

— Mogu li ga vidjeti?

Luis je kimnuo. Dok su jahali prema oborima, Collins se je nasmiješio Steveu.

— Ti nisi imao previše sreće sa svinjama — rekao je.

— Nije kriv konj, bila je moja pogreška — uzvratio je Steve smiješak. — Ja obično uhvatim ono što želim, ali te svinje.

— Steve ima loš dan — umiješao se Luis. — Međutim, bude li se služio mozgom, jednog dana može postati stručnjak za laso. Ali sad je umoran jer se jutros negdje napio piva i potukao.

Steve se zarumenio. Prokleti starac kako samo zapaža! A uopće mu nije prilazio toliko blizu kako bi mogao osjetiti miris piva. Tko zna nije li već nešto nanjušio o njemu i Veroniki? Vjerojatno nije, jer bi mu već bio ogulio kožu!

Kad su se približili ogradi, s druge im je strane prišao mladi konj čelično-sive boje.

— Hierro znači željezo — preveo je Steve sa španjolskog. — Pastuh koga ste htjeli kupiti, njegov je otac. Zove se Acero... čelik...

Dok ga je Collins promatrao, Steve je pridržavao konja i vodio ga amo tamo.

— Dakle, gospodine Armijo, ne mogu mu naći manu — rekao je konačno. — Kako je s njegovim podrijetlom?

— Imam sve papire. Moj je pradjed doveo njegovog pra-pra-pradjeda ovamo još prije američke revolucije. On je pravi Kalifornijac. Kao i ja. Ima pola arapske krvi.

— U redu — rekao je Collins. — Kupujem ga.

— Nije jeftin, gospodine Collins.

— Koliko?

— Tri tisuće.

— Želim ga za rasplod, ali bih ga htio i jahati. Ne biste li ga dresirali za mene, gospodine Armijo?

— Ne, suviše sam zaposlen. Počeo sam sa dva druga ždrijepca.

— Ja ću vam ga izvježbati — rekao je Steve. Collins je upitno pogledao Luisa, no starac je slegnuo ramenima.

— Misliš li da imaš dovoljno iskustva? — upitao je Collins.

— Potrebne su godine da se konj dobro izdresira. Tako sam ja dresirao Stevea. Gotovo ga jedanaest godina podučavam o konjima, govedima i lasu. Nadaleko nećete naći sposobnijeg za te tri stvari od njega... osim mene, naravno... On ne zna ništa drugo, ali u ovome je stručnjak — rekao je Luis.

— Pristajem — nasmiješio se Collins.

— Kupit ću konja ukoliko ga Steve bude dresirao.

— Imate li dovoljno novca? — Upitao je Luis bezobzirno. — Tri tisuće?

— Za bika sam u San Julianu platio tri puta više — odgovorio je Collins...

Collins je pregledao papire, napisao ček i oprostio se. Steve ga je ispratio.

— Za tjedan dana bit ću u Los Olivosu, Steve. Dođi pa ćemo se dogovoriti o plaći. Ali nemoj biti pohlepan kao tvoj otac.

— On nije moj pravi otac, gospodine Collins. Zovem se McCall. I vjerujte, on nije pohlepan. U cijeloj Kaliforniji nećete naći boljeg ždrijepca.

Steve se polako vraćao kući, spreman na muku kakvu je jednom godišnje predstavljao njegov rođendan. Katarina će ponovo grcajući dokazivati

da je Steve došao u njihovu obitelj kao dar s neba i čudom nadomjestio uzalud željenog sina. Raznježit će se i prosuziti, a Steve neće znati kamo da se djene od neprijatnosti.

Katarina je viknula odozgo:

— Esteban! Vente! La comida esta lista!

Luis je na trijemu provjeravao novu reatu, laso koji je završio plesti prošlog tjedna. Bio je dugačak gotovo trideset metara i izrađen od šest pažljivo izrezanih kožnih uzica. Pleterica je bila debela oko centimetar i svojom težinom sam pozivala na savršeno bacanje. Luis bijaše vjerojatno posljednji živi potomak starih vaquerosa, pravih Kalifornijaca koji su bili nedostižni majstori u pletenju pravih reata.

Dok je Steve prilazio kući, Starac ga je pozvao:

— Požuri. Mama će se žalostiti bude li se ručak ohladio.

Sabrao je petlje reate, toliko jednake da su same klizile na mjesto. Što bi Steve dao za takav laso!

— Dobro, gotova je — rekao je Luis. — Podmazuj je lojem i čuvaj... Za tvoj rođendan!... Feliz cumpleaños...

Steve nije na brzinu mogao pronaći prave riječi. Progutao je slinu a Starac se nasmiješio, potapšao ga po ramenu i ušao u kuću.

II

Steve je gurnuo mrežom pokrivena vrata i ušao u osvijetljenu sobu. Veronika je stajala pokraj stola i smiješila se poput anđela:

— Znala sam otkako je tata počeo plesti. Jedva sam se suzdržavala da ti ne odam.

— Požuri! — uskliknula je Katarina. — Pokaži svoje darove.

— Moram se najprije oprati — odgovorio je Steve i požurio u kuhinju. Kad se vratio, lice mu se sjalo a rida kosa bila čvrsto zalazana. Pod okom je imao malen crveni polumjesec, ali otekline nije bila bogzna kako vidljiva. Veronikino lice blistalo je od očekivanja a Starac se smješkao. Katarina je požurivala:

— Hajde, hajde, ohladit će se juha. Pregorjet će mi meso u pećnici.

Steve je otvorio malen paketić što mu ga je pružila Katarina i pokušao se iznenađeno nasmejati kad je u njemu pronašao sklopivi nož.

— Svakom je mladiću potreban džepni nož — objasnila je žena. Steve je imao u džepu onaj prošlogodišnji a u ladići još devet drugih.

U drugom paketiću nalazio se zlatni okyrić i u njemu Veronikina školska fotografija. Već je treću godinu polazila školu u samostanu u Santa Barbari i dolazila kući samo nedjeljom i o praznicima. Steve je trenutak zaboravio ostale; za njega je sada postojala samo divna crna, visoko podignuta kosa, ogromne oči zasjenjene dugim trepavicama, malen ravan nosić i usta... ah ta zaobljena, puna meka usta... Obišao je stol i uštinuo je za obraze što su se odmah zarumenili.

— Najljepši dar — promrmljao je. Postrance je pogledao Starca ali je taj grabio juhu iz zdjele kao da ih niti ne primjećuje...

Nakon pečenke pojavio se velik rođendanski kolač i na njemu s devetnaest svijeća okruženi natpis:

Sretan rođendan Stevu — 5. svibnja 1912.

Kad je Luis pojeo, odnekud je izvuкао novine.

— Dolje u Meksiku sada se bune i protiv Maderе.

Steve je gledao djevojku i nije ga slušao.

— General Pascual Orozco se najprije borio za Maderu, a sada je protiv njega. Skupio je stare pobunjenike u Chihuahui i sada je cijela država u njegovim rukama. Slušajte ovo: general Emiliano Zapata...

— Ne, tata! — uskliknula je Katarina. — Nećemo o tome na Estebanov rođendan! — Uzdahnula je, pogledala mladića i odmah su joj se orosile oči. — Moj maleni dječak! Moja malena crvenokosa beba!

Steve se zgrozio. Evo dolazi ono čega se najviše bojao.

— Nikada neću zaboraviti taj dan, nikada! Peti svibnja 1901! Tvoj osmi rođendan... Mislila sam da više nikada neću imati sina... Istina, imali smo

Veroniku, upravo je bila navršila petu godinu... Molila sam i molila i na kraju... Na žalost, netko je drugi morao platiti tu milost...

Katarina je obrisala oči. Neće moći do kraja na engleskom, pomisli Steve. Na španjolskom će bar sve biti brže završeno.

— Si, era el cinco de Mayo y regresamos los tres de Santa Barbara — nastavila je Katarina na materinjem španjolskom. — I mi smo se vraćali kući iz Santa Barbare. Ja sam jahala na onoj smeđoj kobili...

— To je bila loša životinja — upao je Luis.

— ... a tata je držao malu Veroniku pred sobom. Došli smo pred oštar zavoј na posljednjem usponu za San Marcos Pass, tamo gdje su usjekli žljebove za kotače kako poštanska kočija ne bi skliznula u kanjon. Čuli smo kako s druge strane zavoja škripe kočnice i onda smo ugledali kola. Tvoje malo lice, Esteban, bilo je blijedo kao stijena. Držao si se za sjedalo... — Katarina je zajecala i nije mogla nastaviti.

— Kočijaš je shvatio da neće uspjeti — rekao je Luis. — Kola su bila preširoka, jednostavno nije bilo dovoljno mjesta između stijene i ruba. Čovjek je donio odluku... Bacio je Stevea na cestu i skrenuo konje. Skočili su preko ruba, kola su pošla za njima, a on je još sjedio na svome mjestu. Činilo se da je prošao pun sat prije no što smo čuli tresak...

— Tata! — jauknula je Katarina i potrčala u kuhinju. Starac ju je pozvao natrag:

— Mama, prekini! Otada je prošlo jedanaest godina.

— Moram priznati — rekao je Steve također na španjolskom — da se vrlo slabo sjećam svog nesretnog oca. Majku kao da nikada nisam vidio. Ali... mislim da je moja jedina obitelj ova ovdje, dom koji ste mi vi dali, briga i sve ostalo...

Osjećao se neprijatno pa je brzo ustao. Gurnuo je fotografiju Veronike u džep košulje, skinuo laso s naslona stolice i išao na trijem. Iza planina San Rafael pojavio se mjesec, pa je

Steve sjeo da razmisli o svom rođendanu.

Izišla je i Veronika i sjela do njega. Uхватила ga je za ruku.

— Tata kaže da ćeš uvijek biti Hierra za gospodina Collinsa.

— Da, Ronnie. To je dobar posao — Steve je gurnuo prste u djevojčinu kosu i pogladio je po vratu.

— Steve...

— Ronnie, hajde da im kažemo. Večeras — zamolio je i osjetio kako se ukočila.

— Ne možemo, Steve! Oni će... — glas ju je izdao od uzbuđenja.

— Ronnie, nisi li se možda šalila kad si mi obećala...

— Ne, Steve, ne! — obavila mu je ruke oko vrata i privinula se uz njega. Privukao ju je i poljubio.

— Steve, čuti će nas ili izići...

Protiv volje, ju je ispustio iz zagrljaja. Pokušala je popraviti kosu ali je on ponovno zarobio njene ruke.

— Kada, Ronnie? Kada?

Opet se našla u njegovom zagrljaju. Pokrila mu je rukom usta.

— Bojim se progovoriti. Znaš kakav je tata kad se razljuti. Naprosto izgubi glavu. Ali, reći ću im... Daj mi samo malo vremena...

— Mogli bismo otići preko u misiju i vjenčati se. Luis neće moći ništa protiv toga.

— Oni to nikada ne bi učinili bez pristanka roditelja. A ja želim da to bude lijepo vjenčanje, da mama i tata budu s nama...

— Kad bi me stvarno voljela, ne bi neprekidno izmišljala nekakve zapreke — promrsio je Steve i ispustio njenu ruku.

— Ne smiješ biti takav! — uskliknula je i bacila mu se u naručaj, stegla ga rukama oko vrata i počela ljubiti. Steve je osjetio kako ga savladava čudno uzbuđenje. Njegova je šaka pro našla malenu dojku, pomilovala je i onda pošla dolje prema mekoj oblini trbuha.

— Ne, molim te! — pokušala se osloboditi.

Steve je bio izvan sebe. Lice mu je gorjelo a srce ludo udaralo dok je šaptao: — Da, Ronnie, da...

I tada je njegova ruka iznenada zašla pod njezinu suknju, rastavljajući njena gola koljena, tražeći put uz svilenasta bedra...

Svom ga je snagom pljusnula... Prokleo je i ona se istrгла i jecajući pobiegla u kuću. Vrata su zalupila za njom.

Steve je poskočio kako bi pošao za njom, ali je onda zastao, istodobno bijesan, zaprepašten i prestrašen. Pokupio je novi laso i pošao prema oboru. Oslonio se laktovima na gredu i Red je odmah dokaskao.

Steve odlučio početi u noćnu šetnju, nadajući se da će mu to razbistriti misli.

U štaglju je sa sedla skinuo stari laso i objesio novi, prebacio gunj i uzdu preko lijeve ruke i podigao sedlo sa stalka. Kad je pritezao kolan, Red je tiho zafrktao.

Gore, u kući, zalupila su neka vrata i Luis je istrčao na trijem. Dok se ogleđavao, glasno je kleo. Onda je potrčao prema oboru. Pograbio je Steveovo rame, okrenuo ga i strašno ga ošamario koščatom šakom.

— Vidio sam što si učinio — španjolske riječi siktale su kroz stisnute zube.

— Vidio sam kroz prozor. Već tje dan gledam kako se vrtiš oko nje i dozvoljavaš sebi sve više slobode!

— Ne! Ne! Slušaj! — viknuo je Steve. — Ne radi se o onome što ti misliš!

Luis ga je opet udario.

— Nakon svega što smo uradili za tebe.

— Pitaj nju! — viknuo je Steve a glas mu je postao visok i histeričan. — Ja nikada ne bih...

— Vidio sam — dahnuo je Luis. — Ti prljavo smeće!

Zamahnuo je rukom, a Steve je rekao:

— Da me nisi više udario!

— Ti ćeš meni, gade...

Luis je ponovno zamahnuo i Steve ga je udario, snažno, posred usta. Starač je zateturao, pokrio rukom usne i zagledao se u mladića.

— Luis, slušaj! Sve si krivo shvatio. Ja ju volim! Mi ćemo se oženiti!

Luis se okrenuo i odjurio prema kući.

Steve je izveo Reda kroz vrata, uskočio u sedlo i nije znao što da započne. Gore su zalupila vrata i on je ugledao Luisa, tamnu priliku ispred osvijetljenog prozora.

Odozgo je suknuo mlaz narančastog plamena a sa stupa nedaleko Steveove glave počelo frcati iverje. Kratak zvuk pucnja umnožio se putujući preko brežuljaka...

Steve je zabio ostruge u Redov trbuh. Životinja se bijesno propela, sedlo je udarilo Stevea u stražnjicu a slijedećeg su trenutka već jurili niz tvrdi cestu. Luis je ponovo opalio, kugla se od nečega odbila i zviždeći odletjela u noć...

III

Oko šest ujutro slijedećeg dana, Steve je stajao pred Mattersovom gostionicom u Los Olivosu. Collins je izišao čačkajući zube.

— Ovo mi se sviđa! — uskliknuo je. — Jedva čekaš da započneš s poslom...

— Predomislio sam se, gospodine Collins — rekao je Steve. — Neću moći dresirati vašeg konja.

Collins ga je pogledao ispod oka. Izvadio cigaru i pripalio je.

— U redu. Reci gospodinu Armiju neka ne unovči ček. Neću kupiti konja.

— Ja ga više nikada neću vidjeti — promrmljao je Steve. — Ja i moj prijatelj Tony Rivac dugo smo se dogovarali da ćemo jednog dana u Teksas. Odlučio sam poći odmah... sada...

— To se zove putovati s lakom opremom — primijetio je Collins proučavajući ga. — Bez kaputa, šešira, kabaniće, torbe...

Steve se zarumenio. Collins je pogledao vrškove svojih čizama i udario grud u osušenog konjskog izmeta.

— Neprilike sa Starcem?

— Da... — rekao je Steve nevoljko i okrenuo se da ode.

— Steve — rekao je Collins. — Jesi li doručkovao?

Mladić je iznenada osjetio da umire od gladi.

— Udi. Možda još uvijek postoji način da dresiraš tog konja za mene.

Dok je Steve uništavao jaja sa slanomom, kolače i kavu, Collins je pušio. Onda je upitao:

— Jesi li ikad bio u Arizoni?

— Bio sam samo gore do Paso Robles i dolje do Los Angelesa.

— Ja imam više novaca no što mi je u stvari potrebno — rekao je Collins. — Gore, oko mog posjeda, postoje štarosjedinci, kojima je glavna zabava da se podruguju nesretnosti došljaka s Istoka. Spreman sam potrošiti dosta novaca kako bi im dokazao da nisu najpametniji baš u svemu. Niti imaju osobite konje, niti znaju naročito baratati s lasom. Jesi li stvarno tako dobar kako je to Starac tvrdio?

— On nije nikada izrekao laž, gospodine Collins.

Naučio me je svemu što zna, a njegova priznaju najboljim uzgajivačem u ovom dijelu Kalifornije.

— Dobro, Steve, vjerujem ti. Ako odvedem Hierra u Arizonu, hoćeš li i ti sa njim? Imat ćeš plaću predradnika.

— A hoće li imati dovoljno vremena za dresuru ili ćete me požurivati?

— Imat ćeš slobodne ruke, dobijen li obećanje da ćeš se stvarno truditi. Zelim najbolje izvježbanog konja u Arizoni!

— Imat ćete ga, gospodine Collins. Koliko plaćate predradnika?

— Osamdeset na mjesec. Hajde da se rukujemo, posao je zaključen. — Snažan stisak njegova šake iznenadio je Stevea.

— Samo jedno — promrmljao je Steve. — Ne mogu se vratiti kući po svoje stvari.

Collins je izvukao debelu novčarku i položaj na stol pet puta po dvadeset dolara.

— Nabavi u Santa Barbari sve što ti treba. To ćemo odbiti od tvoje plaće. Ja ću poći po Hierra i izvesti ga na cestu. Ti ćeš ga odvesti do Santa Barbare...

— Smjestit ću ga u štali Franka Sticlesa u ulici Anacapa — rekao je Steve.

— Dobro. Uzmi sobu ovdje u gostionici i čekaj dok ti se ne javim.

Steve je kimnuo, a onda mu se iznenada oduljilo lice.

— Oprostite mi. Dogovaram s vama, a zaboravljam ono glavno. Ne mogu ići, nikada ne bih mogao ostaviti Reda. Hvala vam na doručku. Jednom ću vam se prilikom odužiti.

— Hej, pričekaj momče. Ne misliš li da u jednom vagonu ima dovoljno mjesta za dva konja?

— Možete se okladiti.

— Dobro, povest ćemo obje životinje.

* * *

Steve se zaustavio na vrhu prolaza San Marcos kako bi se konji odmorili te kako bi batio posljednji pogled na kuću i štagalj okružene oborima. Možda... možda će mu Veronika jednom oprostiti. Katarina bi mu oprostila i najteže zlodjelo. Ali Starac je bio konj druge boje. Kako su prolazile godine, postajao je sve tvrdi i podrugljiviji. Utrošio je na Stevea mnogo vremena, predao mu sve svoje znanje, ali nikada i nepodijeljenu, bezuvjetnu ljubav što je zračila iz pomajke Katarine. Usprkos svemu što je uložio u Stevea, Luis je prošle noći ispalio na nje ga dvije kugle kalibra 44 i nije namjeravao promašiti.

Tako je to, pomislio je Steve, povratka nema. Potjerao je ridana nizbrdicom, dok je sivac otraga veselo poskakivao.

Kad je ušao u štalu Franka Sticklesa, vlasnik je jednom od straha izbezumljenom konju upravo naticao praznu vreću od zobi. Životinja se gotovo ugušila koliko je natezala konopac.

— Frank, zaboga, što to radiš?

— Zdravo, Steve. Upravo sam ga kupio. Malo je plašljiv, pa sam, da ga smirim, izmislio taj trik s vrećom.

— Ti si lud... ali nije važno...

Stickles je bio suviše glup da bi mu se moglo bilo što objasniti.

— Doveo sam Reda i još jednog konja. Bit će ovdje dva-tri dana. Ako te pokraj njih ulovim s vrećom u rukama, nabost ću te na tvoje vlastite vile.

— Čekaj, čekaj, momče — Stickles se uhvatio za brk a oči su mu zasjale. — Ne možeš tako govoriti sa mnom. Nikakav deran neće...

— Hoću ove dvije pregrade na kraju — prekinuo ga je Steve. — Izvuci to svoje kljuse odavde.

— Dobro — rekao je Stickles, kao da nikada nište drugo nije bilo izrečeno.

Steve je smjestio konje, napojio ih, dao im malo zobi i dovukao sijeno.

— Kad ćeš se vratiti po njih? — upitao je vlasnik štale.

— Nikad. Ostajem ovdje. Spavat ću u sijenu sve dok ne dode čovjek koji je kupio sivca...

Ujutro je Steve iščešljao sijeno iz kose, umio se i obrijao posuđenom britvom, pobrinuo se za konje i onda odšetao u grad. Dva sata uživanja u velikom dućanu. Kupio je crni šešir, široka oboda, dvije košulje, kratki kaput, rublje, kožne štitnike za hlače i žutu kišnu kabanicu. Nabavio je i haka-kamore, uzdu koja nema gvozdениh žvala.

Vrativši se u štalu natovaren omotima, pronašao je tamo Collinsa.

— Jutros se u Los Olivos dovezla Veronika, Steve. Dovezao ju je neki momak... zove se Rivas... Pitala je znam li što o tebi i ja sam joj rekao da odlaziš u Arizonu...

Steve osjeti kako ga grize ljubomora. Veronika s Tonyjem! Zašto ga je tražila? Možda samo da bi ga mučila.

— Hej... čuješ li što ti govorim? — uskliknuo je Collins.

— Ne... molim?

— Idem na kolodvor da nabavim vagon. Ti bi mogao potražiti tesara koji će izgraditi pregrade.

— Radije bih to uradio sam — rekao je Steve. — Potrebni su mi samo grada, pila, čekić i čavli.

Vagon su smjestili na sporedni kolosijek i predvečer je Steve bio gotov s poslom. Pregrade su bile čvrste i dobro postavljene starim vrećama. Niegove su stvari ležale na drugom kraju vagona zajedno s kantom, bačvom vode, balom sijena i pokrivačima.

Collins i Steve zajedno su večerali u hotelu.

— Ja noćas odlazim — objasnio je Collins. — Tvoj vagon će sutra oko podne prikopčati za teretni vlak. Provest ćeš jednu noć u Los Angelesu a onda će vagon priključiti kompoziciji

za Nogales. Ja ću stići u Patagoniju otprilike dan ranije no ti.

— Niste li prije spominjali Nogales?

— upitao je Steve. Bio je pomalo omamljen od čašice brendija i cigare nakon večere. Osjećao se vrlo zrelim.

— Patagonija je malen gradić nešto prije Nogalesa. Moj ranč »Mazgina potkova« nalazi se oko dvadeset milja dalje, uz Santa Ritas. Moj će te predradnik dočekati na kolodvoru.

— Kako ću ga prepoznati?

— Zove se Ike Andrews. Pomalo je divlji ali neka te to ne zabrinjava...

Kad se Steve vratio u štalu, sreo je tamo Veroniku. Sjedila je uz Tonyja u maloj, lakoj kočijici.

— Zdravo dečko — rekao je Tony. — Hoćeš li me povesti sa sobom? Čujem da si se dobro ugnjezdio.

Steve se polako okrenuo i pošao prema tamnim otvorenim vratima štale. Veronika ga je pozvala smiješnim glasićem:

— Steve!

Zastao je, ali se nije okrenuo. Tony je skočio na zemlju.

— Budalo jedna, ponašaj se pristojno ili ću ti zatvoriti i to drugo oko.

Steve poželi nešto smrviti, po mogućnosti Tonyja. Odmah ga je pograbio za ovratnik.

— Prestanite! — zapovijedila je Veronika. Tony je stresao Steveovu ruku i požurio da joj pomogne sići. Djevojka reče:

— Tony, otiđi nekuda na jedan sat, molim te.

— Ja sam najveća budala na svijetu — rekao je Tony, skočio u kolu i odveo se.

— Što ćeš ti ovdje? — zapitao je Steve.

— I ti bi otišao a da me i ne pozdraviš? — u djevojčinom glasu mogao je osjetiti suze.

— Svi ste vi protiv mene — rekao je — samo zato što sam... što sam ono učinio... A ti si morala odmah otrčati Starome i ispričati mu kako je strašan taj Steve. Gotovo me je uspio ubiti, znaš li to?

— Steve, Steve! — pokušala ga je uhvatiti za ruke, ali ih je on ugruao u džepove. — Ja mu nisam ništa rekla.

Htjela sam se vratiti da se s tobom pomirim, ali mi nije dopustio.

— Uostalom, nije važno. Znam da me sada mrziš — rekao je mladić. — Nisam namjeravao ništa loše. Nikada ti ne bih učinio ništa za zao.

Plakala je.

— Znam, Steve, znam. Molim te nemoj otići.

— Moram — rekao je preko volje — Obećao sam. Uostalom, nije mi ni malo stalo da budem ustrijeljen. Zelim što dalje odavde...

— Rekao si da me voliš — obrisala je suze. — Rekao si da ćeš me oženiti.

— Nakon onoga? — upitao je zapanjeno. — Ti bi još uvijek...

— Pa ti nisi ništa uradio, Steve. Samo što... što me nitko prije tebe nije dotakao, pa sam se prestrašila. Ali ja sam to htjela. Plakala sam cijelu noć i željela da si u krevetu pokraj mene.

Ta pomisao je potresla Stevea. Nikada se nije usudio pomisliti na takvu mogućnost, Zadovoljavao se neodređenim maštanjima i toplinom saznanja da ga ona voli. Istina, katkad bi na taj način razmišljao o nekim djevojkama koje je poznavao, ali o Veroniki nikada!

— Možemo li se konačno skloniti sa ceste? — upitala je djevojka. — Ako stvarno odlaziš, to je posljednji put što sam s tobom.

Uhvatila ga je za ruku i čvrsto je stegnuła. Poveo ju je u toplu tamu štale. Sjeli su na balu sijena, a tada mu se ona iznenada bacila oko vrata, stala ga ljubiti i plakati. On se i sam morao truditi da ne zaplače obuzet osjećajem samosažaljenja, neizbježnošću rastanka i ljubavlju koja ga je gušila. Žestokost njezine čežnje ugurala ga je u sam kut štale, a ona se gotovo nalažila na njemu.

Poslije nekog vremena Steve reče:

— Starac neće biti dobre volje kad se vratiš kući. Ne možeš stići prije dva ili tri iza ponoći.

— Potpuno mi je svejedno što će učiniti, samo ako me ti voliš.

— Ronnie... Ronnie... Toliko te volim da ću te voljeti i nakon smrti... Ja sam samo izgubio glavu one večeri...

Nisam htio... Ako hoćeš, u jutro ćemo se oženiti i ti ćeš poći sa mnom...

— Ne mogu, to bi ih slomilo. Ne mogu im to učiniti. Kad se vratiš, bit će pravo vjenčanje.

— Ti ćeš me zaboraviti — rekao je iskreno. — Možda Tony nešto...

— Ni Tony ni bilo tko drugi — izjavila je odlučno. — Ja volim samo tebe, Steve, i čekat ću te makar cijelog života.

Izvana se začula škripa kotača. Tonyjeva se glava pojavila na otvoru stajale i on vikne u mrak:

— Hej, Ronnie, znaš li ti koliko je sati?

Jedan dug, dug poljubac. Prigušeni uzdasi. I posljednji šapat:

— Ljubim te, Steve. Čekat ću te...

Tony joj je pomogao u kola. Dah mu je vonjao na pivo. Rekao je »prokletstvo« i ošinuo konje ne pogledavši Stevea...

IV

Južno-pacifička pruga odvela je Stevea McCalla, velikog ridana i sivog Arapa u novi nepoznat svijet. U pozadini, beskrajna pustinja i golé kamene mase. Beskonačno plavo nebo. Prašina, bodljikavo bilje, napola presušene rijeke. Mučila su ga uspomene i Steve se za konje brinuo i više no što je bilo potrebno...

Druge večeri nakon što su napustili Los Angeles, jedan se mali teretni vlak zaustavio u Pafagoniji. Bio je sumrak kad je Steve izveo konje iz vagona i izbacio stvari. Vlak je nestao u tami, a pred kolodvorom nije bilo nikoga osim željezničara. Pobrinuvši se za konje, Steve je prošetao uz prugu.

Na hrpi novih pragova sjedio je čovjek. Steve se nasmiješio i ispružio ruku. Tad muškarac reče:

— Kriste, kakav kauboj! Kupljen, nov novcat, iz dućana. No, gdje su ta dva čudesna konja?

— Zatvorio sam ih u obor za stoku — rekao je Steve.

Andrews ga je gledao kao da uopće ne postoji.

— Dobro, uzmi ponija i natovari svoje stvari. Zašto ti je dovraga bio potreban teretni konj, kad već imaš dva? Nije mi jasno. Ali Jay je tako zapovjedio. Požuri.

— Ni ovaj sivac — rekao je Steve — ni njegovj precij dvije stotine godina unatrag nikada na svojim ledima nisu osjetili drugi teret osim jahača. U Kaliforniji hranimo pse ragama kao što su ove tvoje.

Odvezao je neosedlanog ponija. Zivotinja je počela uzmicati.

— Gospode — rekao je Steve — ove jadne životinje nisu nikada srele čovjeka koji zna postupati s konjima.

— Sinko, samo ti izazivaj.

Steve je natovarao teretnog konja i osedlao Reda.

— Možda možeš izići na kraj s jednim konjem, ali s tri jamačno ne — primijetio je predradnik. — Daj mi uže od ponija. Jay je po svoj prilici poludio. Čak je iz Kalifornije dovukao dva konja za dame i kicoše koji žele postati kauboji. — Kad se vinuo u sedlo, Steve je zapazio odsjaj mjedenih čahura i držak teškog revolvera.

Jahali su punih dvadeset milja a da nisu progovorili ni riječi. Noć je bila divna, nebo prepuno zvijezda. Na kraju Steve ugleda veliku nisku kuću s dugačkim trijemom. Netko je izišao sa svjetiljkom.

— Ti si, Ike? — upitao je Collinsov glas.

Andrews nije odgovorio. Bacio je kraj konopca prema Steveu i odjahao prema grupici malenih zgrada na brežuljku.

— Kako ste, gospodine Collins?

— Zdravo Steve. Kako si putovao? Jesu li konji u redu? Gladan?

— Konji su sve dobro podnijeli. — Steve je skočio na zemlju. — Ali ja umirem od gladi.

— Hej, Joe! — zaurao je Collins. Steve se trgnuo a konji preplašeno ustuknuli.

— Ovdje sam, gospodine Collins — odgovorio je tih hrapav glas. Iz mraka se pojavio malen mršav čovjek u izgaženim čizmama i izlizanim trapericama. I on je nosio revolver. Tamno lice pod šumom crne kose podsjećalo je na ošticu sjekire.

— Ovo je Yaqui Joe — rekao je Collins i Steve je mršavome stisnuo malu ruku. — Joe, ove dvije životinje neka noćas budu u malom oboru do kovačnice. Steveove stvari smjesti tamo gdje sam ti...

— Da, već ste mi sve objasnili...

Joe je poveo konja s teretom a Steve ridana i sivca.

— Steve, dodi kasnije k meni...

Kad su smjestili konje, ušli su u maleno zdanje koje se sastojalo od samo jedne prostorije. Na malom se stolu dimila svjetiljka. Uza zidove dva ležaja. Joe je svukao čizme i hlače i uvukao se u jedan od njih.

— Neka svijetli dok se ne vratiš — reče Joe.

— Što je to vašem predradniku? — upitao je Steve. — Ugrizao je samog sebe i pobjesnio?

— Eh, on ne voli ljude — odgovorio je Joe. — Ne voli ni Indijance ni Meksikance. Nikoga.

— Uključujući i Kalifornijce, pretpostavljam — promrmljao je Steve i izišao...

Dnevna soba bila je ogromna. Kamin su vjerojatno ložili željezničkim pragovima. Na bijelo okrećenom zidu visjela je velika uljana slika. Pod kožnim meksičkim naslonjačima prostirali su se šareni navajo-tepisi. Collins je poveo Stevea u kuhinju gdje ga je jedna debela Meksikanka poslužila hladnim mesom s feferonima, mekim kukuruznim pogačicama i podgrižanom kavom.

— Sutra možeš sve potanko razgledati — rekao je Collins pripaljujući cigaru. — Joe će ti biti vodič. Kad započneš s Hierrom... ako ti bilo što zatreba, samo vikni. S vremena na vrijeme možda će te prebaciti na neki drugi posao, ali to će biti iznimno, kad gonimo stoku na utovar ili slično. Tvoja glavna briga je konj.

— U takvim, posebnim slučajevima... zapovijedat će mi Ike Andrews.

— Naravno. On je predradnik i vodi ovaj posjed.

Steve nije odgovorio.

— Što je, Steve? Imao si neprilika s njim?

— Ne bi se moglo tako reći — odgovorio je Steve gutajući tortilu. —

Uglavnom, nije me dočekao poljupcima.

— Dakle, ovo ti mora biti jasno. Nakon mene, on ovdje zapovijeda. Ranč ne donosi dobit, držim ga više zbog zabave. Ali ne namjeravam niti gubiti, a Ike se trudi da to bude tako. Znam da s njim nije lako, ali ako ga ne budeš izazivao, moći ćete se složiti.

— Da... Hoću li ostati zajedno sa Joeom?

— Možeš. On je neka vrsta majstora za sve. Vozj kola u grad, popravljajući vjetrenjaču i ostalo.

— Katkada će mi biti potrebna pomoć, gospodine Collins. Mogu li ga zamoliti?

— Svakako. Laku noć, Steve...

Pet sati kasnije probudilo ga je divlje udaranje željeza o željezo. U polumraku prepozna Joea koji navuče čizme, pokupi šešir s poda i iziđe. Steve navuče svoju novu odjeću i pođe prema tridesetak metara udaljenoj kuhinji.

U daljini je jahač gonio pred sobom krdo konja. Vrhovi Santa Ritas blistali su okupani jutarnjim suncem dok je u dolini još uvijek bilo mračno.

Kad je Steve ušao u kuhinju, osam muškaraca za dugim stolom naglo ušutje. Smežuran čovjek ukočene noge pojavi se na vratima noseći posudu s vrućim tortilama.

— Makni mi se s puta momče.

Za drugim krajem stola sjedio je Joe i glavom pokazao prazno mjesto i iskrivljeni limeni tanjur. Steve se provukao duž reda revolverskih držaka. Čak je i dječak s druge strane stola nosio revolver. Tri su jahača bila sasvim ravnodušna. Četvrti, nizak jak čovjek, reče:

— Nekima je zaista dobro, spavaju do podneva i dođu na doručak kada im se prohtije.

— Moraš naučiti i običaje drugih, Blacke — rekao je kauboj čiji je lakat pritiskivao Steveova rebra. — Tako se radi u Kaliforniji. Imaju oni i drugi specijaliteta, na primjer sedla što klize i beskorisna crijeva umjesto lasa.

Steve je ispružio ruku i privukao tanjur s prženim jajima. Osjećao je na sebi neprijateljske pogleda kad je za-

grabio četiri jaja i preko njih prebačio veliki odrezak.

— Hej, Kalifornijče — nasmijao se mladi Alfie preko stola, — Čuo sam da ćeš nam pokazati kako se može jahati a da se ne padne s konja. Ja još uvijek nisam shvatio koja noga ide u koji stremen.

Steve je progutao dug gutljaj kave. Onda odgovori:

— Moraš učiti malo pomalo da ne opteretiš svoj mozak. Najprije se izvežbavaš u skupljanju kravljeg gnoja. Drugi je korak grickanje ovčih jaja. Čuo sam da u Arizoni imate vrhunske izjelice tih stvari. Zašto ne upitaš Blackiea. Čini mi se da bi on mogao biti stručnjak...

Blackie je skočio na noge tako silovito da je gotovo prevrnuo Yaqui Joea.

— Imaš dug jezik, sinko! — zarežao je preko stola.

Blackie je izgledao dovoljno snažan da ga prelomi na dvoje. Međutim, u tom je trenutku upao Collins.

— 'Jutro momci! Ovo je Steve koji će dresirati sivca iz Kalifornije. Ako želite vidjeti stvarno dobrog konja, sad imate priliku.

— Da, čuli smo — rekao je jedan.

Izišli su svi osim Collinsa, Stevea i Yaqui Joea.

— Dođi kasnije na mjesto sakupljanja, Steve — rekao je Collins. — Dolje u Meksiku kupio sam stado dobrih dvogodišnjih goveda. Danas ćemo izdvojiti hereforde što su se s njima pomiješali, a sutra ćemo te Meksikance otpremiti u Patagoniju, pa na istok vlakom.

— Želite li da sudjelujem u gonjenju?

— Ne, radi se samo o dvije stotine grla.

Collins ode. Steve je polako jeo a Joe ga netremice promatrao.

— Gdje je Andrews? Zar mu je ispod časti jesti s ostalima?

— Oženjen je. Živi u vlastitoj kući. Ne druži se ni sa kime.

Kad su izišli, iza zgrade kovačnice pojavila se niska podebela žena gotovo bijelih obrva. Nošila je košaru s jajima. Kosa joj je bila neuredna, ha-

ljina suviše uska a pregača prijava. Kad se približila, Joe reče:

— To je gospođa Andrews.

Žena je pogledala Stevea i požurila dalje.

— Hrani kokoši, pere gazdino rublje. Ni ona nikoga ne voli.

Steve je nahranio konje i osedlao Reda. Ohda je dojahao Joe na malom čvrstom čupavom konjiću. Oči su mu zasjale:

— Čovječe, ovo je zaista divan komad!

Pojahao je krug oko Reda i počeo na španjolskom:

Un albo es bueno,

De dos, mejor,

De tres es malo,

Y de cuatro, peor.

Steve se nasmijao:

— Jedna bijela noga, dobro. Dvije još bolje. Tri su loše, a četiri još gore... Red ima dvije bijele.

Tamno Joevo lice prosjekao je širok smijesak:

— Tu Mejicano? Znaš španjolski?

— Nisam Meksikanac već Kalifornijac, ali to je gotovo isto.

— Dodaj zemljače — pozvao je maler čovjek i oni su krenuli galopom.

Okolina je bila prekrasna. Na brežuljkastom zemljištu visoka požutjela trava. Brda obrasla šumom. Stoka je pasla mirno, u grupicama, lijeno izmičući pred konjima dvojice jahača. Te glad ogromnih očiju preplašeno je odskakivala, kao da nikad nije vidjela ništa slično...

Uskoro su začuli mukanje i uzvike jahača. A kad su se popeli na brežuljak, pred njima se ukazao prostor za sakupljanje stada. Collins je sjedio na konju podalje od gužve. Stado meksičanske stoke okružili su jahači. Ike i dvojica kauboja izdvajali su goveda pasmine hereford.

Dok su se Steve i Joe spuštali niz brdo, netko je kriknuo. Veliko, snažno govedo probilo se iz stada, napalo najprije nekog jahača, a onda pojuriло uz brdo. Predradnik je nešto prokleo, zabio ostruge konju u trbuh i vitlajući lasom pojurio za govedom.

Steve je potjerao Reda u pun galop i oslobodio, laso. Prestižući Andrewsa viknuo je:

— Ti glavu, ja ću noge!

Andrews je nešto vikao i kleo, ali je ostalo nerazumljivo. Red je prestigao goveda, Steve ja zavitlao lasom i uhvatio mu obje zadnje noge s udaljenosti od desetak metara. Red je skrenuo u lijevo, reata je povukla noge goveda i ono se svalilo na bok. Konj se okrenuo glavom prema paloj životinji zatežući konopac.

Ike je dojurio izbezumljen od bijesa. Steve je pomislio da će povući revolver i ubiti ga.

— Proklet bio, izvuci to prokleta crijevo i gubi se odavde.

Prestrašen izgledom njegova lica Steve je zatresao reatom, te je osloboodio. Životinja se osovila na noge i odmah napala. Ike je skrenuo konja, našao se iza goveda i potjerao ga u brežuljke, smjerom suprotnim od stada.

Skupljajući laso, Steve je pojahao prema Collinsu. Svi su ih kauboji promatrali. Collins reče:

— To je bio lijep dobačaj, Steve, ali želim...

— Što je tom čovjeku? — upitao je Steve. — Nije ga mogao dostići, to je odmah bilo jasno. Zašto mu nije uhvatio glavu kad sam ga ja oborio?

— Ovo nam govedo uvijek pričinjava poteškoće — rekao je Collins. Držao se kao čovjek koji ne zna što bi započeo. — Vjerojatno je prekasno uškopljeno ili tako nešto. Plaši stado, pa smo Ike i ja odlučili da ga prvom prilikom odvojimo i ubijemo. Na stolu će biti odlično. — Da bi promijenio temu, zapita: — Što misliš o ovim juncima?

Steve je pojahao niz brdo i ušao među životinje. Red ga je mirno nosio ovamo i onamo prije no što se vratio Collinsu.

— Gospodine Collins, zar su to ona »dobra« meksikanska goveda što ste ih spominjali jutros?

— Da, zašto?

Ne znam što će reći kupac — nasmiješio se Steve. — Kad slijedeći puta podete u kupovinu u Meksiko, povedite me sa sobom.

Ike Andrews je ugurao svog oznojeg konja između Stevea i Yaquija.

— Na što ciljaš, Steve? — upitao je Collins.

— Pa — zastao je Steve — ako izdvojite desetak jednogodišnjaka, dvadesetak bogalja i otprilike isto toliko bolesnih, premda ne od kakvih zaraznih bolesti, imat ćete daleko manje od dvije stotine dobrih dvogodišnjaka, koliko ste ih namjeravali prodati.

Andrews je ispustio neki čudan glas i Steve ga je pogledao. Lice predradnika bilo je obliveno rumenilom. Potjerao je svog konja bočno i Red je ustuknuo. Činilo se da će se baciti na Stevea. Proskitao je kroz stisnute zube:

— Ti prijavlji mali hvalisavče... bud proklet... Ako ne prestaneš...

Joe je skrenuo konja i ugurao se između Stevea i Ike.

Collins vikne:

— Dosta Ike, smiri se. I želim znati je li Steve u pravu?

Ike je zadnje kletve progutao, pogledao najprije u zemlju, a onda Collinsa u oči.

— Da, gotovo sasvim u pravu! — Zatim je podbo konja i odjurio nizbrdicom.

— Steve — rekao je Collins. — Budem li se uvjerio da namjerno izazivaš Ike, morat ćeš otići. Molim te, opameti se.

Steve se razbjjesnio: kao obično rekao više no što je namjeravao:

— Da sam ja kupio ova goveda, za vas i vašim novcem, imali biste pravo pomisliti da sam od prodavača primio mito.

— Do vraga, to nije laka optužba — rekao je Collins i odjahao.

— Koji im je davo? — upitao je Steve. — Nisam li mu načinio uslugu? Bolje mu je da zna što je kupio.

— Nikad nije ozbiljnije pogledao to stado — promrmljao je Joe. — Osim toga, stado je u Sonori kupio Ike, a ne gazda...

Kad su izdvojili hereforde, jahači su počeli goniti meksičko stado. Joe reče:

— Collins mi je rekao da ti pokažem obore. Izaberi kojeg hoćeš... za uvijekbavanje sivca.

Još su nekoliko sati lutali naokolo, a onda se vratiše na objed. Jahači više nisu bili tako jedinstveno neprijateljski prema Steveu kao prije. Blatke je zarežao ali se Alfie nasmiješio.

— Zdravo, crijevo.

Usprkos izgledu kuhara, hrana je bila obilna i vrlo dobra. Čovjek svijetlih očiju koji je sjedio s desna od Stevea i odazivao se na »Nevada« pročačkao je nožem zube i zapitao:

— Zar se to tvoje sedlo nikada nije okrenulo oko konjskog trbuha kad bi govedo potegnulo? Čini se da je za takve stvari potreban bočni kolan...

— Nesumnjivo je potreban — odgovorio je Steve — ukoliko laso zavežeš za sedlo i čekaš koja će se životinja prije srušiti, govedo ili konj. Međutim, ako možeš pogoditi pravi trenutak kad će se laso zategnuti a kad popustiti...

— Koliko je dugačko to tvoje crijevo? — upitao je Alfie. — Činilo se da mu nema kraja kad si oborio ono govedo.

— Dvadeset i sedam metara. Moj starac upotrebljava jedan od trideset.

— Dvadeset i sedam metara! — uskliknuo je kauboj i ostao otvorenih usta.

Blackie se je nasmijao:

— Ti ćeš progutati tu laž! Ni jedan kauboj nikada nije bacio omču dvadeset i sedam metara.

— Tko je to tvrdio? — upitao je Steve. — Ali, upravo je takva dužina potrebna. Omča mora biti velika kako bi imala težinu, dosta toga ode u navoje dok klize iz ruke, a konačno, nešto je potrebno i na kraju, da bi reatu vezao za sedlo. Petnaest metara je najdalje što mogu baciti, a da bih nešto i uhvatio.

— Slušaj, derane, sada ne razgovaraš s Alfijem. Ako tvrdiš da možeš uhvatiti kravu koja juri petnaest metara ispred tebe, onda si prokleti lažac.

Steve se zarumenio. Najradije bi mudrijaša udario, ali Blackie nije bio Tony Rivas. Činilo se da je odvaljen od stijene. Zato je zabacio glavu i nasmijao se.

— Nesumnjivo je samo da ti ne možeš ništa uloviti. Jutros si gotovo sjedio na onom govedu a nisi ništa poduzeo. Kako si uopće dobio posao kaubo-

ja? Vjerojatno te je Collins primio dok je bio pijan!

Blackie se bacj preko stola, a tanjuri i limene šalice poletješe na sve strane. Zamahne, ali Steve izbjegne udarac. Onda Blackie pograbi bocu.

Yaqui Joe ustane i položi ruku na bok. Nije pograbio držak revoljera, samo je tamo stavio ruku. Blackie se povuče, dobaci mu čudan pogled i iziđe.

Navečer u spavaonici Steve upita:

— Kako to da se povukao kad si ti ustao?

— Misliš reći, ti si na zlu glasu?

— Ne, Yaqui, moj narod, Indijanci.

— Mislio sam da si Meksikanac.

— Došao sam ovamo kad mi je bilo šesnaest godina. Svake godine mnogo Yaquija pobjegne iz Meksika.

— Zašto, Joe? Zar tamo ne mogu preživjeti?

— Imaju najbolju zemlju u Meksiku na rijeci Yaqui. Mnogo kukuruza, dobrih krava i koza. Ali tu zemlju hoće i veliki hacenderosi. A Yaqui se bore već mnogo godina, i ne popuštaju. Zato je Diaz poslao svoje Rurales. Ako ih netko ne pozdravi, odmah ga ustrijele. Hvataju Yaquije i šalju ih na Yucatan kao radnu snagu. Tamošnje velike hacijende plaćaju Dijazu pet stotina pesosa po glavi. Kao stoku. Kad sam bio maleni dječak, netko je ukrado bocu meskala, Ruralesi su došli a kako nisu pronašli krivca, pokupili su sve muškarce iz sela, odrasle i dječake, i ustrijelili svakog petog. Tako su ubili mog oca.

Joe je svukao hlače i uvukao se pod pokrivač.

— Ti Ruralesi imali su svog vođu, zvao se Emilio Kosterlitzky. Nije bio Meksikanac. Kad bih bio neposlušan, majka bi me plašila tim imenom.

Kada je Joe zaspao, Steve je izvikao okvirić sa slikom Veronike. Bolje bi bilo da nije. Poželio je osedlat Reda i vratiti se kući, poželio je zaplakati, ali to jednom kauboju, dreseru konja, tvrdom momku koji spava zajedno s Yaqui Indijancem nije bilo dozvoljeno.

Kad su ujutro došli na doručak, tamo su našli samo Alfieja.

— Kako to da ne goniš stado u Patagoniju?

— Ike mi je zapovjedio da popravim neku ogradu — odgovorio je mladić preko volje. — Ipak, bolje je tako, jer me uvijek stavlja iza stada, ne bih li se ugušio od prašine.

Joe je prvi pojeo i izišao. Alfie nije namjeravao požuriti s ogradom.

— Kako se može baratati tako dugačkim lasom, Steve? Kako si to naučio?

— Starac me učio i učio. Tisuće puta isti pokret. Ljudi misle da razna čudna bacanja lasa služe samo kao atrakcija. Međutim, svako od njih može poslužiti u nekom poslu. Izuzetak je *ti-ron de la muerte*. Tako ga zovu, jer te može stajati glave ako pogriješiš.

— Hej, što ti je to?

— Moj otac, počinim, bacao ga je gotovo do svoje sedamdesete godine. Stojiš na zemlji a netko potjera pokraj tebe divlju kobilu. Krajem reate zavezani su ti zglobovi nogu. Kad kobila prolazi a obje prednje noge su joj u zraku, bacaš omču.

— Na noge?

— Da. Moraš ih dohvatiti iznad gležnjeva. Zakreneš se kako bi zategnuo užu bokom, a u trenutku kad se reata napne, bacaš se unatrag na leđa. Kobila pada na zemlju.

— Ne izgleda lako — razmišljao je Alfie.

— Ako zahvatiš noge previsoko ili samo jednu nogu, nećeš je oboriti i kobila će te vući kao vreću, s nogama prema naprijed. Mnogi su izgubili glavu pokušavajući to naučiti.

— Jesi li i ti...

— Nekoliko puta — Steve mu nije rekao da je to uradio potajno i da Starac o tome nije ništa znao.

— Ike kaže da ćeš godinu dana uvježbavati sivca. To je nemoguće. Koliko ga puta udariš prije no što opusti?

— Ako ga i jednom budem morao udariti — odgovorio je Steve — tada nisam za taj posao.

Izišli su iz kuhinje. Steve je odveo Reda u drugi obor, pripremajući se za rad s Hierrom. Među svojim stvarima pronašao je hakamore — uzdu od koje se ništa ne stavlja u usta konja, već mu samo obuhvaća glavu. Alfie je otišao po dugačko užu, kad odnekud dojaše Ike Andrews.

— Što si to Collinsu rekao o meni i meksikanskoj stoci?

— Jedino to da neka grla ne bi trebalo otpremiti na prodaju — odgovorio je Steve.

— Zašto me je onda počeo zapitkivati kako sam sklopio taj posao? Kao sam ih doveo ovamo, nije niti pomišljao da me o tome pita. — Ike se spremao sjašiti. — Iziđ iz tog obora, ti lajavče.

Pogledao je preko ramena, opet sjednuo na sedlo i odjahao. Iza sjenika se pojavio Joe Yaqui jašući svog čupavca.

— Izaziva?

— Zbog onoga jučer — odgovorio je Steve. — To me ne zabrinjava.

Yaqui slegne ramenima i odjaši. Utisao se i Alfie vrati noseći konopac.

— Zar mu nećeš staviti žvale?

— Ne, bar još šest mjeseci. Stoga će imati nježnu gubicu i smjesta reagirati na najmanji dodir uzde, ne poput vaših kojima su usta otvrdla od žuljeva, pa moraš uzdu svom snagom natezati kako bi je uopće osjetio...

Nakon nekog vremena sivac je poslušno kasao u krugu, na kraju užeta što ga je Steve pridržavao jednom rukom. Drugom je držao komad remena i udarao se po čizmi. Praskalo je poput biča. Pokrećući zglob Steve je izazivao vibracije u užetu i one su konja tjerale da uspori ili ubrza kask, približi se ili udalji od središta kruga u kome se kretao.

— Kad ćeš ga ponovo vježbati? — upitao je Alfie kad je Steve oslobodio sivca.

— Poslije podne. Dva puta na dan, ali nikada toliko da se zamori.

Collins je dojahao odmah nakon ručka. Prišao je oboru da pogleda kako napreduje rad sa sivcem.

— Mister Collins, Hierro bi mogao postati jednako dobar kao i njegov otac. Pametan je i ne odupire se bez potrebe.

Collins je pogladio lijepu konjsku glavu.

— Steve, razgovarao sam s Ikeom. On se lako raspali ali i brzo primiri. Želim da mu se prilagodiš. Ako me natjeraš da biram, zadržat ću Ikea. Ni zbog kakvog konja nisam spreman zapostaviti probitke posjeda.

— Jasno mi je, gospodine Collins — rekao je Steve. — Ne biste li me oslobodili posebnih poslova o kojima ste govorili; kad sam stigao? Ne budem li od njega primao zapovijedi, manje je vjerojatnosti da ćemo doći u sukob. To ne znači da ne želim raditi. Učinit ću sve što mi vi zapovjedite. Sivać neće popuniti svo moje radno vrijeme.

— Dobro — rekao je Collins nakon kratkog razmišljanja. — Reći ću mu da ćeš primiti zapovijesti samo od mene — okrenuo se da pođe i odmah zastao. Iz džepa je izvadio malene smotane novine i jedno pismo. — Gotovo sam zaboravio. Pismo je za tebe, a novine daj Joeu. Njega zanima revolucija u Meksiku.

Navečer, pri slabom svjetlu, Joe je počeo čitati novine iz Nogalesa, srićući slovo po slovo. Steve je nožem razrezao omotnicu na kojoj je urednim sitnim rukopisom pisalo:

Stephen McCall
kod Mr. J. Collinsa
Muleshoe Ranch
Patagonia, Arizona

Poznao je taj rukopis i srce mu je ludo udaralo kad je počeo čitati:

Najdraži Steve,

osamljena sam bez tebe. Ovo pišem u postelji. Željela bih da si ovdje. Tata je još uvijek bijesan na mene jer sam se one noći vratila kući tako kasno. Ali, ne brinem se zbog toga. Mama neprekidno plače, pa je ljut i na nju.

Cijelog dana razmišljam o tebi i pitam se je li tamo sve u redu. Nisam još rekla tati da ćemo se oženiti. Rekla sam mami i ona je zbog toga sretna. Jučer sam pošla do onog velikog stabla pod kojim si mi prvi put rekao da me voliš. Rasplakala sam se. Silno

želim da se vratiš, ali otac to ne bi dopustio. Bar ne još sada. Ali, ne može me spriječiti da te volim. Voljet ću te uvijek. Molim te, piši mi često. Pisma šalji Tonyju jer bi ih otac inače zaplijenio.

Nadam se da tamo nema lijepih djevojaka. Nikad neću pogledati ni jednog drugog muškarca.

Volim te, volim te, volim te.

I šaljem ti od sveg srca tisuću poljubaca.

Samo tvoja
Veronika

Steve je morao tri puta pokušati prije no što je potjerao čvor što mu se bio sakupio u grlu. Poželio je da je već jutro, da se bavi konjima i ne premeće tužne misli.

Idućeg jutra teretnim je vlakom stigao prekrasan bik pasmine hereford kojeg je Collins kupio u Kaliforniji. Kauboji su stajali unaokolo promatrajući iskrcavanje, užasnuti glasinama da je gazda za tu jednu jedinu životinju platio deset tisuća dolara.

Tog jutra je Andrews promrmljao neku vrstu pozdrava, a Steve bio toliko iznenađen da nije uspio odgovoriti. Nahranio je oba konja i započeo s radom...

Beskrajno strpljivo vježbanje nastavilo se i idućih dana i tjedana. Nkada Steve nije krotio tako bistru životinju. Na jedva primjetan nalog Hierro bio počeo koračati, prelazio u kas, lagani galop i galop.

Veronika je pisala svakog tjedna i Steve je živio samo za ta pisma.

Došao je i kraj lipnja. Steve je počeo Hierra učiti onom što Kalifornijci zovu »ayudas«, to jest pomoćnim znakovima, sitnim, neprimjetnim dodirima koljenom ili nogom koji su uvijek banom konju dovoljni da krene ili stane, da se okrene na jednu ili drugu stranu.

Katkad bi Ike došao zajedno s Collinsom i promatrao vježbanje. Njegovo je negodovanje bilo toliko očito da ga se gotovo moglo uhvatiti rukom, ali obično ne bi izrekao ni jednu jedinu riječ.

VI

Lipanj je bio vrlo vruć. Sivec je napredovao tako brzo da se Steve ponadao kako bi za koji mjesec mogao završiti s vježbama i vratiti se kući. Možda se Starac ohladio, te mu je postalo jasno da Veronika i Steve više nisu djeca.

Onda je došlo Veronikino pismo:

... i rekao mi je ako odem da se više ne trebam vratiti. Mama još uvijek plače i on neprekidno bijesni na nju. Ali, Steve, ja ne mogu naprosto otići kako ti to želiš. Znam da misliš kako je strašan, ali ja ga ipak volim. Mami bih slomila srce kad bih pobjegla. A Tony kaže da me tata može dati zatvoriti. Oh, Steve, tako sam usamljena, još osjećam tvoje ruke oko sebe i volim te, volim, volim.

Tvoja
Veronika

Jednog jutra Ike je zastao uz Collinsa koji je promatrao uvježbavanje sivca. Rekao je da bi Joe svakako trebao popravljati vjetrenjaču, podizati ogradu ili nešto drugo. Čemu su, zaboga, potrebna dvojica da bi osedlala konja koji je miran poput janjeta.

To je povrijedilo Collinsa.

— Prisiljavaš me da te podsjetim kako se radi o mom novcu i mom konju. Steve radi za mene a ne za tebe. I Joea ja plaćam. Nemoj me natjerati da kažem nešto što ne bih htio...

Početkom kolovoza Hierro je već naučio primati sedlo, a kolan se mogao čvrsto zategnuti. Sredinom mjeseca prvi je put nosio jahača. Joe je samo sjedio u sedlu, a Steve vodio konja gladeći ga i umirujući riječima. Slijedećeg je dana i sam zajašio. Hierro nije bio uznemiren izvršavao je sve zapovijesti koje je naučio.

Collins je oduševljeno promatrao vježbanje, tog posljednjeg dana prije no što je sve pošlo naopako.

— Steve, momče, rekao si da će trajati godinu i više. A prošla su samo tri mjeseca, a on se ponaša kao da ga se već godinama jaši.

— Tek smo započeli, gospodine Collins. Moram ga naučiti na željeznu

žvalu. Osim toga, on još nikada nije jahao s ostrugama. Morat ću ga jednom jako pozlijediti, kako bi shvatio što mu se može dogoditi ako ne poslušam. Mrzit će me zbog toga i proći će dosta vremena prije no što opet stekne povjerenje u mene.

Odněkud dopre divlji topot i urlanje. To se približavao Alfie: jahao je poput ludaka i nešto nerazumljivo vikao.

— Bik iz Kalifornije je oboren. Srušilo ga je ono naše divlje govedo.

Collins je pritrčao.

— Gdje?

— Kod sjeverne ograde. Popravljao sam je kad me je divljak iznenada napao. Preskočio sam ogradu, a on je pojurio za konjem. Onda je iz grmlja izišao bik. Divljak ga je oborio jednim udarcem i nastavio ga udarati.

— Pođi po Ikea, u svojoj je kući — viknuo je Collins. — Tko je još ovdje.

Joe je već sjedio na svom konju i pripremao laso.

— Steve, osedlaj — rekao je Collins. — Možda ćemo trebati tvoje dugačko laso.

— Neka on samo ostane i ne smeta mi u poslu — rekao je Andrews koji je upravo pritrčao.

Steve je bacio sedlo na Reda. Kad je krenuo, predradnik je već bio nestao iza brežuljaka.

Nakon pola milje pređenih u punom galopu Ike ugleda Joeova konja kako iz sve snage bježi pred zapjenjenim govedom. Kad je konj naglo skrenuo, Joe je gotovo ispao iz sedla. Govedo je promašilo, zastalo i počelo kopati zemlju prije no što će ponovno napasti.

Ike se brzo približavao vitlajući omčom, ali je onda ugledao Stevea i naglo zaustavio konja.

Bik iz Kalifornije bio je mrtav — krvava hrpa mesa u travi.

— Stani, Joe — zauriao je Ike. — Upravo stiže najbolji bacač lasa iz Kalifornije. Evo, sinko, pruži ti se velika prilika. Naprijed, govedo je samo tvoje.

— Zar ja sam? A ti i Joe ćete gledati?

— Zašto ne, sinko? Ne kaniš mi valjda reći da ti je potrebna pomoć?

onim tvojim trikovima možeš ga svezati poput kobasice, odmah ovako iz sedla.

Steve je pobjesnio. Prokletstvo, pokazat će on tom kujinom sinu. Doduše, dobro bi mu došao partner koji bi govedo uhvatio za glavu, ali će ići i bez pomoći.

Neprilika je bila u tome što govedo nije bježalo. Umjesto toga, ono je napalo. Potjerao je Reda u stranu, a ogromni mu je rog očešao čizmu. Govedo se okrenulo i ponovno napalo, gotovo jednako tako brzo koliko je Redu bilo potrebno da se okrene. Da Steve nije bio Steve, a Red nije bio Red, vjerojatno bi se već nalazili pod papcima i rogovima. Govedo je tulilo i huktalo, pjenilo se i podizalo toliku prašinu da je Steve bio napola slijep. Red je dobio nekoliko jakih udaraca, ali govedo nije usporilo s napadima. A Steve je cijelo vrijeme slušao kako se Ike luđački smije.

Red je upravo jedva izbjegao još jedan udarac, kad je Ike počeo urlati:

— Joe, prokletstvo, rekao sam ti da se ne miješaš!

Međutim Joe je potjerao konja i počeo govedo udarati zamotanim lasom preko očiju. Životinja je ustuknula tresući glavom i nastojeći da sve jahače zadrži na oku. Isplazila je ogromnu jezičinu, a rebra su joj se širila poput mijeha harmonike.

— Oh, moj bože — zavapio je Ike. Držao se za jabuku sedla, njihao naprijed-natrag i smijao tako da su mu suze tekle niz obraze. — Ha, nikada u svom životu... — Činilo se da će ga od smijeha udariti kap. — Deran se drži za sedlo a njegov konj pleše valcer s govedom.

Pljesnuo se po nozi i opet se počeo luđački smijati.

— Dobro — rekao je konačno. — Gledaj kako se to radi, sinko, i ispričaj prijateljima u Kaliforniji.

Zavittlao je laso i napao. Govedo se kolebalo što da radi, a onda se odlučilo za bijeg: Predradnik je uskoro jahao usporedo s njim. Omča lasa već je bila zahvatila rogove, ali još nije vukla. Onda je Ike ostatak užeta prebacio preko tijela goveda i naglo skrenuo konja u lijevo.

Kad se uže naglo napelo, težina čovjeka i jurnjava konja učinili su svoje. Uže je povuklo u stranu bokove goveda i podignulo ih sa zemlje, dok se glava okrenula na drugu stranu prema zemlji. Životinja je u punom trku izvela potpuni salto i stropoštala se na leđa. Dok je još ležala, sasvim omamljena, Ike je sjašio, skinuo omču i onda odveo konja u stranu.

Više se nije smijao.

— Ovako se zaustavljaju goveda u nas, u Arizoni — rekao je Steveu. — Tako ih zauvijek prolazi volja za borbom, a ja se nadam da je i tebe napustila volja za ispraznim hvaljenjem.

Preko hrpta brežuljka dogalopirao je Alfie, hrabro mašući lasom. Govedo je ustalo i spustilo glavu, ne znajući što se dogodilo.

Steve je skupio svoje laso. Zatim je podignuo uzde, stisnuo koljena i Red je znao što se sprema. Laganim galopom obišao je govedo. Onda je Steve vrisnuo »Hiiii-ja« i dotaknuo Reda obim ostrugama.

Divljaku je to bilo dovoljno: hitro se okrenuo i pobjegao. Red ga je smjestio dostigao. Zatim je Steve udario konja lijevom čizmom, riđan je odskočio prema govedu, udario ga i ujedno usmjerio na suprotnu stranu. Steve je samo za trenutak usporio kako bi propustio govedo pred sebe. Zatim su svi zajedno jurnuli ravno prema mjestu gdje je stajao Ike.

Predradnik je stajao glupo zvjerajući. Njegov je konj zarzao i uzmaknuo. Kad je govedo bilo udaljeno desetak metara od Ikea, Steve je potjerao konja usporedo sa životinjom. Zatim se sagnuo, dohvatio rep divljaka i ometao ga oko svoje noge koju je bio izvađio iz stremena. Onda je privinuo nogu uz konjski trbuh i udarcem pete skrenuo riđana. Cijela ta luda grupa nalazila se sada samo koji metar od Ikea.

Težina i brzina konja i jahača podignuli su u zrak stražnji dio goveda i ono se izvinulo u divlji luk pogodivši predradnika tako da je odletio četiri metra daleko. Govedo se prevrnulo na leđa i ostalo ležati, ne dajući više znakove života.

Joe je dojahao do Ikea. Predradnik se podignuo na ruke i koljena tresući glavom.

— Ovo je kalifornijski način, kujin sine — rekao je Steve. — Mi to znamo obaviti i bez užeta.

Slijedeća stvar koju je vidio bio je otvor cijevi Ikeova revolvera, golem poput dimnjaka, a iznad nje izbezumljeno Andrewsovo lice.

Ike je ustao i polako pošao prema Steveu. U drhtavoj ruci njihao se revolver.

— Ubit ću te! Ubit ću te!

Joe je pritjerao konja i sagnuo se u sedlu. Ruka mu se našla iza Ikeovih leđa. Predradnik je zastao i ukočio se. Onda je polako spremio revolver.

Ike je odšepao do svog konja i uspeo se u sedlo. Joe je spremio nož. Predradnik je otro lice maramom i rekao:

— U redu, Joe, ustrijeli govedo.

Steve je bio već prilično daleko kad je začuo pucanj. Iznenada ga je obuzeo osjećaj čudnog straha što je rastao poput plime.

Ovo nije bila šala! Nije to bila svađa s Blackijem preko kuhinjskog stola, niti tučnjava s Tonyjem Rivasom nakon koje su svi i dalje dobri prijatelji. Steve je preko revolverске cijevi u Ikeovim očima pročitao smrtnu osudu.

Alfie ga dostigne.

— Gospode! — uzviknuo je. — Što si to uradio s divljakom? Golim rukama!

Steve je pokušao sakriti strah koji ga je sasvim obuzeo: — To se zove **coleando**. Nije ni teško ako imaš pravog konja.

Alfie je cijelim putem uzbuđeno brbljao, dok je Steve samo mrmljao u bradu. Još mu je uvijek bio pred očima otvor crne cijevi.

Sreli su Collinsa kome je cijelo to vrijeme bilo potrebno da osedla konja. Steve je nešto promrmljao i pošao dalje, dok je Alfie ostao s rančerom.

Steve je rasedlao Reda i spremio sedlo u štagalj. Kad je iza svojih leđa začuo korake, gotovo je iskočio iz kože od straha. Ali, bio je Joe. Ni Indijanac nije mislio da se radi o šali.

— Pođimo gore, u kuću. Steve. Ispričat ćemo Collinsu što se dogodilo.

Rančera su susreli na pola puta. Dolazio im je u susret zadihan i zabrinut.

— Što se dogodilo tamo vani? Alfie tvrdi da si golim rukama podignuo ono divlje govedo i bacio ga Ikeu u krilo.

Pošli su u kuću i ušli u dnevnu sobu.

— Ono me govedo skoro ubilo, gospodine Collins — rekao je Steve — a on je samo sjedio i smijao se. Zabrao je Joeu da mi pomogne. A kad sam bacio govedo na njega, htio me je ubiti iz revolvera. On se nije šalio, gazda.

Collins reče:

— Smirit će se. Samo se neko vrijeme me drži podalje od njega.

— Nisam u to uvjeren, gospodine Collins — rekao je Joe. — Nikad ga nisam vidio takvoga. Pucao bi da ga nisam spriječio.

— Misliš da je ozbiljno?

— Da. Otišao je svojoj kući. Držaću se uz Stevea.

— Misliš li zaista da je toliko ozbiljno, Joe?

— Mislim da Steve noćas ne bi smio spavati u mojoj kućici. Treba ga smjestiti na pouzdanije mjesto.

Collins je zamišljeno bubnjao prstima po stolu. Onda je pošao do pisaceg stola, uzeo s njega pismo i vratio se natrag.

— Imam za tebe jedan posao, Steve koji će te za dva-tri tjedna odvesti daleko od ranča. Do tada će se i Ike ohladiti. Evo...

— Gospodine Collins, ja ću pripaziti pred kućom — prekinuo ga je Joe. — Kad Steve izađe, otpratit ću ga do naše barake.

Yaqui je izvukao revolver, otvorio vratanca i pregledao bubanj. Steve je ponovno protirne.

— Ovo je pismo od Gonzala Terreno sa, bogatog rančera iz Sonore. Zeli m prodati još jedno stado poput onog što sam ga već kupio od njega... Znaš kako je: tamo je rat...

Steve se ovog trenutka brinuo za vlastitu kožu i nimalo ga se nisu ticala bogati posjednici iz Sonore.

— Obregon, Orozco i drugi generali koji ratuju jedan protiv drugog, trebaju oružje. Međutim, krijumčari koji ga prebacuju preko granice neće meksikanski novac, nego dolare. Zato sada svi grabe stoku s rančeva, prodaju je i nabavljaju puške.

Steve je sumnjičavo pogledao prema prozoru.

— Gdje se ja uklapam u to?

— Ako već kupujem ponovno od Terrenosa, ne želim da me po drugi put namagarči. Pođi tamo i ako utvrdiš da je stoka dobra, javit ću Terrenosu da je dovede do granice.

— Kad treba krenuti, gospodine Collins?

— S obzirom na Ikeovo raspoloženje, najbolje će biti odmah. Dat ću ti pismo za Terrenosa i napisati telegram koji mu možeš poslati iz Nogalesa. On će urediti da bez poteškoća pređeš granicu. Taj je čovjek vrlo utjecajan.

— Kako ću pronaći ranč?

— Rancho Oso? Nalazi se gore u brdima. Negdje između Magdalene i Hermosilla postoji odvojak ceste. Imaš li novaca?

— Otprilike za dvije mjesečne plaće.

— Dat ću ti pedeset dolara za troškove. Kad stigneš onamo, oni će se brinuti za tebe — rekao je Collins. — Sada se spremi za put, a ja ću napisati pismo i telegram.

Steve je izišao u tminu, pokušavajući otkriti obrise Ikeove kućice. Onda se odozdo pojaviti Joe.

— Čuo sam sve što je Collins rekao. Osedlat ću Reda i donijeti tvoje stvari.

— Hvala, Joe. Slušaj, u džepu mog kaputa nalazi se jedna sličica koju...

— Donijet ću sve!

Steve se vratio u kuću i promatrao Collinsa koji je brzo pisao.

— Što da radim sa sivcem dok se ne vratiš? — upitao je rančer.

— Možete ga jahati. Samo mu nemojte stavljati žvale.

Joe se vratio jašući svog konja i vodeći Reda.

— Odlazim s njim — rekao je kratko Collinsu.

— Zašto? Što je to sada? — uskliknuo je ovaj ljutito.

— Ike je bijesan i na mene jer sam ga spriječio da ubije Stevea. Osjećam da bih i ja mogao dobiti na poklonu kuglu.

— Joe, nije potrebno da i ti ideš — ustrajao je Collins. — Prisilit ću ga da te se okani.

— Ne! — odgovorio je Joe odlučno. — Ne želim da me taj ludak ustrijeli ni da ja ubijem njega. Ja sam dobar kavalir, gospodine Collins, ali samo zato što Ike ne voli Indijance, moram po pravljati vjetrenjaču i krpati ogradu. Čitao sam u novinama da će se Yaqui boriti na strani generala Obregon. Mrzim one kujine sinove rurales. Možda ću se i ja pridružiti Obregonu. Koliko tražite za ovog konja?

— Dobro, Joe — uzdahnio je Collins. — Uzmi tog prokletog konja na poklon. Zao mi je što odlaziš...

Kad su stigli na cestu, Joe gurnuo Steveu u šake revolver u navlaci što je visjela na pojasu punom metaka.

— Uzmi. Kupio sam od Alfieja. Deset dolara.

— Zaboga, Joe — rekao je Steve. — Ja nemam pojma što se radi s tom stvari.

— Bez revolvera ne možeš u Meksiko.

— Dobro, evo tvog novca.

— Ostavi! Dar od Yaqui Joea.

VII

U Patagoniju su stigli oko ponoći. Pronašli su sjenik na željezničkoj postaji i tamo prespavali. U zoru su osedlati konje, odjahali u Nogales, najeli se u jednoj od meksikanskih gostionica i poslali telegram.

Izabrali su hotel Sonorense i uzeli zajedničku sobu za dva pesosa dnevno. Nekoliko ulica dalje nalazila se javna staja čiji je vlasnik Horacio Benevides bio prijatelj Yaqui Joea. Kad su se pobrinuli za konje, Joe je otišao s prijateljem Horacijem da snapije, dok je Steve potražio trgovinu u kojoj su se mogli nabaviti papiri, pero i crnilo. Trgovac ga je posluživao pridržavajući u drugoj ruci izgužvanu novine.

— Alvaro Obregon! Pukovnik Obregon! — uskliknuo je s prijezirom. —

Taj vam je pukovnik najobičniji Indijanac, čistokrvni crvenokožac iz Huatabampa. To vam je on. A njegova vojska? Prokleti čopor Yaquijs, Pima i Mayosa. Opet su potrgali prugu u Represitu. Ruralesi će već srediti to smeće.

— Tko je taj na slici — pokazao je Steve prstom na zid.

— Izabal. Bio je guverner u Sonori. On je dobro znao kako treba sa Yaquima. Pred zid ili na Yucatan da rade nešto korisno. Kad pukovnik Kosterlitzky dođe sa vojim ruralesima, sve će se odmah vratiti na svoje mjesto.

Steve se vratio u hotel, izvukao Veronikinu fotografiju i počeo pisati:

Najdraža Veronika,

Nikada ne bi pogodila gdje se nalazim! Ja sam u Nogalesu i za gospodina Collinsa odlazim u Meksiko na jedan veliki ranč. To je važan posao. On tamo kani kupiti stado, a ja moram odlučiti isplati li mu se to ili ne. Bit će tamo dva ili tri tjedna, pa nemoj brinuti ako ne dobiješ pismo. Pomalo je opasno jer u Meksiku vlada rat. I ja nosim revolver. Ovdje svi nose revolvare. Sa mnom je jadn čovjek koji je pravi Yaqui Indijanac, a oni su strašni borci. On je moj prijatelj.

Dobivam 80 na mjesec i tako ćemo imati čime započeti. Želio bih da dođeš ovamo kad se vratim, kako bismo se oženili. Na posjedu gospodina Collinsa postoji jedna mala kuća za oženjene kauboje. Mislim da bi nam je on dao. Kad završim sa siycem, tražit ću od Collinsa da mi dade neki drugi posao. Ako nam Luis ne bude dao mira, reći ćemo mu kako imamo pravo da se oženimo i on nas ne može u tome spriječiti.

Svakog dana promatram tvoju sliku. Nosim je u džepu. Čini mi se da je prošlo deset godina otkad smo se rastali.

Volim te više no što ti mogu napisati.

Tvoj Steve

Otposlavši pismo, Steve je odšetao do graničnog prijelaza. S ove je strane bilo mnogo vojnika, jahača Pete konjičke, carinika i stražara. Ljudi su hrpimice prelazili na američku i mek-

sičku stranu, malene smeđe žene, muškarci u odrpanoj pamučnoj odjeći i oni drugi, bogato odjeveni. Neki su morali pokazati papire, druge bi propuštali pokretom ruke.

Na drugoj strani pojavila se grupa konjanika. Jedan od njih dojahao je do meksikanskih carinika i sišao s konja. Njegov je konj bio prekrasan vranac s bijelom mrljom na čelu i bijelom »čarapom« na jednoj nozi. Uzda i žvale bili su umjetničko djelo od srebra, dok je bijelo kožno sedlo bilo gotovo potpuno optočeno ovom plemenitom kovinom. S jedne strane sedla visjela je navlaka s vinčerstekom, a s druge sablja.

I jahač je bio vrlo dotjeran. Smeđe lice bilo je glatko izbrijano, a pod golemim nosom kočio se crni brčić. Meksikanac je nosio velik pusteni sombrero, kratak kaput od siva sukna vezen crnim koncem i sasvim uske hlače koje su po cijeloj dužini vanjske strane, bile opšivene srebrnim pucetima. Čizme bijahu od crne kože, a teške ostruge od srebra, s nazupčanim kotačem promjera najmanje petnaestak centimetara. Crvena kravata bijaše pričvršćena iglom s nekim sjajnim kamenom. Kicoš je nosio i revolver, nisko privezan uz nogu, naravno, u lijepo izrađenim koricama.

— Tko je taj? — upitao je Steve nekog vojnika.

— Jedan od Kosterlitzkyjevih miljenika. Rurales — rekao je vojnik i otpeljuno. — Ovaj smrdljivi grad ih je prepun.

Steve je još malo lutao gradom, jeo i konačno pošao na spavanje. Oko ponoći začuo je u hodniku neko teturanje i lupanje. Otvorio je vrata i u sobu uvukao Yaqui Joea. Dok je s nje ga svlačio kaput, pojas s revolverom i čizme, gotovo se opio od Indijančevog alkoholiziranog daha.

Ujutro je Yaqui želio samo da što prije umre. Vlasnik hotela je pripremio lijek za trežnjenje: dobru mjeru rakije s nešto soka od rajčice i naranče, te dosta ljute paprike. Kad je sve to ispio, Joe je izgledao kao da će preživjeti, ali uglavnom protiv svoje volje. Zatim su osedlali konje i pojahali na brežuljak iznad grada. Oдавде se

pružao lijep pogled na meksičku stranu, na Sonoru.

Vrativši se, zaustavili su se pred graničnim prijelazom. Veliki rural sa svojim prekrasnim crnim konjem ponovo je bio tamo. Prekinuo je razgovor i otvorenim divljenjem promatrao Reda. Joe je počeo prigušeno kleti.

— To je Verdugo — promrsio je Yaqui. — Horace mi ga je jučer pokazao.

— Verdugo? — začudio se je Steve. — On je krvnik?

— U stvari, to mu je pravo ime. Krvnik — rekao je Joe. — I pristaje mu, i te kako! Kažu da je to najgori prokleti ubojica u cijelom Meksiku. On je miljenik onog kurvinog sina Kosterlitzkoga. Svatko ga pozna. Kad uđe u bar ili drugdje, uvijek sjedne tako da su leđa okrenuta zidu, a lice vratima.

— Dovraga, Joe — rekao je Steve začuđen mržnjom koja je izbijala iz Indijančeva glasa. — Ti si u Arizoni od svoje šesnaeste godine. Verdugo ti nije mogao ništa uraditi.

— Kako ne! — rekao je Joe mrko. — Uradili su mnogo i previše svim Yaquijima. Znaš li što radi rural kad mu zatreba novac za pivo i cigarete? Ustrijeli dva-tri Indijanca i proda njihove glave vladi!

— Zaboga, to nije u redu — užasnua se Steve. — Zašto država nešto ne poduzme?

— Ti nisi pri sebi — rekao je Joe bijesno. — Ništa ne znaš. Porfirio Diaz i Kosterlitzky su vode ruralesa. Vade iz zatvora ubojice i pljačkaše, daju im odore, oružje i dobrog konja, znajući da će za njih učiniti sve. Onog tko zataji, ubit će sami ruralesi.

— Ali Diaz više nije predsjednik vlade.

— Ipak, Kosterlitzky i dalje vodi ruralesa... Jedan seljak nije mogao vratiti pet dolara trgovcu. Kosterlitzky mu je rekao: »Hajde, stani tamo uza zid«. I ruralesi su ga ustrijelili... Obično je tako zao, a samo katkada dobre volje... Recimo, jedne je noći imao novu djevojku ili tako nešto. Onda kaže: »Verdugo, nisi dokazao da je ovaj čovjek ukrao pile. Pusti ga neka ide!« Verdugo bijesni, ali se ipak smiješi i

kaže: »Da, gospodine, pukovniče Kosterlitzky« i tada ne ustrijeli čovjeka...

Bio je to prvi Steveov susret s događajima u Meksiku. Da bi saznao nešto više, kupio je novine i počeo čitati...

Šest dana nakon njihova dolaska stiglo je pismo od Terrenosa. To i nije bilo pravo pismo; ličilo je na službeni dokumenat:

Nisilac Steven McCall obavlja zakonit posao koji je za probitak Savezne Vlade. Uljudno se umoljavaju pripadnici Armije i Guardie Rural da mu pruže svaku moguću pomoć. Njegovo je odredište Rancho Oso. Osobno odgovaram za njegove postupke...

Potpis, pun dugih linija i zavijutaka pokrivaio je polovinu papira. Ispod toga je sitnim slovima stajalo: Markiz od Vallerhermose.

Steve je kupio pojas za novac i promijenio pedeset dolara u pesose. Strpao ih je u džepove, a preostale dolare sakrio u pojas.

Kad su stigli do graničnog prijelaza, Joe je zaustavio konja:

— Steve, možda je bolje da ne putuješ sa mnom. Ja nemam pisma od one svinje Terrana. Uostalom, ne idem na Rancho Oso. Potražiti ću Obregonu da mu se pridružim.

— Koliko ja znam, idemo istim smjerom.

— Da, ali ja sam Yaqui. A ceste su zacijelo pune onih pasa ruralesa.

— Slušaj me dobro — rekao je Steve. — Mi putujemo zajedno, zar ne. Neće valjda dirati ljude koji mirno jašu cestom...

— Oh, dobro, prokletstvo. Ali ja neću preko granice ovdje. Napraviti ću velik luk i pridružiti se tebi negdje na cesti. Idi polako...

Steve nije imao problema na prijelazu. Nigdje nije bilo ni jednog ruralesa. Tek na izlazu iz grada presrela su ga četvorica.

— Kamo ćeš? — upitao je jedan.

— Prokletstvo — razbjesni se Steve — Zar me nisu propustili na granici?

— Imaš li kakav papir, dozvolu? — upitao je jedan od njih i onda dodao glasno: — Hijo de puta Yanqui.

Steve mu je pokazao Terrenosovo pismo:

— Pogledaj, ako znaš čitati, padre de cochinos!

Čovjek je zarežao i pograbio Steveovu ruku. Ali, drugi reče:

— Cuida'o Chato! On je u pravu. Ti ne znaš čitati i jesi otac prasaca... Daj to ovamo.

Pročitao je pismo i gurnuo ga drugome pod nos:

— Pogledaj, glupane, to je potpis gospodina Terrenosa iz Rancho Oso. A znaš li tko je on? Dobar prijatelj našeg pukovnika! A gdje je naš pukovnik sada? Na Rancho Oso sa svojim prijateljem Don Gonzalo Terrenos y Peralta de Castro Marques de Vallehermosa. Što sada kažeš, ti oče prasaca?

Vratio je Steveu pismo, velikom gestom skinuo sombrero i rekao:

— Prolazi, prijatelju gospodina Terrenosa.

Cesta je vodila uz željezničku prugu. U dolini je tekla Rio Magdalena. Njezine su obale bile gusto obrasle grmljem i niskim drvećem. Cesta je bila pusta, samo bi pokatkad prošao kakav gonič magaraca što su nosili drva. U Aguas Calientes Stevea je ponovno zaustavila patrola ruralesa. Pokazao je pismo neprijateljski raspoloženom oficiru koji ga je uskoro otpustio pokretom ruke.

Južno od San Ignacija cesta se posve približila rijeci. Hladovina pod drvećem neodoljivo je mamila, pa je Steve skrenuo uskom stazom prema rijeci kako bi se odmorio. S grana su se podignula jata vrana, a jedan je lješinar odletio teškim zamasima krila. Steve je osjetio nepodnošljiv smrad i odmah zatim ugledao četiri već natrula ljudska trupa, s rupama umjesto očiju, obješena na niskim granama drveća. Rojevi muha gotovo su ih potpuno prekrili. Red je ustuknuo. Steve ga je okrenuo i pojurio natrag na cestu.

Milju dalje pokušao je ponovno. Rijeka je bila čista, nikakvog mirisa na obali. Ali onda ga je smrtno preplašilo lomljenje grančica... prije no što je ugledao Yaqui Joea.

— Kako si me uspio pronaći?

— Dobro poznam Redov trag.

— Slušaj — rekao je Steve. — Tamo dolje, uz rijeku...

— Znam, vidio sam — otegao je Joe.

— Kako ti se sada sviđa Meksiko? Četiri seljaka vise poput prezrelih plodova. Ti kurvini sinovi, ruralesi...

— Kako znaš da su to oni učinili?

— Ne znam. Vjerojatno su se seljaci počeli međusobno vještati. Iz zabave... Ovo je dobro mjesto. Hoćeš li da tu prenoćimo?

Put su nastavili idućeg jutra. Joe je obišao Imuris, dok je Steve projahao kroz grad. Zajedno su se odvažili u Magdalenu, pravo stočarsko naselje, puno vaquerosa koji su dolazili i odlazili. Južno od Santa Ane, zemljište je postalo ravno i golo, bez drveća, s rijetkim bodljikavim grmljem. Pred sumrak stigoše do nekog posjeda. U polumraku su se razabirale samo jedna bijela zgrada od sasušenog blata i vjetrenjača sa crpkom za vodu. Ovdje su dobili vode, kupili pogačica i komad sušene govedine. Nastavili su jahati još nekoliko milja i tek tada udarili logor u grmlju.

Oko popodne slijedećeg dana voda je postala ozbiljan problem. Nigdje nikakve zgrade, nigdje drveća, samo beskrajna ravnica pod strašnim zrakama sunca. Tek tu i tamo moglo se vidjeti pokoje mršavo, koščato govedo ili još jadniji konj. Poslijepodne Joe iznenada položi ruku na Redovu uzdu. Onda vikne nešto svojim indijanskim jezikom. Iz grmlja izjaši bijedno odjeveni Indijanac na jednom kljusetu. Nosio je mačetu i metar i po dugačak luk. On i Joe razgovarali su gundajući, a onda je Indijanac golim petama zabubnjao po rebriima svog konja i nestao u grmlju.

— Dođi — rekao je Joe. — Još nekoliko kilometara pa ćemo naići na Rio Zanjón. Rijeka je presušila, ali ima vode u uduhinama...

Voda je bila toliko loša da je nisu mogli piti ni konji.

— Nastavić ćemo koritom rijeke — rekao je Joe. — Yaqui mi je rekao da su ruralesi južno odavde, lutaju ravnicom i traže žrtve. Netko je porušio prugu, pa su bijesni.

Navečer su iskopali duboku rupu na dnu korita rijeke i pronašli čistu vodu. Spavali su na toplom pijesku i ujutro nastavili cestom. Sat kasnije

ugledali su crni dim, pa su se sklonili u gusto grmlje.

Na pruzi se pojavio vlak. Odmah iza lokomotive nalazila se velika dizalica, zatim vagon s velikim gredama i još jedan pun vojnika. Treći je vagon bio utvrđen vrećama s pijeskom iza kojih je stajala posada s mitraljezom. Steve i Yaqui su već htjeli izaći iz zaklona, ali se na cesti pojavi odred od dvadeset ruralesa koji su jahali usporo s vlakom.

Kad se prašina za njima slegla, Steve i Joe nastavili su suprotnom smjeru. Pola sata kasnije osjetili miris dima. Inače oprezan, Joe odmah ujaši u grmlje. Izbiše na malenu čistinu. Krov malene kuće od sasušena blata još se dimio. Mali obor bacio je kečder spaljen, a unutra su ležala prostreljena trupla mazge i triju koza. Uza zid kolibe tri okrvavljene hrpe: muškarac, žena i dječak. Nešto dalje golo, sabljom isječeno tijelo djevojčice...

Steve je osjetio kako ga obuzima nesvjestica:

— Zaboga, Joe, zašto...?

— Vjerojatno su im postavili pitanja na koja nisu znali odgovoriti.

Mnogo kasnije, dok su sjedili u hladu drveća na zavoju ceste Joe reče:

— Sad ćemo se rastati. Steve Nisi više daleko, znaš put, stići ćeš tamo prije mraka.

— Kamo ćeš ti, Joe?

— Držat ću se brda dok ne prođem Hemosillo. Onda ću se spustiti u ravnicu i potražiti Obregonovu vojsku.

Izenada je, pažljivo osluškujući, okrenuo glavu. Onda je naglo skočio na konja i nestao među drvećem. Steve je minutu dvije slušao zvukove kopita njegova konja, a onda je nastala tišina.

Iza zavoja ceste pojavio se četiri ruralesa, jašući laganim kasom.

VIII

Steve se bojao. Polako je uzjahao. ali su tri ruralesa izvukla karabinke a četvrti, onaj na crnom konju, revolver.

— Uzmi mu revolver, Lencho — rekao je Verdugo.

Jedan od ruralesa nagnuo se u sedlu i izvukao Steveov revolver.

— Zaveži mu ruke za jabuku sedla.

Steve je promućao:

— Hej, pričekajte trenutak!

Lencho je posegnuo za njegovim lasom, ali Verdugo reče:

— To je izvrsna reata, ne želim da se ošteti. Uzmi svoju.

— Čekajte — rekao je Steve. — Idem na Rancho Oso. Imam pismo...

Verdugo ga nije slušao. Uzeo je Steveov laso, pregledao ga i vezao za svoje sedlo. Lencho je podigao svoj konopac i rekao:

— Ovamo ruke, jenki.

— Stanite — viknuo je Steve. — Imam pismo gospodina Terrenosa. Evo, ovdje...

Verdugo ga je udario preko lica a Lencho mu pograbi ruke, stegao ih omčom i sa dva čvora pričvrstio za jabuku sedla. Ostatak je zavezao na mjesto gdje reata obično i leži.

— Vjerojatno si ukrao ovog konja — rekao je Verdugo. — Ni jedan gringo nikada nije imao tako dobrog konja.

Steveove su oči bile zamagljene od udarca, a u ustima je osjećao krv.

— Proklet bio, vidio si me na tom konju na granici, u Nogalesu...

— Kad bi budale kao što je Lencho obavljale svoj posao kako treba, i sada bih bio tamo — nasmijao se Verdugo. — Vraćamo se natrag na ranč.

— Ali, pukovnik je rekao da odemo na most — začudio se je Lencho. pa je i on dobio šamar.

— Govorite li o pukovniku Kosterlitzkom? Tada nećete dobro proći — rekao je Steve. — On je Terrenosov prijatelj. A u mom pismu stoji da mi ruralesi moraju pružiti svaku moguću pomoć. Pomoć, razumijete li. Dobit ćeš ti svoje, budalo!

— Noćas ćeš sam pokazati pismo gospodinu Terrenosu — nasmijao se Verdugo. — I pukovniku koji je njegov gost. Zanimat će ga što je jedan gringo bez pratnje tražio u blizini spaljenog mosta.

Nešto poput zrake svijetlosti prohuji pokraj Stevea. U naslonjaku njegova sedla zabije se dugačka strelica. Rura-

les prokune, povuče revolver, a u istom trenutku druga strelica zapara rame i odletje u grmlje. Verdugo zaval, ispusti revolver i uhvati se za rame.

Steve zabije ostruge u Redov trbuh i ovaj udari Verdugova vranca puput lavine. Crni se konj izvali na bok odbacivši još jednoga konja. Drugi rurales pokuša Stevu presjeći put, vitlajući karabinkom kao toljagom. Steve izvuče nogu iz stremena i udari ostrugom. Čovjek vrisnu.

Red pojuri među drveće. Steve ga je vodio koljenima i ostrugama, saginjući se pod niskim granama. Odjeknu za njim nekoliko hitaca, ali ga ni jedan nije pogodio. Tek dvije milje dalje, u gustom grmlju, Steve zaustavi konja. Činilo se da ga nitko ne progoni. Nakon nekog vremena uspije zubima osloboditi šake.

Bude li se dokopao ranča, sve će biti u redu. Ali gdje se, dovraga, taj posjed nalazi i kako ga može naći a da se ne vraća na cestu? I, konačno, odakle su doletjele one strelice?

Neki se konj polako probijao kroz grmlje. Na Steveovom čelu pojavile su se kapljice hladnog znoja.

— Polako Steve, to sam ja, Joe.

Steve je izjahao pred prijatelja.

— Moramo dalje — rekao je Indijanac. — Ne smijemo se zaustavljati.

— Kako to da si se našao ovdje, Joe?

— Zastao sam u grmlju da vidim što će se dogoditi. Kad sam prepoznao Verduga, shvatio sam da nećeš dobro proći.

— Tko ga je pogodio strelicom?

— Netko s druge strane ceste. Steve, mislim da je bolje da ne pokušavaš otići na ranč. Ruralesi će te baciti lešinarima a da Terrenos nikad neće saznati da si bio u Meksiku.

— Mogu li natrag? Do Nogalesa ima stotinu i pedeset milja, a bojim se jahati cestom.

— Nikad nećeš uspjeti, Steve. Bolje pođi sa mnom u zemlju Yaquija. Možda Obregon pobijedi, pa ćeš moći mirno prijeko. — Joe je podigao ruku i počeo njuškati zrak, šireći nozdrve poput konja. — Netko je zapalio va-

tru... priprema se hrana... Pričekaj ovdje s konjima...

Steve je pridržavao životinje, uzalud pokušavajući otkriti miris dima. Čekao je gotovo pun sat prije no što se pojavio Joe.

— Dođi i povedi konje. Pješice. Jest ćemo...

U jednoj je rupi među grmljem, na maloj čistini, tinjala vatra. Bilo je već tamno i Steve nije mogao dobro razaznati dvije prilike pogrbljene pokraj plamena. Činilo se da su muškarac i djevojka.

Zavezali su konje, a onda je Joe pokraj vatre čučnuo na pete i uzeo jedan od štapića na kojima su se pričvli komadići mesa.

— Ova je djevojka Yaqui, zove se Marija. Govori španjolski. Čovjek je iz plemena Tarahumare, zove se Juan. Razumije pomalo španjolski, pomalo yaqui. Jedi...

Djevojka je ustala. Bila je malena rastom i odjevena u nekoliko sukanja i bijelu bluzu što je bila toliko prilavda da se činila smeđom. O pasu joj je visio tok za mačetu koja je bila zaboravljena u zemlju. Onda je i muškarac ustao i spustio pokrivač kojim je bio ogrnut. Usprkos mraku Steve je mogao vidjeti da na sebi nema ničega osim malog komada tkanine među nogama i kožnih sandala. Bio je nizak i povijenih nogu, ali je njegovo tijelo bilo nevjerojatno razvijeno: grudni koš bijaše širok poput dva čvora od mahagonija, u širokim ramenima poigravali su mišići, ruke bijahu zategnutih izbočenih tetiva, struk uzak i ravan, trbuh tvrd, noge poput dva balvana zaobljene iznad koljena, listovi čvrsti i četvrtasti. Pa ipak, njegovo tijelo ne bijaše nezgrapno, činilo se elastičnim poput zmije.

— Mogao bi te zavezati u čvor — namije se Joe. — Svi Tarahumare izgledaju ovako. Žive u planinama, pa nisu vidjeli mnogo bijelaca. Plašljivi su.

— Je li on odapeo na Verduga?

— Da. Ni oni ne mrze ruralesa manje od nas. Njih dvoje se pokušavaju probiti u njeno selo. Ona mu je žena.

— Žena? Nema ni dvanaest godina. Čini se

— Pa što? Ah mislim da je nisi dobro pogledao.

Djevojka se vratila i čučnula uz vatru. Odrpana bluza bila je rastvorena. Grudi su bile malene ali prave ženske grudi. Steve je skrenuo pogled u stranu, a djevojka se nasmijčila kao da je pogodila njegove misli.

— Odakle vam meso? — upitao je Joe španjolski.

— Juan je ubio jedno Terrenosovo govedo — pljunula je djevojka u plamen. — Nekada sam radila u gospođe Terrenos i čuvala njena tri kopileta. Pobjegla sam, ali su me ruralesi uhvatili. Četiri su me puta uzeli prije no što su me vratili na ranč. Ali, prije toga su me morali privezati za kolce zabijene u zemlju. I Terrenos, veliki gospodar je jednom pokušao. Ali, naišla je gospođa pa je morao brzo navući hlače.

— Gdje si susrela Juana?

— Gospođa je znala da se stari jarac vrti oko mene, pa me je dala bičevati. Opet sam pobjegla, gore u planine u zemlju Tarahumara. Poslali su ruralesse, ali su me Indijanci sakrili. Onda su ruralesi ubili dvije Juanove krave kako bi se pogostili. Juan je na jednoga od njih bacio kamen i oni su ga svezali da ga ujutro objese. U noći sam mu prerezala konopce i on je stražaru slomio vrat. Cijelo je selo pobjeglo i sakrilo se u gudurama. Raspisali su nagradu za nama.

— Spoznate li dobro ovaj kraj?

— Svaki kozji trag. Nikad nas neće uloviti. Pođite s nama u planinu. Tamo je lakše pješice no na konjima.

Joe je naglo podignuo ruku, a onda je nogom zatrpao vatru.

— U grmlje — prosiktao je.

Indijanac i djevojka nestali su poput sjena.

Sasvim blizu odjeknuo je hitac iz puške. Netko je viknuo:

— Lencho, idi lijevo. Paco, priđi sa svojim ljudima!

— Imaju nas, opkolili su nas — rekao je Joe. Otkopčao je pojas s revolverom i bacio ga u grmlje. — Digni ruke i ne miči se. To je naša jedina mogućnost.

Netko je odozgo viknuo:

— Tko to govori? Javi se! Tko je to?

— Nemoj pucati — viknuo je Joe.

Iz mraka su se pojavila dva oprezna ruralesa. Jedan reče:

— Ako se maknete, pucat ću.

— Ovdje je gringo i još jedan — viknuo je drugi rural.

— Čekaj, dolazimo — javio se glas odozgo. Bio je to Verdugov glas. — Lencho, jesi li dolje?

— Da. Ovdje imaju vatru.

— Pojačaj — zapovijedio je Verdugo.

— Čuo si — rekao je Lencho i udario Joea nogom. Yaqui se je sagnuo i počeo skupljati grančice i drvlje. Kad je čistina bila dobro osvijetljena, pojavio se Verdugo s još dva čovjeka, gurajući puškama Mariju i Juana. Verdugo je odgurnuo djevojku tako da se srušila na zemlju, ali se odmah osovila na koljena sikući poput zmije. Verdugovo rame bilo je okrvavljeno.

Meksikanac je primijetio luk koji je visio na grani. Naglo se okrenuo i udario Indijanca kundakom u glavu. Juan je pao kao pokošen i ostao nepomično ležati.

— Lencho, uzmi njihove reate i jednu našu.

— Jedna će biti dovoljna, poručniče. Možemo je razrezati i svima zavezati ruke.

— Tri — rekao je Verdugo. — Objest ćemo ih.

Lencho se nije pomaknuo. Verdugo upita:

— Dakle?

— Naredniče, bit će bolje da ih odvedemo do pukovnika — rekao je Lencho.

Verdugo mu je prišao i udario ga na svoj izvježbani stari način. Lencho je to stoički primio.

— Čini se da nisi čuo zapovijed?

— To je glupa zapovijed — rekao je rural. — Svejedno mi je hoćeš li ti izgubiti glavu. Možda ću štoviše nekoga podmititi i naći se među onima koji će te strijeljati. Neprilika je u tome što bismo i ja i Gilberto i Paco i svi ovdje mogli dobiti metak u čelo. Znaš i sam koliko pukovnik obožava da sam održava suđenja. Ako to preuzmeš u svoje ruke, osudit će tebe.

— Lencho, moj dobri prijatelju! — rekao je Verdugo. — Nitko mu neće ništa reći.

— Ja zacijelo neću, naredniče Verdugo — odgovorio je Lencho. — Ali kojoti će iskopati leševe i netko će ih naći. I još nešto, kad me idući puta pljusneš, prostrijelit ću ti slabine.

— O mojim slabinama ćemo kasnije — rekao je Verdugo. — U redu, zavežite ih sve osim ove Yaqui drolje. Nago-vorit ću je da nam kaže je li još tko bio s njima. Ti Gilberto, preuzmi stražu i pogledaj da momci vani ne spavaju.

Steveu su uzeli pojas s novcem i onda zarobljenicima zavezali zglobove na leđima a noge svima zajedno. Steve je ležao do Tarahumare koji je još uvijek bio u nesvijesti.

Bili su zaboravili na Mariju. Djevojka je poskočila i pograbila mačetu, ali ju je Lencho udario čizmom u nogu i srušio na zemlju. Počela je puzati prema grmlju, a onda je Verdugo uhvatio kraj njene suknje i povukao ga unatrag. On je vukao, a ona je i dalje puzala. Onda je pukla uzica oko njena struka i tkanina je ostala u Verdugovim rukama. Lencho je uhvatio djevojku za nožni zglob i dovukao do vatre. Gola stražnjica zasvijetlila se u sjaju plamena. Marija se okrenula i sjela. Košulja joj je dopirala samo do pupka, ali ona nije niti pokušavala sakriti golotinju. Ruraleši su pucali od smijeha. Zbunjen i prestrašen, Steve nije mogao a da ne gleda u smeđe raširene noge.

Verdugo ju je lijeno promatrao, a onda upita:

— Lencho, kakva je bila kad ste je ono Paco i ti uhvatili i silovali?

— Kao divlja mačka s osam nogu... sve dok je nismo zavezali za kolce...

— To je bilo vraški opasno — rekao je Verdugo. — Zar ne znaš kakav je Kosterlitzky kad se radi o ženama? Za njega su sve one svete kao Djevica od Guadalupe. Sjećaš li se Ramona Salceda? Nakon što smo ubili ona tri Indijanca što su bili ukrali vreću kukuruza, ona ženetina je izjavila da ju je Ramon silovao. Kosterlitzky ga je istog trenutka dao strijeljati. A svi znaju da je pola života provela pod muškarcima.

— To je podjednako opasno za sve nas — rekao je Lencho. — Zato o tome nikad nitko i ne govori.

— To je istina — nasmiješio se Verdugo. — Zato ću i ja malo porazgovarati s ovom djevojčicom i ispitivati je o zapaljenom mostu i krađi stoke.

Podigao je Juanov pokrivač i čizmom gurnuo Mariju.

— Na noge, srce. Ne želim da se tvoja malena stražnjica nažulja na oštrom kamenju, zar ne?

Verdugo je odveo djevojku u grmlje, a preostala se dvojica pozabavila kuhanjem mesa. Sad se čulo samo tiho toptanje konja i klokotanje vrele vode. Onda su iznenada odjeknule brze rečenice na Yaqui jeziku, divlji Verdugov uzvik i lomljava grančica. Dva su hica proparala noć. Trenutak kasnije pojavio se Verdugo sišući krvavi palac ljevice. U desnoj ruci još je uvijek držao revolver.

— Kako je bilo, naredniče? — zani-mao se Lencho.

Verdugo je podignuo revolver i Lencho je neko vrijeme zurio u tamni otvor cijevi. Onda je Verdugo polako spustio oružje.

— Promašio sam je — rekao je. — Grize kao vuk. Pozovi ljude, Paco. Noćas ćemo spavati ovdje.

Kad su u zoru prerezali vezove, Steve nije mogao stajati. Joe se uspio osoviti, ali su mu ruke bile sasvim odrvenjele. Verdugo je svoje sedlo stavio na Reda, dok su Stevea podignuli na velikog vranca koji je šepao. Onda su mu zavezali ruke za jabuku sedla.

— Hoćeš li mi učiniti uslugu? — upitao je Steve.

— Svakako: Samo zaželi i ispunit će ti se — odgovorio je Verdugo. — Na primjer, da ti pucaju u grudi a ne u trbuh kad dođemo na ranč?

— Nemoj ozlijediti ričana — zamolio je Steve. — Ima osjetljiva usta.

— Ne brini, compadre — odgovorio je Verdugo. — Ja ću ga naslijediti, a sa svojim konjima uvijek dobro postupam.

Tarahumare je zateturao kad su ga podignuli na noge. Glava mu je bila uprljana usirenom krvlju. Dali su mu pokrivač, a onda mu je Lencho nataknuo oko vrata omču lasa.

Bilo je još desetak ruralesa. Krenuli su kroz grmlje i nakon otprilike dva kilometra stigli na cestu. Tu se Verdugo pozabavio provjeravajući znanje i navike ridana. Bio je oduševljen.

— Madre de Dios! — uskliknuo je. — Ovo je umjetničko djelo. Vjerojatno su ga uvježbavali za charro, za igre. Nitko ne zna tako dresirati konja osim nekog starog, mudrog čovjeka.

— Sin espuelas y freno, no hay caballo bueno — izrekao je Steve staru španjolsku poslovicu. — Bez ostruga i uzde nema dobrog konja. A na ovoga nitko osim mene nije stavio uzde i podbo ga ostrugama.

Verdugo ga je iznenađeno pogledao. Onda reče:

— Lencho, kažu da su Tarahumare znameniti trkači. Daj mu prilike da to pokaže.

Rural je podbo konja i Juan je, iznenađen naglim trzajem, pao. Tako ga je Lencho vukao desetak metara. Zatim je zaustavio životinju, sve dok Indijanac nije ustao. Onda je opet krenuo galopom, a Juan ga je slijedio. Trčao je bez vidljiva napora, tako da se uže ni jednom nije zategnuo. Sada je cijela družba potjerala konje.

Vranac pod Steveom počeo je jače šepati. Verdugo je to primijetio. Zaustavio je ruralesa.

— Gilberto, vrati se tamo gdje smo noćas spavali. Ako se Indijanka vrati po suknju i mačetu, ustrijeli je.

Gilberto je pozdravio i krenuo na trag, a oni su lakim kasom nastavili prema ranču. Stigli su oko podneva, a Tarahumara je još uvijek bez napora slijedio Lenchova konja.

IX

Cuadrilla, središte ranča, imala je oblik velike četvorine čije su stranice duge otprilike milju bile opasane starim, od sasušene zemlje sazdanim zidom. Vrijeme je pretvorilo dio zida u hrpe osušena blata. Izvan zida, orači su prevrtali beskrajne kilometre oranice a vaquerosi i goveda miljeli u oblacima prašine.

Unutar zida, odmah kod ulaza, nalazilo se selo stračara od zemljanih zidova, zardalog lima i izlomljenih dasaka. Žene zaogrnutе krpama klečale su pred kolibama bez prozora, zaposlene beskrajnim drobljenjem kukuruza u kamenim posudama. Posvuda su pužale muhe i gola djeca.

Ruralesi su zaustavili konje pred unutrašnjim zidom što je obuhvaćao manju četvorinu čije su stranice mogle imati po dvije stotine metara. Zid je bio visok najmanje tri metra, a bio je izgrađen od kamena. Na vrhu bijaše posut izlomljenim staklom. Pred čvrstim drvenim vratima stajao je naoružani stražar. Desno od ulaza prostirao se niska bijela zgrada s trjemom i mnogim vratima. Pred njom bijahu zavezani osedlani konji. Nekoliko ruralesa iziđe iz zgrade i pozdravi došljake...

Verdugo skoči na zemlju:

— Paco, pobrini se za oba moja konja. Ovu gospodu spremite u zatvor.

Stražar otvori kapiju i Verdugo uđe. Unutra su se mogle nazrijeti lijepe zgrade pokrivene crijepom, lijepe sa cvijećem i vodoskok...

Ugurali su ih u malenu, polumračnu, smrdljivu prostoriju. Jedno je svijetlo dolazilo kroz prozorčić s rešetkama. Dvije su prilike čučale iza zida. Iz drvene vedrice izbijao je miris ljudskog izmeta.

— Dobro došli — promrmljao je jedan od zatvorenika. — Ja sam Flores a ovo je Pima. Ima ženu i petoro djece. Jučer je njegov plug udario o kamen. Jedan je vol slomio nogu, a što je još gore, pukla je oštrica pluga. Osuđen je da ode u vojsku. Ja ću sutra ujutro pred zid. A što ste vi učinili?

Tarahumare je čučnuo do Pime, a Joe sjeo na pod. Steve je upitao:

— Flores, kakav si ti zločin učinio?

— Ja sam vaquaro. Želio sam dobiti plaću u novcu. Trgovcu sam bio dužan za litru soli, pokrivač i dvije vreće kukuruza. Naravno, nikada ne možeš potpuno isplatiti svoj dug. Dužan sam Markizu od Vallehermosa od svoje trinaeste godine. Nikada nisam uspio sve otplatiti a da se ne bih operzadužio. Zato sam opalio trgovca bičem, a ruralesi mene kundacima.

Do večeri je Steve već bio pun uši i buha. Noć je bila jednako jadna kao i prošla. Ujutro su im ispod vrata gurnuli hranu, ali se Steve nije mogao prisiliti da jede kašu od pilećih kostiju i kože s napola kuhanim grahom. Pojeo je pljesnivu tortilu i napio se vode.

Nitko se nije pojavio sve do sredine prijepodneva. Onda je po njega došao Lencho i poveo ga u casco, dio ograđen za gospodara...

Dvojica muškaraca sjedila su za stolom u sjeni narančina stabla. Jedan od njih, prilično debeli, bio je odjeven u smeđe odijelo protkano srebrnim ukrasima. Onako neobrijan, blatnjav i u izgužvanoj odjeći, Steve se nije ugodno osjećao pred njima.

Oči debelog čovjeka bile su ledene poput zmijskih. Progovorio je kastiljanskim naglaskom:

— Ti si McCall od Collinsa... iz Arizone? U njegovom se pismu kaže da govoriš španjolski. Imaš li moje pismo?

Drugi je muškarac bio srednje visine, odjeven u jednostavnu smeđu odoru s okomitim ovratnikom i oznakom nekog čina. Nosio je šesir ravnog oboda poput pripadnika američke konjice i činilo se da uopće ne osjeća vrućinu. Njegove su oči i potkresani brk bili crni kao u svakog Španjolca.

— Senjor Terrenos? — upitao je Steve i izvukao iz džepa izgužvano pismo. Pružio ga je rančeru, ali ga je uzeo čovjek u odori. Pročitao ga je i pružio Terrenosu.

— Što se to događa, Gonzalo? — upitao je.

Terrenos ga je pogledao.

— Privatan pothvat, pukovniče. Slijem stado jednom rančeru u Arizoni. Ovaj ga mladić ovdje predstavlja.

— Dobro, učini to — rekao je pukovnik. — Zbog Obregona više nam ništa ne stiže iz Meksika. Ovo je došlo kao naručeno. Kad pošalješ stado u Arizonu, Verdugo će početi s tvojim ljudima, pa će preuzeti novac. U Tucsonu može kupiti puške, a neće biti nikakvo majstorstvo prebaciti ih preko granice.

— Hej, čekaj malo. Kosterlitzky! — zarumenilo se rančerovo lice. Pukov-

nik se nasmijeo i otmjenu kretnjom podignuo šalicu sa kavom.

— Ti si svagda bio vjeran pomagač vlade, Gonzalo, i predsjednik će ti zahvaliti biti zahvalan. Ti znaš da je on objasnio novinstvu kako velike haciende treba podijeliti njihovim pravim vlasnicima — seljacima, Yaquijima Tarascansima... i tako dalje. Ali čovjek koji surađuje i pomaže...

Steve je bijesno upao:

— Možda neće biti nikakve trgovine. Ja sam došao ovamo službeno, a doživio sam da na mene pucaju i tukli me. Ako kažem Collinsu da stado ne vrijedi, on ga neće kupiti. A ja sam gotovo spreman da to uradim.

Kosterlitzky reče hladnim glasom:

Usprотивio si se policiji. Tvoj prijatelj je pokušao ubiti poručnika.

— Rekao sam mu da imam pismo — uzviknuo je Steve — ali ga on nije htio niti pogledati. Imate prekrasnog narednika koji pljačka poštene ljude.

— Pljačka? To si rekao?

— Dobro ste me čuli. Oduzeo mi je konja, revolver, stotinu i deset dolara i stotinu pesosa!

— Mladi čovječe — rekao je Kosterlitzky tiho. — Nemoj se služiti tim tonom kad govoriš sa mnom. Ovdje u Meksiku nismo previše zaljubljeni u gringose.

— Samo mi vratite konja i dajte mi kakav papir kako me na prvom koračku ne bi zatukli ti vaši rurales koji samo siluju i ubijaju — vikao je Steve izvan sebe od bijesa. — Ne mogu dovoljno brzo napustiti taj vaš prokleti Meksiko.

Kosterlitzky se okrenuo:

— Lencho! — pozvao je. — Preuzmi tog gringa... Nel... Ostani gdje si. — Zatim se polako okrenuo natrag prema Steveu. — Siluju, rekao si? Objasni to pobliže...

Steve je progutao čvor koji mu se bio skupio u grlu, pa se malo smirio.

— Sa mnom, Joeom i Juanom uhvatili su i jednu jaču djevojku. Verdugo joj je skinuo odjeću i odvuкао je u grmlje...

Kosterlitzky je neko vrijeme šutio. Onda reče:

— Smrdiš. Nemaš li drugu odjeću?

— Kako ne... u sedlu...

— Lencho — pozvao je Kosterlitzky ruralesa. — Daj mu njegove stvari. Pokaži mu gdje će se presvući. Vрати mu konja i novac.

— Potrebno mi je kupanje i britva.

— Terrenos — pukovnik se sada smijao. — Koliko imaš kupaonica u kući? Pet? Posudi ovom dječaku britvu i zapovijedi nekome da mu pomogne pri kupanju.

Rančer je prekleo a lice mu postalo još rumenije.

— Što? Ovaj prijavljuje gringo u mojoj kući i kupaonici?

— Ali, on je tvoj gost, Gonzalo — rekao je Kosterlitzky nevinim glasom — a putovanje mu nije bilo lako.

Terrenos je prešao rukom preko lica i onda naglo, kao da je nešto odlučio, pljesnuo rukama. Kao da je iskrsnula iz zemlje, pojavila se mlada, vrlo čista indijanska djevojka. Saslušala je Terrenosove zapovijedi i rekla Steveu:

— Molim, pođite za mnom, gospodine.

Dok ga je vodila kroz širok ulaz, Steve je uz dva stubišta nazreo golemu blagovaonicu veličine sjenika na Collinsovu ranču, knjižnicu i sobu za biljar. Posvuda su visjeli veliki kristalni lusteri a poslugi čistila i laštala. Kupaonica zacijelo nije bila namijenjena ni domaćinu ni gostima. Imala je kadu i klupicu.

— Gospodine — rekla je — ako skinete odjeću, ja ću je odnijeti da se opere i odmah vam donijeti vode.

Stajala je čekajući. Steveu to konačno dojadi, pošalje sve k vrugu, okrene djevojci leđa pa se razodjene.

Vratila se trenutak kasnije vukući velike posude s vrućom i hladnom vodom. Konačno je donijela i odjeću što su je bili opljačkali ruralesi...

Kad je bio gotov, čist, izbrijan i odjeven, djevojka je došla po njega i izvela ga iz zgrade. Pokazala mu je kapelicu, štale za konje, kuću knjigovode i plaćenih činovnika. Uto je kroz kapiju ujahao Lencho vodeći Reda. Ridan je bio otimaren i dobro raspoložen. Steveov laso visio je o sedlu, dok su ostruge i pojas s novcem bili u torbama sedla. Nedostajao je samo pojas sa revolverom.

— Dođi — rekao je Lencho. Steve je uzjahao i to je bio jedan od najsretnijih trenutaka u njegovom životu. Izjahali su iz ozidnog prostora.

Oko starog zida stajali su u velikom polukrugu seljaci, a iza njih na konjima ruralesi, sa spremnim puškama. Razmaknuli su se kako bi propustili Stevea i Lencha. Unutar polukruga bio je Kosterlitzky na bijelom konju. Terrenos na tamnom Arapu. Osam ruralesa raskoračilo se s puškama uperenim prema zidu. Tamo su se nalazili Flores s rukama vezanim na leđima svećenik i Verdugo.

— Čekali smo te — rekao je Kosterlitzky. — Mislim da će ti ovaj primjer biti poučan.

— Da ti zavežem oči? — upitao je Verdugo Floresa.

— Svinjo! Majmune!

Svećenik je rekao:

— Pokaj se sinko, pokaj se.

Flores je pljunuo u njega. Verdugo je povukao svećenika u stranu i viknuo:

— Priprema!

Osam ruralesa ubacilo je metke u ležište svojih pušaka.

— Pali!

Steve je pokrio oči rukama. Kad ih je spustio, Flores je ležao okrvavljen mrtav, ali s njegova lica nije sišao vučji smijeh. Iz razrovanog zida podigao se oblačić prašine.

Terrenos je okrenuo svog Arapa viknuo:

— Gotovo je! Natrag na posao!

— Verdugo — pozvao je Kosterlitzky.

— Izvolite, gospodine.

— Dođi k meni za desetak minuta. Gospodine McCall, pridite.

— Što? — upitao je Steve glupo. Do prije pet dana nikada u životu nije vidio mrtvaca, a kamo li čovjeka raznesenog mecima. Želudac mu je bio zgrčen, a srce divlje udaralo.

— Dođite — rekao je Kosterlitzky grlenim engleskim jezikom. — Naravno mora osjetiti snagu vlasti. A u sjevernom Meksiku vlast je pukovnik Emilio Kosterlitzky. Ne Terrenos ni predsjednik Madero. Ja nisam običan Meksikanac. Govorim pet jezika. I vi dobro govorite španjolski.

— Da — promrmljao je Steve odsutno.

— Čini se da vas je događaj potresao — zaključio je Kosterlitzky. — Amerikanci su meki, vrlo meki.

Kad su se našli unutar zida, sluge su odvele konje a Terrenos i Kosterlitzky sjeli za maleni stol. Uto na srebrnom pladnju donesoše dvije čaše i vrč.

Ispred ulaznih vrata Verdugo skoči sa svog konja, priđe stolu i zastane u stavu mirno. Ne podigavši glavu pukovnik reče:

— Optužen si za napad i pljačku.

— Je li to suđenje, gospodine?

— Možda, naredniče, možda. Stani voljno. Što kažeš na optužbu?

— Zapovjedili ste mi da pođemo do mosta, gospodine. Jenki je bio na cesti i kad smo mu zapovjedili da stane...

— Nisi mi rekao ni riječi — prekinuo ga je Steve.

— Ušutite! — podviknuo je Kosterlitzky. — Vi ste tuđin osumnjičen za paljenje mosta! Osim toga ste sudionik u pokušaju ubojstva.

— Ni govora! Gospodin Terrenos je poslao propusnicu u Nogales i sve što sam učinio bilo je da sam pokušao doprijeti ovamo. Zašto Verdugo nije pročitao taj prokleti papir?

Kosterlitzky se zlobno nasmiješio:

— Moj vjerni narednik nikada nije uspio svladati abecedu.

Verdugo je uputio Steveu pogled ispunjen divljom mržnjom.

— Gospodine McCall — pukovnikovo se lice opet ukočilo. — Vi ste optužili moje ljude za silovanje. Ja ne trpim čak ni nepristojnosti prema ženi, bila ona seljakinja ili markiza. Kad se odigralo silovanje o kome govorite i o kojoj se ženi radi?

— Zar vam nije ni rekao da je bila tamo? — upitao je Steve začuđeno. — Lencho ju je srušio nogom a Verdugo joj je strgao haljine i odvukao je u grmlje. Pobjegla je i on je pucao za njom. Ne znam je li ju ranio. Ali ona mu je odgrizla komadić mesa s prsta, to je nesumnjivo.

— Pokaži! — zapovjedio je Kosterlitzky.

Tragovi ugriza bili su sasvim jasni, ali Verdugo reče:

— Tamo nije bilo nikakve djevojke. Moja zaručnica... moja djevojka u Horcasitas vrlo je strastvena i lako se uzbuđuje...

— Upitajte Gilberta... rurala koji se zove Gilberto — rekao je Steve. — Verdugo ga je poslao natrag na mjesto gdje nas je bio sve uhvatio. Rekao mi je da će djevojka možda doći po svoj haljine, pa neka je ustrijeli.

— To je laž, pukovniče Kosterlitzky — rekao je Verdugo. — Gilberto se vraćao po svoj laso.

— Naredniče, povucite zapovijed za smrtnu kaznu nad Yaquijem i Tarahumarom. Pošaljite odred da uhvati tu djevojku. Ako je pronađu, neka je dovedu k meni. Tada ću saslušati Lencha i Gilberta.

Te su riječi potresle Stevea. Dotad nije niti pomišljao da bi Joe mogao biti ubijen. U silnom uzbuđenju nije shvatio što je rekao Verdugo, ali je razabrao pukovnikov odgovor:

— Ne, ne ti, naredniče. Ti privremeno ne smiješ s ranča.

— Zašto vjerujete tom lažljivom gringu, gospodine?

— Čini se da sam vas povrijedio naredniče? To je nešto nova. Možeš li dokazati da on laže?

— Samo u jednoj malenoj stvari. Ako tko laže o sitnicama, lagat će i o važnim stvarima.

— Objasni, naredniče.

— Nesumnjivo je da je ukrao konja koga jaši — rekao je Verdugo. — Ni jedan mladić, a pogotovo ne gringo ne može tako uvježbati konja. A on se zakleo da ga je sam dresirao. Njegovo je laso umjetničko djelo, a gringos ga upotrebljavaju obično uže. Ukrao ga je zajedno s konjem. Ja sam rođen i odgojen u Jalisco, kraju gdje su najbolji konjanici i bacači lasa. Taj Jenki je toliko glup da me ni laže o tim stvarima. On je opasan. Budete li mu vjerovali, njegove će me laži stajati glave.

— Kakva je bila ona Yaqui djevojka, Verdugo? — upitao je Terrenos. — Obradio si je na trnju i kamenju? Trebao si je dovući ovamo, dobro izribati i obaviti to s njom u krevetu. Mnogo je udebnije. — Zatim se velikoposjednik podignuo iz naslonjača i otišao.

— Odlazi — rekao je Kosterlitzky.

Verdugo je pozdravio i krenuo prema izlazu.

— Sada ću opet uvježbavati engleski — rekao je pukovnik. — Za vas je bolje da boravite u mojim prostorijama, jer zacijelo niste previše omiljeni među mojim momcima. A ne želim da vam se ista dogodi prije no što završimo posao u Arizoni. No, sada mi ispričajte gdje ste ukrali tog prekrasnog konja.

— Čini se da ovdje vlada uvjerenje kako svi Amerikanci odmah padaju s konja i zapliću se u svoje reate — odgovorio je Steve. — Bilo bi dobro da netko od vas dođe u Kaliforniju.

— Hm — promrmljao je Kosterlitzky zamišljeno. — Ispijte jednu rakiju! — rekao je i natiočio malo tekućine u Terrenosovu čašu. Onda je poveo Stevea prema kući glavnog knjigovođe. Bila je lijepa i prostrana, ali ne i raskošno uređena kao glavna zgrada.

— Ne mogu trpjeti tu zmiju Terrenosa — odjednom je rekao pukovnik. — Kad dođem na Rancho Oso, tražim da mi se isprazni ova kuća kako ga ne bih morao neprekidno imati pred očima. Terrenos je maleni vladar Sonore ali se ipak klanja meni... Uskoro će donijeti ručak. Izaberite sebi jednu sobu.

— Pukovniče Kosterlitzky — rekao je Steve. — Radi se o Yaqui Joeu...

— Tko je taj?

— Drže ga u vašem zatvoru. Ništa nije zgriješio, samo je došao iz Arizone da me doprati. I on radi za Collinsa. On nema nikakve veze s Tarahumareom.

Kosterlitzky se je naglo okrenuo i pogledao ga tako da se Steve prestrašio:

— Štedite riječi! Bilo bi bolje da se brinete za vlastitu kožu!

Tog dana nisu više progovorili ni riječi. Međutim, ujutro je pukovnik opet bio ljubazan. On, Terrenos i Steve sjedili su nakon doručka za malim stolom, kad stiže Verdugo.

— Gilberto je mrtav, gospodine.

— Kada i kako?

— Prida ga je našao na minetu gdje smo uhvatili ove... Netko ga je udario mačetom u leđa...

— Tako da ga ne mogu ispitati, naredniče? Tko ga je ubio? Yaqui djevojka ili jedan od Pridinih ljudi po tvojoj zapovijedi? Konj i oprema?

— Nestali.

— Znači, još je jedan dobro opremljeni pobunjenik, naredniče! Možda bi za tebe bilo najbolje da dezertiraš.

Verdugo je pet minuta stajao ukočen. Terrenos i Steve su šutjeli a Kosterlitzky razmišljao zatvorenih očiju. Onda reče:

— Naredniče Verdugo, donesi stolicu i popij kavu s nama.

Kad se Verdugo smjestio, pukovnik se nasmiješio najprije njemu, a onda i Steveu.

— Postavlja se pitanje koji od vas dvojice laže. Ti naredniče tvrdiš da je McCall izmislio priču o konju kojega jaši, pa mu se ni ostalo ne može vjerovati...

— Kažem da je prokleti lažljivac — rekao je Verdugo. — Ukrao je i konja i reatu. Mislim da bi pao s bilo kojeg konja ukoliko ne bi bio svezan kao što sam ga ja zavezao.

— Svakog konja kojega ti budeš mogao jahati bar jednu minutu, ja ću jahati dok ne iznemogne — odgovorio je Steve.

— Oklada? — upitao je Verdugo.

— Postavi uvjete.

— Sviđa mi se tvoja ukradena reata gringo. Što bi ti od mogega?

— Ništa — odbrusio je Steve. — Ali budući da si mu ukrao revolver, uzet ću ti tvoj.

— Trenutak, gospodo — umiješao se Kosterlitzky. — Svatko, pa čak i gringo, može jahati divljeg konja. Prisustvovao sam mnogim Charro natjecanjima i mislim da samo reata može dokazati pravo umijeće. Ako gospodin McCall ne bude jednak Verdugu, bit ću spreman povjerovati da je lažac. Vi ćete bacati, a ja ću ocjenjivati i zbrajati bodove.

— Ne, gospodine, to nije potrebno — usprotivio se Verdugo. — Potrebno nam je samo dvadeset minuta, ništa više. Postoji jedno bacanje lasa koje može izvesti samo pravi charro... Uz opasnost po vlastiti život...

— Onda, gospodine McCall? — upitao je Kosterlitzky. — Biste li radije prizna-

li da ste lagali? Mislim da ste satjerali u škripac.

— O kakvom to bacanju govori vaš brbljavi narednik?

— El tiron de la muerte — nasmiješio se Verdugo. — Ne znam jeste li u Arizoni uopće čuli o tome?

— U Arizoni ne. Ali, mogu pokušati...

Pred zidom se skupilo dvadesetak ruralesa, gomila vaquerosa i činovnici ranča. Pukovnik je opet uzjahao svog bijelca, a Terrenos Arapa...

Verdugo je zapovjedio da dovedu poludivlju kobilu. Onda je uputio Lencha da je potjera uzduž zida. Sjeo je na zemlju i zavezao kraj reate za zglobove nogu. Ustao je i pripremio omču.

— Hajde, Lencho — rekao je i duboko udahnuo.

Potjerana udarcem kobila je jurnula uzduž zida i Verdugo je bacio omču. Bio je to izvrstan hitac, ali je omča dospjela previsoko, iznad lijevog koljena i oko desne cjevanice. Verdugo je sve obavio gotovo savršeno — polako je ispuštao smotke, naglo se okrenuo smotavši uže oko bokova i sjeo na zemlju. Došavši na kraj reate kobila je posrnula, ali je omča bila stegnuta previsoko, pa je uradila još tri ili četiri koraka prije no što je pala. Životinja je povukla narednika preko kamenja a on je grčevito pokušavao dohvatiti kraj kliznog čvora na svojim gležnjevima. Onda je kobila pala.

Kad je ustao, gledaoci su divlje zapljeskali. Kad je pošao do Stevea, pratila ga je gomila ruralesa.

— Sad si vidio tiron de la muerte!

— Ne vidim u svemu tome ništa osobito — rekao je Steve. — Malo si izubijao stražnjicu, ali da si bolje bacio laso, ne bi ti se dogodilo ni to.

— Gospodine, to dokazuje njegove laži — okrenuo se Verdugo pukovniku. Znoj na njegovu licu nije bio samo posljedica dnevne vrućine. — Dozvolite mi da ga povedem u zatvor, pa ću iz njega izvući priznanje o paljenju mosta i ostalom.

— Čekaj ti lukavi Charro — upao je Steve. — Zar si očekivao da ću hvatati istu kobilu? Ona sada zna o čemu se radi.

— Dovest ću drugu — rekao je Lencho.

Steve je raspustio svoju reatu i ope je pažljivo smotao. Izvukao je omču počeo vrtjeti contracrinolinu u obrnutom smjeru, iznad glave. Kad ju je ispustio, omča je zajedrila ulijevo iza Stevea pala oko Verdugove glave. Teška omča udarila ga je u usta. Verdugo je divlje prokleo i odbacio omču zajedno s velikim sombrerom.

Steve se nasmiješio i počeo vezati kraj reate oko svog vrata.

— Pogledaj — rekao je. — Pravi a ne klizni čvor. Klizni je za varalice i kućkavice.

Onda je osjetio kako mu na čelo izbijaju kapljice znoja. Gotovo je ponovno razriješio čvor. Bio je uvjeren da može baciti jednako dobro kao i Verdugo, ali pretjerivanje nije bilo potrebno. Međutim, Lencho se već vraćao s drugom kobilom. Steve se usredotočio na buduće bacanje, ne slušajući uzbuđeno mrmljanje i šaputanje oko sebe. Samo polako, govorio je, i nemoj zaboraviti pokret zglobov koji će uspraviti omču... sve ono što je Luis punih jedanaest godina pokušavao utvrditi u tvoju glavu.

— Hoćeš li se kladiti i u tvoj veliki šešir, Verdugo? Upotrijebit ću ga kao noćnu posudu!

— Može, kućine sine. Ionako ti neće trebati kad slomiš vrat.

Kobila je pojurila. Steve je bacio omču i ona je stajala uspravna poput prstena sve dok u nju nisu upale obje prednje noge kobile. Steve je pustio reatu da klizi, polako smanjujući omču. Kad se našla točno iznad gležnjeva, naglo je smotao uže oko zglobova i bacio se unatrag. U trenutku kad je dotakao zemlju, kobila je posrnula i teško pala.

Steve je ustao i pošao do životinje slažući ovoje reate. Skinuo je omču s njenih nogu i tada začuo kako mu kliznu. Zrakom su poletjeli sombreroši. Čak su i ruralesi udarali jedan drugog po ramenu. Kosterlitzky mu je dolazio u susret s ispruženom rukom široko se smiješeći.

Verdugo je pošao po svoj revolver i onda ga pružio Steveu. Ovaj je kimnuo i odmah ga opasao. Onda reče:

I tvoj šesir, srce.

Verdugo je gadno prokleo i zama-
hom ruke bacio šesir na zemlju. Steve
ga je okrenuo vrhom čizme i onda
pljusnuo pogodivši točno u sredinu.
Dok je uzjahivao Reda, osjećao je
kako mu se Verdugov pogled poput
noža zabiја u leđa.

X

Kad je Steve slijedećeg jutra izišao
iz svoje sobe, o boku mu je u umjet-
nički izrađenim koricama visio skupoc-
jeni kolt s drškom od slonove kosti.
Kosterlitzky, koji je upravo doručko-
vao, naglo ustane i pograbi držak
svog revolvera.

— Otpaši se lijevom rukom — zapov-
jedi pukovnik. — Položi pojas s revol-
verom na stol i odmakni se.

— Zaboga — zaprepastio se Steve. —
Što je s vama jutros?

— Uradi što sam ti rekao!

Kosterlitzky je uzeo pojas s revol-
verom i objesio ga o naslon svog sed-
la.

— Bio sam neoprezan, Steve — rekao
je i to je bilo prvi put da ga nije naz-
vao prezimenom. — Nisam ti smio no-
ćas ostaviti revolver. U mojoj prisut-
nosti jedino ruralesi smiju biti naoru-
žani. Zahvaljujući tome sam živ i na-
kon dvadeset i pet godina smirivanja
Meksika...

Kosterlitzky je počeo pažljivo razma-
zivati maslac.

— Pouzdajem se samo u svoje rurales-
se. Ne zbog toga što me vole. Suprot-
no. Njihov život zavisi o tome hoću li
pucnuti prstima ili ne. Međutim, odlič-
no su plaćeni i sigurni od bilo kojeg
zakona osim zakona Kosterlitzky. Što
se tiče Verduga, on je moja desna
ruka, ali ga treba čvrsto držati na uz-
dama. Jednako kao i Meksiko. Zato te
upozoravam, Steve. čuvaj se. Nemaš
poјma kako jedan rural malo cijeni
ljudski život.

Verdugo pokuca i uđe.

— Ramon Prida se vratio, gospodine.

— Djevojka?

— Nije bilo djevojke. Ali, most je
ponovno spaljen.

Kosterlitzky prokune.

— Zar vi više niste u stanju sačuva-
ti ni jedan most? Osedlajte mog ko-
nja. Neka svi uzjašu. Koje je mjesto
najbliže mostu? La Carbonera?

Izidoše. Revolver je ostao visjeti o
naslonu. Steve se nije usudio staviti
ga oko pasa, ali ga nije htio niti osta-
viti. Smotao ga je pod kaput, odnio u
štalu i stavio u torbu svog sedla.

Vani primijeti Terrenosa koji je
upravo izlazio. Steve požuri za njim.
Vratar-čuvār nije pripadao ruralesi-
ma, ali je imao gadan podmukao iz-
gled. Bio je pun metaka, a u rukama
je držao tešku pušku. Ponizno je poz-
dravio Stevea, a on je odgovorio pre-
ko volje.

Pred barakama u kojima su živjeli
ruralesi nije bilo ni ljudi ni konja.
Produžio je do ugla i bacio pogled na
zatvor. Ni tamo više nije bilo rurala
već samo jedan čuvar sasvim sličan
onome na glavnom ulazu. Steve se vra-
tio prvome.

— Mirno je ovdje — reče španjolski —
čim su otišli oni kujini sinovi.

— Ruralesi? — upita čuvar. — Zar
oni nisu vaši prijatelji? Vi živite u
pukovnika.

— Mene možda i neće ubiti — reče
Steve — ali moje prijatelje koji su u
zatvoru zacijelo hoće... To je tvoj stal-
ni posao?

— Da. Ja i El Cojo, koji sada čuva
zatvor, jedini smo čuvari osim rurale-
sa. Sada imam čistu odjeću i dovoljno
hrane.

— Kako si uspio postići da te unapri-
jede?

Čuvar je dugo šutio.

— Uhvatio sam jednog pobjeglog
peona. Najžalosnije je što je on bio
moj prijatelj i ja sam mu samo poku-
šavao pomoći. Upravo sam mu bio donio
hranu i mačetu, kad banuše ruralesi.
Onda sam ja tobože pograbio prijate-
lja i oni su me pohvalili Terrenosu.
Mislili su da sam ga hvatao. Prijatelj
je shvatio. Oprostio mi je prije no što
su ga strijeljali...

— Zašto nitko ništa ne poduzme? —
raspalo se Steve. — Zar nitko ne
može otjerati ljude kao što su Koster-
litzky i Terrenos? Ako ikada budem

pucao u Verduga, jamačno to neću smatrati zločinom.

— Prijatelju — rekao je čuvar — moj je život ionako u tvojim rukama. Možda će netko ubiti tu svinju, ali ja ću svakako biti onaj koji će prerezati grlo Terrenosu!

— Bi li ti popio koju? — upita Steve naslonivši se na zid.

— A tko ne bi?

— Kako je s El Cojom, čuvarom pred zatvorom?

Stražar je neko vrijeme šutio. Vjerojatno je razmišljao. Napokon reče:

— Noćas će biti jedan drugi čovjek na straži. Prije no što zatvorim ulazna vrata, na večer, donijet ću ti bocu tekile. Samo sačekaj da se malo makne — rekao je čuvar. — Ne volim tog tipa. Jednom me je prijavio pa su me bičevali. A pije kao riba.

Steve je izveo konja i projahao unakolo. Predvečer je dobio bocu tekile i onda pripazio na zatvor. Kad se noćni čuvar malo udaljio da obavi što ga tišti, Steve se prišuljao i uz vrata ostavio bocu kao da ju je netko još ranije tamo zaboravio. Ako se čuvar napije, možda će mu poći za rukom da otključa zatvorska vrata. Poslije neka se Joe snalazi kako najbolje umije.

Međutim, te noći Steve nije uspio izaći iz ogradenog prostora. Ujutro su čuvara pronašli mrtvog pijanog. Iznutra je Yaqui Joe pokušavao rasklimati rešetke s pomoću noža koji je skrivao u čizmama, ali je zid bio i suviše debeo.

Terrenos je zapovjedio da pijanicu odvuku pred zid i tamo su ga ustrijelili. To je bila sreća. Nitko se nije zapitao odakle mu boca; bili su uvjereni da ju je čuvar sam donio.

Idućeg je jutro nakon doručka Terrenos poslao po Stevea.

— Gospodin Collins vas je poslao kao svog predstavnika — rekao je rančer. — Moji su ljudi prikupili oko tisuću i pet stotina grla i predlažem da ih prihvatite kao da su već pregledani.

— To je nemoguće, gospodine Terrenos. Ja ću vrlo dobro razgledati stado — rekao je Steve. — Ono koje ste nam poslali bilo je vrlo loše. Bar četrdeset grla bilo je bez ikakve vrijednosti. Collins ne želi biti opet prevaren.

— Prevaren! — vrisnuo je Terrenos, skočio na noge i ostao otvorenih usta. — Prevaren! To si rekao? — Lice mu je postalo ljubičasto a prst koji je upro u Stevea grozničavo se tresao. Bičem ću te otjerati s ranča, ti... ti...

— Svakako ću otići — viknuo je Steve. — Ali nitko me neće otjerati bičem. I ako ne pustite i Yaqui Joea, konjica Sjedinjenih Država sručit će se ovamo tako brzo da...

— Usuduješ se prijetiti! Usuduješ se! Prokleta američko smeće! — Terrenos je pljusnuo Stevea. Ovaj mu je pokušao vratiti pljusku, ali je promašio i pao preko stola među krhotine stakla i porculana. Taj je pokušaj do kraja užasn timer Terrenosa. Neko je vrijeme ostao kao skamenjen. Dotrčao je čuvar koji je stajao na kapiji.

— Ubij ga! Ustrijeli ga! — cvilio je Terrenos.

— Gospodine, gospodine! — usudio se umiješati stražar. — Pukovnik se vratio. Dolazi cestom. Možda... ako želite...

Terrenos je zatvorio oči, duboko udahnuo i rekao:

— U zatvor!

Stražar je gurao Stevea puškom i šaptao:

— Budalo! Svi oni mrze gringos, zar to ne znaš? I ja ih mrzim!

Udarcem noge ubacio ga je u zatvorsku ćeliju. Joe je ležao zavezanih ruku i nogu. Tarahumara i Pima sjedili su uza zid umotani u svoje pokrivače.

Kasno poslije podne došao je Verdugo i odveo Stevea u unutrašnji ožidani dio tvrđe gdje su se nalazili pukovnik i Terrenos.

— Sjednite — rekao je pukovnik obavijestivši ih. — Ti si čuvaru dao tekilu, a Yaqui ju dodao nož!

— Nisam — odgovorio je Steve. — On uvijek nosi nož u čizmama. Da vaši ruralci nisu toliko glupi...

— Ovo o nožu si izmislio — presjekao ga je pukovnik. — Izmislio si također i djevojku kako bi naškodio mojim ljudima. Ali, nisi lagao da nema ništa s paljenjem mosta. U La Carboneri smo strijeljali svakog petog muškarca i posljednji je sve priznao. Onda da među nama više neće biti nikak-

vog laganja, nego samo suradnja. Moći ćeš pregledati stado, premda to nema nikakva smisla. Odsada ćeš biti zarobljenik.

— Zarobljenik? — upitao je Steve glupo. U daljini je grmjelo a na kamene ploče dvorišta pale su prve kapi kiše.

— Nprekidno ćeš biti pod stražom. Noćas ćeš napisati Collinsu pismo i reći da je stoka u redu, da ćeš je dopratiti do granice, te da je stvar hitna jer Obregonove snage brzo napreduju. Novac će isplatiti naredniku Verdugu, na granici.

— Čekaj, pukovniče — viknuo je Terrenos. — Nisam sasvim uvjeren... Nije li bolje da zaboravimo cijeli taj posao? Ja mogu čekati kakvu bolju priliku.

— Gonzalo — rekao je pukovnik prijeteci. — Tvoj se ranč nalazi na zemlji što pripada Yaquijima. Uskoro će nekoliko rančera ostati bez posjeda kako bi vlada dokazala da se brine za narod. Zeliš li i ti biti jedan od njih?

— Ne!

— Naredniče, neka McCall uzme konja i prisustvuje našoj maloj priredbi.

Dok je Steve sedlao konja, u krošnjama su počeli šumiti udarci vjetra. Iz svojih je stvari izvukao žutu kišnu kabanicu i zavezao je iza sedla i tako pokrio torbu u kojoj se nalazio revolver.

Vani je bila velika gužva. Peoni, vaquerosi, ruralesi, svi su se kretali prema zidu pred kojim se izvršavala kazna strijeljanja. Vjetar je već podizao oblake prašine. Kad se Steve približio pukovniku i Terrenosu, ugledao je Yaqui Joea i Tarahumaru s rukama svezanima iza leđa. Htio je vrisnuti, moliti, povući revolver i pucati u Verduga i pukovnika ali nije uradio ništa.

Tarahumara je stajao nepomičan kao kameni kip. Njegov su mu pokrivač zavezali oko vrata kako ne bi pao na zemlju. Yaqui je slušao ispovjednički.

— Sami ste za to krivi — rekao je Kosterlitzky Steveu. — Možda bi Yaquija pustio da mu niste dali nož... — Pogledao je u nebo koje se naglo

smračilo. Nalet kiše smočio mu je lice. — Naredniče, završite s tim.

Osam ruralesa postrojilo se pred osuđenima.

Onda se na vrhu zida iznenada pojavila malena spodoba. Gomila je zabrujala. Verdugo i propovjednik okrenuli su se da pogledaju o čemu se radi. Prilika na zidu prebacila je jednu nogu i pred Tarahumaru bacila konjičku sablju. Steve je odmah prepoznao Mariju...

Djevojka je podigla vinčesterku i naslijepo opalila u Verduga. Onda je pokrenula polugu i počela bez nišanjenja pucati u ruralesa. Gomila se rasprsnula poput bombe. Konji su uzmicali, ljudi kleli i padali. Jedan je rural pao pogođen metkom u lice. Drugi je na brzinu dva puta zapucao prema djevojci i onda nagnuo u bijeg. Verdugo i svećenik ležali su na zemlji pokrivši glave rukama. Sjevernulo je i grmjelo. Kosterlitzky je jedini sačuvao hladnokrvnost. Lijevo je pokušao smiriti preplašenog konja a desnom povukao revolver i nanišanio. Djevojka je ispalila i posljednji metak, skočila sa zida i pograbila sablju.

Udarcom ostruga Steve je natjerao ridana na Kosterlitzkog. Bijeli se konj srušio na bok i ridan je prešao preko njega i jahača. Točno pred njim Terrenos je naslijepo praznio revolver. Projurivši kraj njega Steve ga je žestoko udario preko lica i izbacio iz sedla. Onda je okrenuo konja.

Tri ruralesa su podizala puške i tražila metu. Steve je ponovno upotrijebio ostruge i Red ih je pregazio. Marija je trčala uza zid, dok joj je Joe bio za petama. Onda je dojurio Tarahumara, prebacio Mariju preko zida i sam skočio za njom. Joe je poskočio, nekako dohvatio rub i uspuzao na zid. Steve je još jednom okrenuo konja, uzec zalet i s lakoćom preskočio zid.

Yaqui Joe je već trčao prema šumi. Steve ga je dostigao, pružio ruku i zabacio iza sebe, na sedlo. Iza njih, su se ruralesi verali na zid i pucali. Među su sve gušće odbijali komadiće zemlje. Kad su se Steve i Joe domogli grmlja, već su iza sebe čuli tužan kopita. Grmljavina je postajala sve zaglušnija a kiša sve jača...

XI

Vjetar je prestao, a kiša padala gusto i okomito. Niz brežuljke se slijevala voda. Steve zaustavi konja i reče Joeu:

— Bilo bi dobro da se odmorimo.

Joe sklizne u blato. Kad je Steve sišao, iz širokog oboda njegovog šešira izli se litra vode.

— Imali smo nevjerojatnu sreću — reče Joe. — Treba je do kraja izrabiti. Nastavit ćemo uz brdo jer će ruralesi paziti na ravnici i cestu prema sjeveru. Uvijek kad te netko goni, penji se što više.

— Moramo se odmoriti, Joe.

— Hodat ćemo sve dok pada kiša i ispire naše tragove.

Išli su, penjali se, klizili niz blatne vododerine, promoćeni do kože. Ali, napredovali su. Oko ponoći su zaključili da se veru nekim puteljkom. Najprije su ga htjeli napustiti, ali su uskoro shvatili da, dok kiša ispire njihove tragove, mogu nastaviti bez prevelike pogibelji.

Kad su primijetili da kiša slabi, skrenuli su sa staze. Zemljište je bilo gotovo neprijelazno. Ipak, Joe je tjerao dalje i kad su se konačno zaustavili, od puteljka ih je razdvajao dobar kilometar zemljišta prekrivenog grmljem i izlomljenim stijenama. Steve je bio pijan od umora. Tanke čizme visokih peta bile su razmoćene, laka se odjeća slijepila s kožom, dok mu je tijelo podrhtavalo od jutarnje hladnoće. Ipak, najprije je skinuo sedlo i mokrim pokrivačem otro konja. Kad je sjeo na neko srušeno deblo, Joe se umorno spusti do njega.

— Moramo se stalno kretati. Ne smijemo se ni trenutka zaustaviti — rekao je, ali nije ustao. Nebo je postalo sivo, negdje se javila ptica, a zrak je i dalje bio studen.

Steve je izvadio stvari iz torbe na sedlu i iscijedio vodu. Revolver je pružio Joeu.

— Dobio sam ga na okladu. Od Verduga. Uzmi ga ti, ja ionako ne znam što bih s njim započeo...

Malo zatim su nastavili mučan uspon...

Oko sredine prijepodneva pred njih iznenada padne kamen. Stevea obuze panika i on se pokuša popeti na konja. Joe ga zadržao. Nije čak niti povukao revolver.

— Da su htjeli pucati, već su nas mogli pobiti.

Iz grmlja iskoči Tarahumara. Nije bio ogrnut pokrivačem, pa se Steve ponovno mogao diviti savršenoj građi njegova tijela.

— Konj ne dobro — rekao je Indijanac iskrivljenim španjolskim. — Daleko se čuti...

Slijedili su ga uz brdo nekim prosjekom, sve dok nisu naišli na sklonište podignuto od kamenja i pokriveno šibljem. Pred njim je sjedila Marija naga do pojasa i popravljala remenčić na sandali. Na sebi je imala samo jednu suknju, dok su se druge sušile prostrte po grmlju.

— Marija je ubila rurala Gilberta — objasnio je Joe nakon dugačkog razgovora na Yaqui jeziku. — Uzela je njegovog konja, sablju, pušku i revolver.

— Pušku sam bacila kad sam ispućala sve metke i skočila sa zida — nastavila je djevojka. — I konj je pobjegao, preplašen pucnjavom. Još uvijek imamo sablju i revolver.

— Mislim da unutra možemo zapaliti vatru — rekao je Joe. — Daj mi sablju da nasijećem granja.

Tek što se razgorjela vatra bez dima, odnekud se pojavio Tarahumara noseći dva velika tetrijeba.

— Ubio ih je kamenom — objasnio je Joe zapanjenom Steveu. — Ovi Tarahumare mogu pogoditi sve što god vide. A tako su jaki da kamenom ubijaju i kojote. Jelena love tako da trče za njim sve dok životinja ne padne od umora.

— Moramo se razdvojiti na dvoje i dvoje — rekla je Marija. — Tako ćemo lakše zavarati progonitelja. Sastat ćemo se u selu.

— Gdje? — upitao je Steve.

— U selu u kojemu borave njezini roditelji — objasnio je Joe. — Otkada su napustili dolinu rijeke Yaqui i naselili se ovdje, nitko ih nije smetao.

— Pođimo radije prema sjeveru — reče Steve. — Obidimo u velikom krugu Rancho Oso i vratimo se kući.

Usput ćemo negdje ukrasti konja za tebe.

— Steve, natjerao si konja na Kosterlitzkoga kad je pokušao ubiti Mariju. Pomogao si mi pobjeći. On to neće zaboraviti sve da poživi još tisuću godina. Svaki rural u Sonori dobit će naš osobni opis i ako nas Verdugo uskoro ne uhvati, najbolje će učiniti da se sam ubije...

Kasnije, kad su Tarahumara i Joe pošli u izviđanje, Steve je sjeo na zemlju i oslonjen na panj, s rukama u križu, sanjario zatvorenih očiju. Razmišljao je o svojoj obitelji, Katarini, starijima i pokušao pogoditi čime bi se Veronika mogla baviti u tom trenutku. Nije čuo kad mu je Marija prišla i položila svoju nogu na preklopljene ruke. Trgnuo se i odmaknuo ruke.

— Hombre — nasmijala se — kako si ti nespokojan. Jesi li spavao?

Njezina je noga čvrsto usidrena ležala među njegovim nogama, a maleno i okruglo smeđe koljeno našlo mu se pred licem.

— Pogledaj nije li mi možda slomljena kost — rekla je. — Svinula se kad me je Juan odbacio preko zida.

Steve je bojažljivo dodirnuo malenu nogu nalik na dječju. Marija se smijala a on je pokušavao da ne gleda ni njeno lice ni nogu.

— Sve je potpuno u redu — rekao je.

— Ne znam kako ću daleko moći hodati — promrmijala je. — Možda je kost napukla. — Ali nije povukla svoju nogu. Onda je Steve naglo ustao, tako da je Marija skoro pala na leđa. Nasmijala mu se, a on je osjetio kako mu lice gori. Onda ga je počela zapitkivati o Veroniki, jer je tog prijedneva bila opazila njezinu silu. Tek kad su se vratili Juan i Joe, Steve se ponovno osjetio neugroženim...

Te su večeri Joe i on prostrli kišnu kabanicu i legli na nju. S druge su strane vatre Marija i Juan umotali u pokrivač. Onda je započelo gurkanje i stenjanje i Steve je pomislio, zaboga, valjda to neće raditi upravo ovdje, pred nama. Srećom, bila je tama i nitko nije mogao vidjeti njegovo zapaljeno lice. Kad se s druge strane vatre sve primirilo, Steve još dugo nije mogao zaspati.

— Steve, ja ću poći s Juanom, a ti s Marijom — rekao je Joe slijedećeg jutra. — Nju i suviše boli noga a da bi mogla pješice. Pusti je neka te ona vodi. Ima bolja čutila od tebe.

Steve je zaustio da kaže kako je s njenom nogom sve u redu, ali ga je onda obuzelo čudno uzbuđenje, pa nije rekao ni riječi. Marija se umiljavala oko Juana sve dok ovaj nije s ramena skinuo pokrivač, te joj ga velikodušno dao. Onda su i on i Joe nestali bez pozdrava.

Steve je osedlao konja i objesio sablju o sedlo. Marija je smotala pokrivač i uspuzala se na Reda. Tako su krenuli: ona na konju, a on pješice. Cijelog su se prijedneva penjali teškim zemljištem punim kamenja i bodljikava grmlja. Steve je sasvim iznemogao od gladi. Popodne je pješčila Marija, i, koliko je on mogao primijetiti, nije ni najmanje šepala.

Prije sumraka osjetili su miris dima. Marija je izvukla revolver i odšuljala se. Vratila se pola sata kasnije.

— Neki Indijanac čuva koze. Razgovarala sam s njim. Moramo jesti. Nadam se da nas neće izdati...

Dobili su stare i tvrde tortile i kašu od prekuhana graha. Steve je indijancu dao pesos i ovaj se ponizno klanjao. Kad je uzjahao, Marija se za njim uspuzala na konja i čvrsto ga odostraga obuhvatila.

Dok su jahali, Steve se sve više uzbuđivao. Postajalo je sve hladnije, a njih dvoje su imali samo jedan pokrivač.

Kad su se konačno zaustavili, Marija ga je prostrla ispod jednog bora. Steve je rasedlao konja i poveo ga na čistinu gdje je bilo trave.

Marija je sjedila na pokrivaču i promatrala ga. Nikad u životu nije bio u većoj neudomici, ali nije želio da to djevojka primijeti. Sjeo je do nje, svukao čizme i kaputić, legao i prebacio preko Marije i sebe drugu polovicu pokrivača.

Odjednom se našla sva iznad njega. Osjećao se je kao čovjek koji je zagrijao svoju i sada je se ne može osloboditi. Vrlo je brzo izgubio svoju nevinnost, ljubavni zagrijač završio se tri metra daleko od pokrivača. Steve je

bio napola ugušen od njena milovanja, a borove su iglice oblijepile njihova oznojena tijela.

Očistili su ih sa sebe, nanovo prostrli pokrivač i Steve je navukao hladće. Stenjući od zadovoljstva Marija se privinula uz njega i zaspala.

Steve je još dugo ostao budan. bježeći pred strogim. Veronikinim licem koje je optuživalo. Sam je sebi bio odvratn, ali nije mogao otjerati divlje uzbuđenje. Zarekao se da Mariju više neće niti taknuti.

Pa ipak, i slijedeće je noći, uz stenjanje i znojenje, ponovno došlo do ljubavne bitke, jednako divlje kao što je bila prva. Trećeg dana dogodilo se u podne, dok su nagi ležali pod drvetom na suncu, a ridan ih zapanjeno promatrao. Slijedeće noći ponovilo se više puta.

Idućeg dana projahali su obroncima iznad gradića Las Lojasa. Bili su gladni, ali se Marija nije usuđivala sići u mjestance da kupi hranu. Samo nešto kasnije začuše za sobom topot konja. Sakriše se promatrajući kako prolazi šest vaquerosa. Jedan od njih, bolje odjeven, očito je bio vođa. Činilo se da ga silno zanimaju tragovi Redovih potkovanih kopita.

Te noći su zadnji put vodili ljubav ispod starog pokrivača. Steve je nakon toga smjesta zaspao, po prvi put ga nije mučila griznja savjesti.

Ujutro je Marija rekla da će oko podne stići do sela u kojem stanuju njezini roditelji. Onda je netko zazviždao i iz grmlja je izišao Yaqui Joe.

XII

Iza Joea pojavio se nepoznati Indijanac noseći u ruci dugački luk a u kožnom tobolcu snop strelica. Prosjeda kosa bila je podrezana dosta kratko i zavezana prijavom crvenom vrpcom. Usta su mu bila ravna i tvrda a oči okružene mrežicom sitnih bora.

— Ovo je Isidoro, Marijin otac.

Pošli su u selo. Jedina ulica bila je samo nešto malo proširena staza oko koje su bile sagrađene male kolibice od kamenja i drva. Niže u dolini tekla

je rječica na čijim su obalama ljudi obrađivali malena polja. Po selu su se motale svinje, psi i djeca. Dječaci su bili goli, dok su djevojčice nosile dugačke otrcane haljinice. Na ognjištima složenima od kamena žene su kuhale i pekale pogačice. Stevea i njegova ridana odmah je okružila gomila radoznale dječurlije.

Isidoroova kuća imala je dvije prostorijske, maleni trijem i ograđeni prostor za kuhanje. Iznutra je izišla snažna niska žena i nasmiješila se Mariji. Zatim su njih dvije nestale u kući, govoreći obje u isti mah. Dječak dvanaestih godina, vjerojatno Marijin brat, dobro je pogledao Stevea, a onda pošao za ženama.

— Konja ćemo sakriti — rekao je Isidoro prilično dobrim španjolskim jezikom. Poveo ih je u brdo do malene kolibe, pokraj koje je bio ograđen prostor za stoku.

— Ti i Joe bit ćete ovdje. Sedlo stavi unutra.

Dok su se vraćali u selo, Yaqui je grančicom brisao tragove konja i po putu bacao lišće.

— Ruralesi pretražuju cijelu zemlju — rekao je Isidoro kad su zapušili poslije obilnog objeda. — Gospođa Terrenos vratila se kući. Bila je s djecom u Hermosillu u posjetu. Ona bi se mogla sjetiti iz koga je sela Marija. Ruralesi nisu nikada navraćali ovamo, ali... sada bi mogli...

— Jutros smo sreli šest vaquerosa. Nisu nas vidjeli, ali mislim da su zapazili trag — rekao je Steve. Zatim je opisao vođu jahača.

— Panfilo Marales — rekao je odmah Isidoro. — On vodi ranč na rijeci. Terrenos ga je dobio od Diaza kad je pohvatao Indijance i poslao ih na Yucaatan.

— Steve, bit će najbolje da odmah raskuješ ridana — rekao je Joe.

— Uzet ćete vode i hrane i sakriti se — rekao je Isidoro — Panfilo je opasan. Za nekoliko dana, kad se potraga smiri, možete potražiti Obregonovu armiju.

Slijedeća dva dana proveli su Joe i Juan na straži, a Steve ležao uz svog ridana, brbljajući s Marijinim bratom Benitom. Dječak je bio očaran ko-

njem. Trećeg dana ujutro kad se Steve spustio u selo na doručak, Isidor je čistio staru remingtonovu jednometku.

— Veliki odred rurala prošao je kroz Nacori. Vodi ih Verdugo. Moj će vas sin odvesti u brda. Cizme ti tamo neće ništa vrijediti. Naći ćemo ti par sandala.

Pošli su uz jaku strminu, s dječekom na čelu skupine. Nije bilo nikakve staze. Sklizali su se i padali preko glatkog kamenja i čuperaka suhe trave, zaobilazili bodljikavo grmlje i jedva se uspjeli na vrh. Tu se nalazila malena zaravan okružena kamenim zidicem. Odozgo se vidio samo dio sela i polja uz rijeku.

Prostrli su pokrivač i sjeli. Promatrali su sićušne prilike ljudi što su radili na poljima, kad ionako ništa drugo nisu mogli raditi. Marija se počela umiljavati oko Tarahumare. Naslutivši što bi moglo slijediti, Steve se popeo preko niskog zidića i potražio sjenu jednog krčljavog stabla. Uskoro mu se pridružio i Joe. Zadrijemali su ali ih je uskoro probudio daleki pucanj.

— Straža najavljuje opasnost — rekla je Marija. Tarahumara je zategao remenčiće svojih sandala i spustio se niz brdo.

Vratili su se ostalima i tada je odjeknuo i drugi pucanj.

— Ide do Isidora, onda će otrčati u najbliže selo po pomoć.

Sićušni konjanici pojavili su se na stazi i u kasu ujahali u selo. Čak je i Steve mogao prepoznati ruralesa. Marija je jauknula i pokazala prema rijeci. Druga skupina ruralesa tjerala je pred sobom prema selu Indijance koji su radili na poljima. Treća skupina dojahala je s juga i zatvorila izlaz iz sela. Muškarce su skupili na sredini sela a žene i djecu ugurali u tri kolibe. Odozgo su mogli vidjeti kako su se dvije žene i nekoliko muškaraca s puškama uspjeli skloniti u grmlje.

Dvadesetak Yaquija postrojeno je u red. Dvojica ruralesa, Verdugo i Lencho, pošli su od jednog do drugog, vjerojatno postavljajući pitanja.

— Moram skloniti Reda — rekao je Steve. — Ako ga nađu i mi ćemo stradati.

— Idem ja. Sakrit ću i njega i sedlo — rekao je Joe i prebacio se preko zida. — Ostani ovdje ma što se dogodi. Ti ništa ne možeš pomoći.

Dolje, dva su se rurala vratila na početak reda. Lencho je pograbio trećeg čovjeka i izvukao ga iz reda. Verdugo mu je prostrijelio glavu. Steveu se zgrčio želudac, a Marija samo prosiptala kroz stisnute zube.

Verdugo i Lencho pošli su do šestog čovjeka u redu i Verdugo je i njega ubio. Čak gore, na brdu, čuli su se krici zatvorenih žena i djece. Kad je ubijen i deveti Yaqui, Marija je potrčala niz strminu.

Dvanaesti u redu bio je još dječak. Verdugo mu je prostrijelio trbuh i bio je jedno je stvorenje palo grčeći se u prašinu. Zatim je Steve začuo divlji vrisak, pa onda još jedan. Lencho je pošao nekoliko koraka natraške onda sjeo u prašinu pokušavajući iščupati strijelu iz svojih grudi.

Verdugo se zavrtio i zapucao u grmlje.

Odnekud iz šume zapucale su dvije puške i jedan se je rural strmogladio s konja. Onda je odjeknuo pet brzih revolverskih hitaca koje je vjerojatno ispalila Marija. Ruralesi su pojurili prema konjima. Neki su pucali u kolibe u kojima su bile žene i djeca. Muškarci su se razbjegli na sve strane ali su ih ruralesi stizali i obarali udarcima sabalja.

Steve je preskočio zid i padajući skliznuo se pojurio niz brdo. Tamo će negdje naći kakvo oružje... i ubiti... ubiti...

Dolje su ruralesi počeli paliti kolibe drugi su sjašili i počeli pretraživati grmlje. Onda je otuda odjeknuo nekoliko hitaca. Dva su rurala ranjena. S obronka je u blagom luku doletjela duga strelica i zabila se u vrat ruralesa koji je bio najbliži Verdugu.

— Na konje! — zaurao je poručnik. Ruralesi su se svrstali i odjahali odatle gdje su i došli.

— Riđan je u redu — viknuo je Joe. — Jedan ga je rural pronašao pa sam mu opalio metak ravno u lice.

U selu je bilo strašno. Svinje i psi uzbuđeno su kružili oko mrtvih koji su ležali u lokvama krvi. Isidoro je bio čovjek kojeg su prvog izvukli iz reda i ubili.

Malo dalje Marija je sjedila na zemlji držeći na koljenima glavu brata Benita. Oči dječaka već su bile staklaste. Prošaptao je:

— Ništa nisam rekao.

Umro je, a onda su zakopali sve troje: Isidora, njegovu ženu koja je također stradala, i Benita. Nakon toga pošli su u potragu za konjima. Našli su četiri dobre životinje i jednu vinčesterku, osim toga su skinuli revolvere sa četiri mrtva ruralesa.

Tada se vratio Juan. Iz velikog sela što se je nalazilo na pritoci rijeke Yaqui doveo je dvadesetak ratnika. Znali su da će stići prekasno, ali su bili željni osvete. Neki su bili naoružani dobrim oružjem, petorica su imala stare puške a ostali lukove i strijele. Svi su jahali malene izdržljive konje.

Joe Yaqui preuzeo je zapovjedništvo. Steve je dobio natrag svoj revolver a uzeo je i pronađenu karabinku. Onda su svi uzjahali i pošli prema jugozapadu. Oko Hermosilla već su se vodile teške borbe. Vojnici su dolazili željeznicom, a ruralesi stizali jašući iz Nogalesa i drugih gradova na sjeveru. Yaqui i Maye spuštali su se s planina i stupali u Obregonovu armiju...

XIII

Jahali su jedan iza drugoga kad je Joe iznenada podignuo ruku i pokazao grmlje. U trenu su svi sjašili i nestali zajedno sa životinjama... Svi osim Stevea koji nije primijetio Joeov pokret, niti shvatio što se događa. Bio je sam na stazi kad se pred njim pojavio konjanik. Bio je to Panfilo Morales.

Vaquero je posegnuo za revolverom, ali je u tom trenutku iz grmlja izniknuo Joe s podignutom puškom. Moralesovo je lice naglo približilo, koliko je to uopće bilo moguće. Podignuo je ruke, ali je u istom trenutku zatjerao konju ostruge u slabine. Životinja je udarila Joea u grud i odbacila ga

u grmlje. U trenutku je okrenuo konja u mjestu i jurnuo natrag, neprekidno udarajući ostrugama.

Steve je zabubnjao golim petama po Redovom trbuhu i riđan je mjestu prešao u puni galop. Morales je već gotovo bio zašao za zavoj kad je Steve oslobodio reatu. Morales se ogledao. Povukao je revolver i pokušao nanišati, ali je Steve već bio bacio laso. Vjerovao je da neće doseći ipak je omčica pala Moralesu oko ramena. Istog trenutka kad je Steve zavezao kraj lasa za sedlo, Red je gotovo sjeo u mjestu. Reata se zategla, Morales je poletio zrakom, prevrnuo se i pao na glavu. Njegov je konj odjurio dalje.

Joe je gurnuo Moralesu cijev puške gotovo u usta.

— Gdje su tvoji ljudi?

— Ostavio sam ih na Rancho Oso — promrmljao je Morales. — Terrenos misli da nije dovoljno čuvan.

— Jesi li ti javio Kosterlitzkom da se nalazimo ovdje?

Morales nije odgovorio.

— Gdje je sada Verdugo?

— Kosterlitzky ih je sve poveo u La Carboneru. Netko je opet spalio most na pruzi.

— Koliko ljudi ima na ranču?

— Petero, računajući i mene... I šes rurala u barakama. Terrenos je naoružao i nekoliko vaquerosa i smjestio ih u štale.

Joe ga je ustrijelio. Skinuli su mu opasač s mecima i odvukli ga u grmlje. Steve je uzeo ostruge te ih je zavezao preko sandala...

Krajem četvrtog dana približili su se sjedištu ranča. Konje su ostavili u šumi pod stražom dvojice ratnika, dok su se ostali, dvadesetak Yaquiija i njih četvero, počeli kroz sumrak prikradati velikoj bijeloj četvorini.

Vrlo brzo su se provukli kroz rupe na ruševnom vanjskom zidu i privukli se vratima unutrašnjeg zida. Jedan je Yaqui skočio na ruke drugome i u trenu se našao na vrhu zida s mačem u ruci. Onda je nestao. S druge strane začuo se meki doskok njegovih nogu a zatim strašan krik. Velika vrata polako su se otvorila...

Odnekud je odjeknuo hitac. Svi su kao jedan nagrnuli u unutrašnjost

spotičući se preko nečijeg leša. Negdje su zalupila vrata, netko nevidljiv pretrčao je preko dvorišta, a u velikoj kući se upalilo svjetlo.

U štalama su preplašeno toptali konji. Na vratima se je pojavio čovjek i Joe ga je smjesta ustrijelio. S prozora kuće u kojoj su živjeli činovnici zapucalo je nekoliko pušaka. Yaquiji su odgovorili vatrom. Kod barake ruralesa također se vodila borba.

— Ne pucajte! Mi smo s vama! — viknuo je glas iz štale. Pojavili su se ljudi s podignutim rukama i Yaqui Joe je jedva spriječio Mariju da ne zapuca po njima. Vrata velike kuće širom su se otvorila i kroz njih je istrčao Terrenos. Iz mraka je odjeknuo hitac puške. Terrenos je odgovorio s tri hica iz revolvera i potrčao u suprotnom smjeru. Tada su puške zapucale sa svih strana a pucala su i dva vaquerosa iz štale.

Terrenos je pao. S njim je bilo svršeno.

U rukama napadača pojavile se baklje. Kuće počele gorjeti jedna za drugom.

Presta otpor. Malo kasnije napadači počele neobuzdano slaviti pobjedu...

Steve je polako pošao prema šumi i konjima. Dvojica stražara pokušala su od njega saznati za ishod bitke. Saznavši za pobjedu odvezali su konje i povelili ih prema zapaljenim zgradama. Onda je Red načulio uši i Steve je znao da se nešto događa. Iz daljine se čulo tiho bubnjanje mnogobrojnih kopita.

Pod ostrugama, riđan je pojurio naprijed. Steve je ujašio u tvrđu bezobzirno rastjerujući pred sobom ljude. Neki Yaquiji bili su mrtvi, drugi mrtvo pijani. Pred glavnom zgradom Marija je vezala smotak na brzinu pokupljenih stvari za sedlo, Tarahumara je stajao oslonjen na zid s bocom u ruci.

— Gdje je Joe? — viknuo je Steve. — Moramo bježati!

• Joea je pronašao s rukama punim nakita. Izgurao ga je iz zgrade vičući mu u uho:

— Ruralesi i vojska! Požuri, već su sasvim blizu! Sjedni iza mojih leđa.

— Nabavio sam odličnog konja — nacerio se Joe i doveo prekrasnog Ter-

rensovog arapa. Marija je uspjela nagovoriti Juana da također uzjaše jednog konja. Onda su izjahali, Steve i Joe na jednu, a Marija i Juan na drugu stranu.

Malo kasnije iza njihovih leđa odjekne žestoka pucnjava.

XIV

Idućih dana držali su se Steve i Juan planina, promatrajući odozgo kako dolinama promiču vlakovi puni vojnika. Sad manji, sad veći odredi ruralesa krstarili su cestama. Onda su jedno dana iznenada začuli grmljavinu. Nebo je bilo vedro pa su zaključili da se radi o topovskoj vatri. Obregom koga su tražili nije više mogao biti daleko.

Istog dana oko podne zaustavi ih tihi:

— Alto!

U trenutku ih opkole četiri tipa naoružana karabinkama, s neizbježnim bandolerosima punim metaka prekrivenim na grudima. Goleme ostruge pokazivale su da se radi o jahačima.

— Poručniče Garza, general će biti vrlo zadovoljan ovim konjima — rekao je jedan. — Bit ćeš unaprijeđen u kapetana.

— Ovaj će riđan valjda moći nositi njegove dvije stotine kilograma sala. Pepe, dovedi naše rage.

Mjesto u koje su ujahali zvalo se El Pozo. Posvuda malene zgrade od sasuvane gline, nizovi prašnjavih osedla, njih konja, pijani i polupijani naoružani muškarcima. Stevea i Joea uveli su u poširoku prostoriju neke krčme. Du cijelog jednog zida bila je ogromna barska tezga. Za stolovima pretrpanim prijavim tanjurima i praznim bocama sjedilo je šareno društvo, a uz stijenom klupama, spavalo desetak pijanaca. Među njima je bio i Juan, Tarahumara.

Za velikim stolom u sredini dvorane sjedio je čovjek nalik na svinju, odjeven u kaput odore sa zlatnim epoletama. Ostatak njegove opreme bio je manje dostojanstven: običan sambrelo, prljava bijela košulja, platinen

odrpane hlače i sandale na bosim nogama, Na teškom pojasu visio je ogromni revolver.

Steve je tek nakon nekoliko trenutaka prepoznao »dijete« koje je sjedilo uz debelog čovjeka. Bila je to Marija, odjevena u plavu svilenu haljinu, preveliku za nju. I ona bijaše opasna širokim pojasom s mecima o koji je visio teški kolt.

— Dobro došao, golube — nasmiješila se Steveu. — Koliko si Terrenosa ubio bez puške?

Debeli čovjek je otvorio jedno oko.

— Znači, poznaš ovu malu vješticu? Čuvaj se, grize. Pridružila nam se prije nekoliko dana, a već mi zapovjeda.

Tek tada je Steve primijetio da general naprosto nema jednog oka.

Onda je debeljko pažljivije pogledao Stevea. U isti mah je strahovito zaurllao:

— Prokletstvo! Pa to je smrdljivi izdajnički gringo! Garza, zašto si... Garza! Pozdravi me, prokletniče!

Smijući se, Garza je mlako pozdravio.

— Izvedi gringa i ubij ga!

Steve se bacio prema vratima, ali ali mu je netko podmetnuo nogu. Kad je ustao, pred očima mu se nalazio otvor cijevi Garzina revolvra. Garza se smiješio, ali se taj izraz odmah zaledio na njegovu licu. Iza njega se već pojavio Joe, upirući vrh noža u Garzina rebra.

Marijin glas, oštar poput noža, odjeknuo je dvoranom:

— Neka se nitko ne miče! Kaži im, generale Tuerto!

Cijev njenog revolvra upala je duboko u salo debelog čovjeka. Njegovo je jedino oko divlje zakolutalo.

— Kaži!

— Sjednite! Svi sjednite! — zapovjedio je general.

— Generale, samo glava debela poput tvoje mogla je odlučiti nešto tako glupo — rekla je Marija bezobzirno. Ljudi u dvorani su se uzбудili. Poručnik Garza kome je Joe sada gurao njegov vlastiti revolver u bubrege, zava pio je:

— Ne! Nemoj ništa pokušavati!

Jedan čovjek uza zid koji je bio počeo izvlačiti revolver, sada ga spremi.

— Generale, jesi li ti možda zaljubljen u Don Gonzala Terrenosa, markiza od Vallehermose? — upitala je Marija.

— Što? U tu zmiju? — užasnua se general. — Zadavit ću svakog onog tko to ustvrdi. Rancho Oso je moj slijedeći cilj.

— Terrenos je mrtav a ranč spaljen — izjavila je Marija svečanim glasom. — Ovaj gringo je planirao napad. Yaqui Joe ga je vodio. Ruralesi su uci jenili njihove glave na veću svotu no što možeš i zamisliti. S mozgom koji imaš, ti bi trebao vući plug!

General se nije uvrijedio. Pozvao je rukom Stevea, uhvatio ga u gotovo smrtonosni zagrljaj, te ga izljubio. Tuertovi obrazi bili su obrasli oštrom bradom a njegov zadah podsjećao na vinski podrum. Kad je konačno ispu stio Stevea iz šaka, zaurlla iz sveg glasa:

— Gomez! Šampanjac!

— Ekselencijo, šampanjca više nema — rekao je neki mali čovječuljak koji samo što nije zaplakao. — Već deset dana...

— No i ti si mi neki krčmar — zarežao je Tuerto. — Raki ju, najveću raki ju za mog prijatelja! — Zatim je gurnuo Stevea u stolicu i jednim pokretom ruke očistio stol od čaša i tanjura. Zveket razmrskanog stakla bio je očaravajući. Stolu pri doše poručnik Garza i Yaqui Joe. General zatrese Indijančevu ruku:

— Počašćen sam! Naročito počašćen!

Gomez je propuzao kroz staklovinje na podu i položio na stol tri boce raki je.

— Generale Tuerto — rekao je Yaqui Joe — poručnik Garza oduzeo nam je oružje...

— Garza, zar si poludio? Hoćeš li da ti skinem zvijezdice?

Garza se nasmiješio:

— Nikada mi ih niste ni dali, generale.

General je pljusnuo raki ju u svoju čašu i gucnua. Kad je ustao, morao se rukom pridržati za rub stola.

— U zdravlje nas, sinova Meksika — počeo je divlje. — Za sve junake bitke kod Rancho Oso i za smrt kurvinog

sina Terrenosa. Ja ti dajem... kako se zoveš sine?

— McCall — odgovorio je Steve.

— Gospode i gospodo, predstavljam vam gospodina Magola!

Niz Steveovo grlo potekla je vatra a oči su mu zasuzile. Poručnik Garza donio je njegov i Joeov revolver. Karabinku je prislonio uza stol.

Generalov je zanos nešto popustio. Položio je ruku na Marijino koljeno i pogledao je kao da je nikada prije nije vidio. Debela šaka potražila je njezinu malenu dojku.

— Ah, da, moja mala vatrena Marija, moj anđeo koji se spustio s planine da mi uljepša život. — Prepoznavši djevojku sjetio se i njezinog pratioca: — Hej, gdje je onaj pas Tarahumara? Garza! Gdje je Indijanac? Tome ništa ne vjerujem! — Smjesta je zaboravio Juana i obratio se djevojci. — Noćas, srce? Ili bolje odmah sada? Bit ćeš dobra, nećeš gristi kao divlja mačka? — Stisnuo je dojku a Marija mu je zabila vršak cipele u nogu.

General je zaurao i skočio sa stolice. Kad je ponovno sjeo, spustio je glavu na prsa i zaspao.

— Divan vođa pobunjenika! Oslobođiće zemlju od krvopija, veleposjednika! Bacit će rurale u more! Kakav plemeniti i junački general! — Garza je preko stola pljunuo u generala. Gađao je prilično točno...

— Nije bio loš — nastavio je ogorčeni poručnik. — Dobar gotovo kao Panchito Villa. Ali kad naš je Huerta potukao kod Baquimbe, u njemu se nešto slomilo. Povukli smo se da bismo se pridružili Obregonu. Putem smo navali na veliku haciendu, vlasnika objesili na njegova vlastita vrata i nakupili mnogo konja i plijena. Onda smo zauzeli ovaj grad. Stanovnici su nas dočekali oduševljeno. Ali to je trajalo kratko: poslije sedam dana sve su kuće bile opljačkane, djevojke silovane, stanovnici pobjegli. Naši se dosađuju. Svakog dana dolazi do borbi noževima i revolverima, a ta je svinja već tjedan dana pijana. Mislim da ću sam potražiti Obregona.

General se probudio i pogledao svojim jedinim, krvlju podlivenim okom.

— Zašto samo sjediš? Pripremi ljude. Koliko je sati?

Prekopao je po džepovima i izvukao velik zlatan sat. Garza ga je pogledao:

— Četiri i deset, gospodine. Za što bi ljudi trebali biti pripremljeni?

— Za napad na Rancho Oso, ti glupi ludaci. Nakon Baquimbe pamćenje ti je sasvim popustilo.

— Generale Tuerto — rekao je Garza strpljivo. — Ovaj gringo, njegov prijatelj Yaqui i ova djevojka već su zauzeli Rancho Oso.

— Prokletstvo, zar ja moram sam pamtit sve te pojedinosti? To je tvoje posao. Pronađi neku dobru metu i izvedi stvar. Vрати se za jedan sat.

— Generale, nikada nisam bio u Sonori. Uzet ću Pepea, nekoliko ljudi za tjedan dana pronaći cilj.

— Prokletnice, uvijek se izmotavaš.

— Generale, hoćeš li finu haciendu s podrumom punim rakije, s vlasnikom koga vrijedi objesiti i četiri mlade kćerke? Možemo stići za četiri dana — rekla je Marija.

— Izvrsno, tebe ću imenovati poručnikom — zaurao je Tuerto. — Garza, jesi li čuo? Pozovi poručnika Porchasa i sva četiri narednika. Izaberi izvidnicu. Uzmi po pedeset metaka i zaliha za jedan tjedan. I pronađi mi drugog konja najboljeg kojeg imamo.

— Gospodine, u cijelom gradu ima hrane najviše za jedan dan.

Poručnik i general započeli su dugo trajnu svađu punu međusobnih optuživanja. Ljudi su ušutjeli. Nek; su ustali i izišli. Tarahumara je zatresao glavom i stao iza Marije. Joe je neprimjetno dao znak Steveu pa su ustali pošli do bara.

— Bit će najbolje da se što prije izvučemo odatle — rekao je Joe. — Ta Tuerto je lud, svi ćemo stradati. Činimo da mu se ti sviđaš. Pokušaj... rec da ćemo sudjelovati u napadu...

General je upravo završio svađu posegao za bocom.

— Generale Tuerto — rekao je Steve. — Uzeli su nam konje. Mi bismo vam se rado pridružili.

— Svakako gringo. Od tebe očekujem velika djela. Garza dovedi njihove konje. I ne zaboravi: jednog do

brog za mene. Ona raga je sasvim popustila.

Garza se je uskoro vratilo.

— Konji su vani, generale.

Kroz široka vrata Steve je raspoznao Redov zaobljeni vrat. Uz njega je bio zavezan Joeov arap.

— Tog ridana, Garza, dovedi unutra.

Garza je uveo Reda i zastao nasred prostorije. General se nagnuo naprijed:

— Garza, postao si kapetan. To je pravi konj za jednog generala.

— To... to je moj konj, gospodine — promućao je Steve.

Yaqui Joe stao je iza Garze koji je ridana pridržavao u sredini prostorije.

General je pogledao Stevea. Zila u njegovoj sljepoočici jače je zakucala. Onda se opustio i nasmijao:

— Dobro, dobro, platit ću ti nešto. Lijep konj.

— Ne kanim ga prodavati — rekao je Steve.

General ga je pogledao kao da ne vjeruje vlastitim ušima.

— Što kažeš, ti maleni, prijavlji Jenki? — zaurao je i povukao revolver. Nekoliko je puta udario drškom po stolu i revolver je opalio izbacivši oblak dima. Steve se bacio u stranu, a Marija uvukla pod stol. Stolovi i stolice počeli su pucati i prevrtati se. Netko je razbio staklo na prozoru i iskočio napolje. Red je zafrktao i propeo se. Garza se svojom težinom objesio o uzde.

Tuerto nanišani u Stevea.

— Reci, gringo! Čiji je to konj?

Marija se podigne na sve četiri i prevrne stol generalu u krilo. Ljudina se sruši na leđa zajedno sa stolicom i slijepo zapuca prema stropu. Steve se osovi na koljena i nekako izvuče svoje oružje. Tuerto se okrene na bok i nanišani. Steve opali kroz oblak dima, osjeti trzaj velikog revolvera i zapanjeno opazi kako Tuerto pada na leđa.

Sjedeći na podu Marija gurnu svoj revolver Tuertu u slabine i dva puta opali. General je glupo pogleda i ona mu prostrijeli glavu.

Slijedećih nekoliko trenutaka, u mrtvoj tišini velike prostorije, za Stevea nije postojalo ništa osim zadimljenog revolvera u ruci i poginulog gene-

rala. I u njemu samom nešto je umrlo. Negdje duboko u njegovu biću uvijek je ugasnuo jedan maleni plamčić. Postojala je granica, crta koju nikada nije želio prijeći, a sada je tako iznenada i neočekivano kliznuo preko nje. I on je postao ubojica...

Izenada, sjetio se je Garze i ostalih. Zapeo je kokot revolvera i naglo se okrenuo.

Poručnik je još uvijek visio na uzdama ridana i nije niti pogledao Stevea. Rekao je samo:

— Zatvorite vrata!

Yaqui Joe ga je još trenutak promatrao, a onda je spustio revolver.

Nekoliko je ljudi klečalo iza prevrnutih stolova, ostali su stajali. Red se primirio.

— Zatvorite vrata! — ponovio je Garza oštrije.

Yaqui Joe je otišao i zatvorio ih. Ljudi su prišli bliže mrtvom generalu. Tarahumara se vedro smijao.

— Rosas! — zapovjedio je Garza. — Dovedi poručnika Porchasa. Ne odgovaraj ni na kakva pitanja.

Vani na ulici ljudi su nešto vikali. Rosas je izišao i zatvorio za sobom vrata.

Vani se buka pojačala. Joe je vratio Garzi revolver koji mu je malo prije oduzeo i pošao vratima, Garza je prišao prozoru, Marija napunila ispražnjene komorice bubnja i smjestila Juanu pred vrata kuhinje, dok je Steve drhtavom rukom vratio svoj revolver u korice.

Poručnik Porchas se ugrušao kroz poluodškrinuta vrata. Kad je ugledao Tuertovo tijelo oči su mu se raširile, ali je sve što je rekao bilo:

— Kakvo brdo mesa!

— Moramo nešto uraditi i to brzo — rekao je Garza. — Što će naši ljudi kad saznaju?

— Ništa — odgovorio je Porchas vedro. — Svi su već zamrzili to nedonošće. Ako ih nečim zaposliš, slušat će tvoje zapovijesti. Kad ćemo se pridružiti Obregonu!

— Mi bismo se trebali boriti, a ne ubijati civile!

— Poručniče — rekao je Porchas. — Ako ljudima podijeliš Tuertov plijen i možda im čak održiš govor, slijedit će

te i u pakao. Oni su se pobunili zbog istih razloga kao i ti.

Garza je izašao i održao govor. Mnogo teških optužbi i nešto samosažaljenja podsjetilo je okupljene na krvave žrtve i nepravde. Odobravanje je počelo još i prije no što je Garza završio. Vratio se sav oznojen i na dušak ispio pola čaše rakije. Kola što su odvezla generalovo tijelo iz grada, pratile su samo kletve.

Te je večeri Garza održao savjetovanje — prisutni su bili poručnik Porchas, Yaqui Joe, Steve, Marija i Tarahumara koji je doduše pijan drijemao u stolici.

— Pridružiti ćemo se Obregonu — rekao je Garza. — Usput ćemo napasti prugu. Možda mu možemo dopremiti nešto oružja i municije ili bar malo smanjiti broj njegovih protivnika. Što je s vama?

— Ja idem — rekla je Marija.

— I ja — kimnuo je Joe. — Steve?

— Zar imam izbora? — zapitao je slegnuivši ramenima.

XV

Zasjedu su postavili na mjestu gdje je pruga zavijajući izlazila iz uskog klanca i nastavljala se preko mosta. Dolje je bila duboka vododerina. Visoke strane usjeka omogućit će izvršno gađanje, te istodobno spriječiti da strojovođa na vrijeme uoči opasnost. Garza je neprekidno žalio što nema dinamita i bar jedan detonator. Tako je trebalo eksploziv gurnuti pod prugu, baciti sve vagona na hrpu i napuniti olovom svakoga tko ispuza živ.

Međutim, oni čak nisu imali alata kojim bi izvukli klinove i oslobodili šine. Zato su na mostu spalili nekoliko nosača, a onda su četiri jahača zavezala jedan stup svojim reatama i izvukla ga iz ležišta.

Vlak se pojavio prije no što je Garza uspio sve pripremiti. Sada je zaur-lao neka se sklone konji i kleo zbog toga što su podigli velik oblak prašine.

Kompozicija se sastojala od tri zatvorena teretna vagona, jednog stočnog

nakrcanog vojnicima, te konačno jednog otvorenog teretnog vagona koji je prevozio nekj četvrtast teret. Steve je jedva stigao uspuzati se uz obronak baciti se uz Yaqui Joea. I na suprotnoj su strani napadači hvatali zaklon. Punili su puške i zabijali laktove u zemlju i Steveu se činilo da osjeća kako svima brže udara bilo. Marija i Juan baciše se pokraj njega.

Čini se da je strojovođa ipak primijetio prašinu što se podignula za konjima. Zacviliše kočnice i zabubnjaše odbojnici. Onda je netko nestrpljivo zapucao u strojovođu i on gurnu polugu brzine. Kotači se zavrtješe bacajuć mlazove iskara, vlak pojuri, a pred Steveom se pojaviše vojnici na otvorenom vagonu. Gledali su se licem u lice i Steve tek tada shvati da pucaju u njega. Zakopa lice u zemlju i pokrije glavu lijevom rukom. Na šaku mu pade vruća čahura. Proviri ispod ruke i ugleda Joea kako okreće polugu svoje karabinke.

Vojnike na vagonu sakrio je dim. U istom se trenutku pred Steveovo lice zarije metak i njega obaspu zemlja i kamenčići. Lokomotiva naletje na razmaknute tračnice, polako se okrene i naglavce strmoglavi u rijeku uz luđačku zbrku najrazličitijih zvukova. Onda sve nadjača šištanje pare. Odmah nakon toga strašna eksplozija podigne u zrak komade željeza, grede i ljude.

Prvi vagon je oštro skrenuo i zabio se u zemljani nasip. Drugi se otrgnuo od njega i zaletio u suprotnu stranu. Iz otvorenog vagona prokuljaše vojnici vičući, pucajući i bezglavo kružeći amo-tamo. Svi napadači su stajali pucali, i cijeli je usjek bio ispunjen plavičastim barutnim dimom.

Steve je skočio na noge promuklo vičući i gurajući polugu za punjenje karabinke naprijed i natrag. Onda cijev postane vruća, puška je bila prazna, a on se uopće nije mogao sjetiti da je pucao. Do njega je Marija još uvijek ležala na laktovima, ali je ona pažljivo birala mete, okidajući u gotovo jednakim vremenskim razmacima Tarahumara je stajao, smijao se iz sveg glasa i pucao s boka, uopće ne nišaneći. Yaqui Joe je klečao i brzina

pokretima palca uguravao metke kroz vratanca na zatvaraču vinčesterke.

Onda je Steve začuo rafal oštih punjeva. Desno od njega zaprašila se zemlja u ravnoj crti što je pojurila uz brdo. Joe ga je gurnuo, on se spotaknu i skotrljao niz brdo. Još jedan rafal i Joe se bacio za Steveom. Marija im se pridružila smiješnim skokovima, a Tarahumara lako i elastično, poput jelena.

Gore, na vrhu usjeka, četiri pobunjenika pala su kao pokošena, jedan za drugim.

— Mitraljez — zauriao je Steve. — Tamo na otvorenom vagonu!

Sada su već svi bježali, nastojeći se dočepati konja. Gore na nasipu poručnik Garza je pozivao bjegunce da se vrate, zovući ih po imenu. Onda se opet javio rafal i Steve je gledao kako se Garzi odostraga nadula košulja kad su mu meci prošli kroz grudi. Garza se polako okrenuo i strmoglavio u prosjek.

Steve je potrčao za Joeom. Pogledao je preko ramena i spotaknuo se. Vojnici su se uspjeli na vrh usjeka i ubijali bjegunce. Marija se spustila na jedno koljeno i odmah ubila dvojicu vojnika.

Čuvari konja već su bili pobjegli. Životinje su u panici trčale amo-tamo, dok im je zrakom letjelo stremenje. Ljudi su se trudili da se dočepaju konja, u trku se penjali u sedla, a neki padali pod oštra kopita. Usred te gužve Red je stajao uzbuđen ali nepomičan. Steve je uskočio u sedlo i pokušao uhvatiti uzdu još jednog konja kojeg bi jahala Marija. Čuo je tup udar olova u meso i drugi konj se srušio. Dojurio je Yaqui Joe viseći jednom nogom u stremenu izbezumljenog sivca koji je istodobno pokušavao galopirati i zbaciti jahača. Joe se ubacio u sedlo i zaustavio konja u mjestu. Okrenuvši ga zaustavio je najbližeg konja i Tarahumara se jednim lakim skokom našao na njegovim leđima. Steve je pograbbio njegove uzde i držao ga sve dok se Marija nije uspešla uz Tarahumaru.

Onda su pojurili kroz grmlje i neopisivu zbrku konja i ljudi. Vojnici su pucali brzo i odviše točno...

Pet minuta kasnije Joe je zauzdao konja i počeo glasno zvati Mariju. Odazvala se iz daljine i onda su pronašli nju i Juana kako stoje uz zapanjenog konja. Tarahumara je imao dugačku krvavu ranu preko lica, ali je znatno samo zaparalo površinu.

— Steve, moramo pronaći još jednog konja.

Steve je odvezao reatu i potjerao Reda kroz grmlje. Još uvijek se nije mogao sjetiti je li doista pucao, ali je njegova vinčesterka bila prazna, nije imao šešira a kaput mu je na dva mjestu bio probijen pušćanim mecima.

Dokasao je jedan konj smiješno držeći glavu visoko kako ne bi stao na uzde koje su mu visjele sve do zemlje. Steve ga je bez poteškoća uhvatio i odveo do prijatelja...

Putem za El Pozo nailazili su i na druge bjegunce, sve dok ih se nije skupilo tridesetak. Neki su bili ranjeni, ali su šutjeli poput ozlijeđenih životinja. Jedan je od njih jahao cijelo poslije podne i onda se srušio mrtav.

Joe ih je sve neprestano pozurivao. Na kraju je to poručniku Porchasu dozlogrdilo:

— Zaveži! Čemu žurba?

— A ruralesi? Telegrafska je žica zacijelo već popravljena — odgovorio je Joe. — Ako se domognemo El Pozoa, moći ćemo se braniti iza njegovih zidova.

Porchas reče:

— Ja već imam metak u nozi. Ne žuri mi se. Svejedno mi je hoću li umrijeti na cesti ili u gradu. Smrt je samo druga polovina života.

— Što se mene tiče, ja ju neću čekati, neka me pokuša uhvatiti — odgovorio je Joe. — Steve! Marija! Naprijed!

Udario je životinju i prešao u kas, proklinjući što je ostao bez prekrasnog Terrenosovog arapa. Steve, Marija i Tarahumara slijedili su ga zajedno s petnaestak pobunjenika. Steve je progovorio Redu i životinja je prešla u dug, mekani galop. Drugi su ga nastojali slijediti kako su najbolje znali.

Steve osjeti da je već bolestan od bježanja. Pobjegao je od Starca Luisa, pobjegao od Ikea Andrews, bježao je Verdugu tamo na cesti, pa s ranča Oso. U bijegu je napuštao selo Yaqui-

ja, još jednom bježeći pred prokletim Verdugom.

Verdugo se nije nalazio u vlaku, pa ipak i sada bježi pred njim. Nešto je vrilo u njegovom mozgu i počela se javljati odluka. On više neće bježati pred Verdugom. Ima isto toliko očiju i ruku kao i Verdugo, isto toliko metaka u svom oružju...

Kad su stigli u El Pozo, tamo su pronašli daljnjih tridesetak bjegunaca koji su stigli prije njih. Dva sata kasnije ujahao je i poručnik Porchas s preostalim ljudima.

Steve se htio odmoriti, ali mu Joe nije dao mira. Natjerao ga je da kupi dvije čuture, a onda su počeli obilaziti kuće i uspjeli nakupovati prilično osušenog mesa i kukuruznih pogača. Potražili su Porchasa i Joe ga je pokušao nagovoriti da postavi straže na prilazima gradu. Bez uspjeha. Onda su nahranili i napojili sva četiri konja i osedlane ih zavezali iza hotela. Joe je nakupovao više municije nego su mogli nositi.

Tarahumara se negdje dokopao boce. Kad je ušao u sobu koju je Joe zakupio za svo četvero, mali ju je Yaqui istrgnuo iz njegove ruke i Tarahumara je tada prvi put pobjesnio. Podigao je Joea kao praznu vreću i zavrtio ga u zid. Joe je klonuo na pod. Juan je zaplesao dva-tri ratna koraka i opet posegnuo za njim. Uto je Marija upala u sobu i udarila ga preko usta.

Indijanac ju je glupo pogledao, nasmiješio se i pomogao Joeu ustati.

— Pazi da ostane trijezan — upozorio je Joe Mariju i vratio nož u džizmu.
— Noćas ćemo svi spavati ovdje...

Usred noći ih je probudio.

— Ustajte, odlazimo.

— Joe, zaboga, zašto?

— Bio sam vani. Ona budala Porchas ipak nije postavio straže. Čuo sam dvije lisice i jednu prepelicu. Prerano je za prepelice.

Vani je zrak bio svjež i mirisan. Red ih je pozdravio tihim rzanjem.

Izveli su konje napolje. Bilo je mračno, ali je nebo iznad sierre već postajalo ružičasto.

Pojahali su slobodnim prostorom između kuća. Joe je naglo zaustavio konja i okretao glavu lijevo i desno.

— Natrag, Steve — rekao je tiho.

— Što? Zašto? — zapitao je Steve i odjednom osjetio kako mu hladna ruka straha steže želudac.

— Ne znam — odgovorio je Joe. — Možda i nema ničega Ali, iz grada ćemo izaći na suprotnoj strani.

U tom je trenutku na popločenim ulicama grada odjeknuo tutanj mnogih kopita. Odjeknuli su prvi hicj prvi kirovi.

— Između kuća, u grmlje! — viknuo je Joe i podbo konja.

Marija je prebacila uzde preko ruke i izvukla karabinku. Joe je povukao revolver. Iznad njihovih glava počeli su zujati prvi meci. Steve je nespretno izvukao svoje oružje.

Iza ugla kuće istrčao je pred njima Verdugo s još tri rurala. S leđa im se približavao odred konjanika koji su već vikali i pucali.

Verdugo se spustio na koljena držači revolver obim rukama nišani na Stevea. Joe je opalio dva puta i oborio rurala koji je stajao do poručnika.

Steve je ostrugama potjerao Reda za Marijom koja je odjahala prema grmlju. Iznenada je povukao obje uzde. Ridan se poskliznuo i gotovo sjeo. Mnogo revolvera i pušaka sipalo je vatru. Nešto je zahvatilo krilo Steveova kaputa i gotovo ga istrgnulo. Steve je okrenuo Reda licem prema Verdugu i zabio mu ostruge u trbuh. Čuo je samog sebe kako viče:

— Dosta je bilo bježanja! Čuješ li kurvin sine? Dosta!

Verdugo je skupio svu snagu da mrtvog rurala zbacj sa svojih leđa. Steve je opalio četiri puta. Nalazio se svega pet-šest metara od Verduga dobro vidio njegove stisnute oči i divlje iskešene zube... mlaz dima koji je izašao iz cijevi njegova revolvera...

Nešto poput udarca sjekirom zahvatilo je Steveovo bedro. Plamena strijelica zaparala je njegovu glavu iznad uha. Sve se zavrtjelo: Verdugo, zgrada, Yaqui Joe. Čuo je svoj vlastiti krik i onda je počeo padati... padati...

XVI

Bilo mu je udaralo negdje iznad desnog uha i svaki je udarac donosio novu bol. Zastenjao je, pomaknuo se i to je zapalilo vatru u desnom bedru.

Otvorio je oči i kroz maglu ugledao Veroniku koja je prišla i položila mu ruku na čelo. Onda se njezino lice zamutilo i pretvorilo u Marijino. Okrenuo je glavu od razočaranja.

— Kako se osjećaš, Steve? — pitao je glas Yaqui Joea. — Spavaš već puna četiri dana. Došao si k svijesti samo kad smo ti iskopali kuglu iz bedra. Hranili smo te tako... u snu...

Steve se sjetio svega:

— Jesam li ga pogodio?

— Nitko ga nije pogodio. Ja sam ubio jednoga, Marija drugoga, ali Verdugo je ostao čitav. Da nisi pao ravno na njega, ubio bi te. Možda mu je bio prazan revolver pa je pobjegao.

— Gdje smo sada?

— U malom selu... Ima samo četiri kuće... Stanovnici Yaqui su pobjegli kad su čuli što se dogodilo...

Marija je skinula krpe s njegovog bedra i Steve je kriknuo kad je ranu premazala nekom vrućom kašom.

— To će izvući otrov. Za nekoliko dana bit ćeš opet na nogama...

Ipak, prošle su dvije sedmice jer se rana na nozi bila upalila. Marija je danju i noću mijenjala povoje i premazivala ranu ljekovitom smjesom, sve dok nije sasvim zacijelila. Ogrebotina na glavi pretvorila se u uski crveni ožiljak. U međuvremenu je Yaqui Joe otišao u izviđanje. Vratio se nakon dva dana s ylješću da ustanici polako potiskuju vojsku u nizu bitaka nakon kojih nema zarobljenika ni na jednoj strani...

Krenuli su i konačno pronašli Obregonovu vojsku, bolje reći prethodnicu od četrdesetak umornih ali i dobro naoružanih ljudi na kojima se vidjelo da su prošli kroz pakao. Poručnik koji ih je vodio prihvatio je četvoricu došlih bez suvišnih riječi, upisao njihova imena u malenu prijavu knjižicu i obećao plaću od dva pesosa dnevno, pod uvjetom da živi stignu do vojnog

blagajnika. Prethodnica se nalazila na tragu odreda ruralesa koji je sve činio da bi pobjegao i pridružio se vojsci što je uzimala. Na kraju im je to i uspjelo...

Prethodnica se uskoro priključila glavnini koja se polako i nezadrživo valjala prema istoku, meljući sve pred sobom, popravljajući pruge i mostove, rušeći gradove i utvrde. Steve je bezosjećajno promatrao rojeve sineđih vojnika što su podnosili baš sve, ni na što se nisu tužili, malene, tamnopute žene koje su išle za njima, kuhale im, prale rublje, spavale s njima i radale djecu nasred ceste.

Steve je izgubio pojam o vremenu. Jedino mu je još bilo stalo da bude zajedno s Marijom, Tarahumarom i Joeom. Zajedno su ujahivali u krvave konjičke juriše, zajedno se vraćali lica pocrnjelih od barutnog dima.

Veronika je još uvijek postojala u njegovoj svijesti, ali je bila ugurana u neki daleki pregradak mozga. Samo bi pokatkada uspjela pobjeći iz zatvora i onda te noći Steve ne bi mogao spavati, sve dok se ne bi natjerao da je ponovno zaboravi.

Jedne večeri dobili su nešto više alkohola i svi su bili pomalo pijani. Zapalili su među grmljem malenu vatru i ležali oko nje. Marija se razodjenula i prala tek napola skrivena iza rijetkog grmlja. Kad je prišla plamenu odjevena samo u dugačku košulju, Steve je pomislio kako se usprkos naporima uspjela malo udebljati. Yaqui Joe se međutim oslonio na lakat i upitao:

— Imaš li pojma tko je otac, djevojko?

Marija se nasmiješila, potapšala po trbuhu i pokazala Stevea. S druge strane vatre Juan se glasno nasmijao:

— I ja. Obojica!

— Gospode — pomislio je Steve — to je istina. Vjerojatno on, ja ne.

Veronika se iskrala iz svog skrovišta i pojavila pred njegovim očima. Osjećao se tako jadno.

— Čestitam! — Joe ga je pogledao i nasmijao se.

Steve je skočio na noge:

— Ti prokleti Yaqui, kujin sine!

I Joe se osovio na noge. Bio je pijan i nesiguran, ali nož u njegovoj

ruci nije podrhtavao. Steve se okrenuo i nestao u mraku...

Jedne večeri Joe se vratio iz potrage za hranom sa živim prašćićem i sa zanimljivom novošću. Dva su Indijanca vidjela pet ruralesa koji su zaostali za glavinom i našli se u pozadini ustaničkih snaga. Sada su se pokušavali provući kroz neprijateljske redove i dokopati Nogalesa gdje se Kosterlitzky s glavinom svojih snaga spremao za odlučnu obranu. Joe je tražio da mu Indijanci detaljno opišu bjegunce. Činilo se da nema zabune — jedan je od njih po svojoj prilici bio Verdugo...

Bez riječi je svo četvoro počelo spremati konje i opremu. Skoro nečujno su napustili logor i našli se na cesti okupanoj mjesecinom. Još ujutro su im ona dva Indijanca pokazala tragove bjegunaca, a posebno trag Verdugova konja. Joe ga je proučavao desetak minuta; nakon toga, znali su, mogao ga je pronaći u bilo kakvoj zbrci ostalih tragova.

Ruralesi su upotrebljavali svo svoje umijeće da izbjegn timeru. S vremena na vrijeme odvojio bi se koji od njih; zaostao promatrajući ide li tko za njima. To je progonitelje usporavalo, jer se Joe plašio zasjede. Umijeće se suprotstavljalo umijeću, a nagrada za boljša je bila — smrt protivnika. Tarahumara je promatrao lišće taknuto konjskim kopitima, mrvio u rukama konjski izmet i po tome procjenjivao koliko ih sati dijeli od bjegunaca. Ogričen kamenčić, busen trave na kome je nekoliko vlati bilo okrenuto na krivu stranu, pričali su cijelu priču.

Jednog vlažnog maglovitog jutra Juan je kleknuo i počeo njuškati vlažnu travu.

— Reci mu neka prekine s tom budalaštinom — rekao je Steve. — Zar će mu netko vjerovati da može onjuškati konjske tragove?

— To ne — odgovorio je Joe — ali konjsku mokraću, može. Više ne možemo vidjeti tragove, ali vjerujem da su se ruralesi razdvojili. Dvojica su nastavili ravno naprijed a trojica skrenula u kanjon koji smo mimoišli pred pet minuta ili nešto više.

— Za nas je važno u kojoj je grupi Verdugo. Zašto ih ne zaobiđemo?

— Ovdje? — upitao je Joe. Zaokružiti je rukom i pokazao izlomljeno zemljište prepuno jaruga, guštika, kanjona šumaraka. — Ovdje ili jašeš jarugom ili uopće ne možeš napredovati. Slušaj, Steve, vas troje nastavite ovim tragom. Ja ću se vratiti da pogledam što spremaju ona trojica. Ako se neću moći vratiti prije mraka, dat ću vam znak dimom...

— Idem s tobom, Joe.

— Ne, ti si jedini koji dobro gađa. Marija postaje s tim svojim trbuhom sve nespretnija, a Juan nikada nije shvatio čemu služe nišan i mušica. Steve, pazi da ne padneš u zasjedu!

Joe je okrenuo konja i nestao. Nastavili su kroz klanac i uskoro saznali ono čemu su se nadali. Za rurales nije bilo izlaska, usjek je bio sve uži i strmiji. Došli su do mjesta gdje su ruralesi sišli s konja i povelili ih pješice uz brdo. Marija i Steve ostali su straga, a Tarahumara je pošao u izvidanje. Bio je sumrak kad se vratio.

— Konji su skriveni u grmlju. Kralj malene spilje, ravno ovdje gore, namirisao sam cigarete.

Bilo je već mračno i svo troje su se umotali u pokrivače i proveli noć zaokupljeni svakom svojim mislima. S prvim svjetlom protegnuli su udove, provjerili oružja. Ponijeli su samo puške i revolvare, sve drugo ostavili su uz osedlane konje.

— Pokaži nam put — rekao je Steve.

Bilo je strmo i trebalo im je gotovo pola sata penjanja dok se Tarahumara nije zaustavio. Tada je i Steve ugledao ulaz u spilju.

— Juan — prošaptao je — kako su daleko konji?

— Oko dvije stotine metara.

— Otpuži prema njima. Kad stigneš opali iz puške. Samo jednom.

Tarahumara je nečujno nestao. Marija je kleknula iza stijene i položila na nj u vinčesterku. Steve je zapeo obarač karabinke potiskujući u isti mah i okidač, tako da mehanizam nije škljocnuo. Onda je polako otpustio obarač. Puška je bila spremna. Nanišanio je na ulaz spilje. Osjetio je kako u njemu raste napetost. Upravo kad se opu-

stio, odjeknuo je Juanov hitac. Ptice su preplašeno zaklikale, jeka mnogostruko odjeknula među stijenama kanjona, ali se ništa drugo nije dogodilo.

Onda je iz spilje izpuzao čovjek. Steve je pogledao Mariju i odmahnuo glavom. Nije to zapazila, ali je bila dovoljno lukava da ne puca.

Rurales se polako ogledavao. Onda je izašao još jedan zločinac s puškom u ruci. Steve je prenio nišan na njega i povukao otklon. Marijih hitac stopio se s njegovim. Nije mogao mnogo vidjeti kroz dim baruta ali, opano je još tri puta i ustao.

Par nogu stršio je iz spilje, okrenut prstima prema gore. Drugi je rural klečao vani na otvorenom, pritišćući rukama želudac. Steve ga je pogodio još jednom i rural je pao na lice.

Prišli su spilji šaljući metak za metkom u njenu tamnu unutrašnjost. Steve je pucao u mjesto gdje su se morale nalaziti grudi i glava čovjeka kome su iz mraka provirivale samo noge.

Marija je obojici mrtvaca pljunula u lice i ispalila u njih po još jedan metak. Steve pretraži spilju. Ni jedan od rurala nije bio Verdugo.

Pretražili su im džepove i našli samo nešto novca. Uzeli su municiju a oružje su ostavili. Onda je došao Juan vodeći konje. Jedan od njih bio je Verdugov vranac.

— Kujin sin — rekla je Marija bijesno. — Zamijenio je konja. Zašto?

Steve je rasedlao oba konja te ih otjerao.

— Hajde da pronađemo Yaqui Joea.

XVII

Yaqui Joe je naletio na zasjedu...

Najprije su pronašli rurala, osam ili devet milja duboko u drugom kanjonu. Pod grlom mu se nalazila malena crna rupa od metka.

Juan pročitao tragove. Rural je na-prosto negdje dalje zavezao konja, vratio se i pucao u Joea kad je naišao. Ali i Joe je uspio udesiti njega, vjerojatno kad mu je prišao da ga dokrajči. Verdugo i preostali rural stavili su

ranjenog Joea na konja i odvucli ga sa sobom.

Steve je potjerao konja kanjonom zaboravivši na oprez. Marija i Tarahumara bili su mu za petama.

Steve je nanjušio miris dima i spaljenog mesa prije no što su izbili na malenu čistinu. Skočio je s konja, pogledao i morao se okrenuti.

Yaqui Joe visio je s tronošca od debelih kolaca, naglavce i gol. Njegova je glava bila samo desetak centimetara iznad malene vatre što se još uvijek dimila. Ruke su mu bile zavezane za leđima. Glava mu je bila nagorjela na ramenu se crnila rupa od metka, a pod lopaticom zjapila velika izlazna rana. Još je uvijek živio. Iz iscerenih usta dopirali su tihi zvukovi ali Joe više nije bio pri svijesti.

Steve je povukao revolver, prišao i približio cijev pocrnjeloj glavi. Onda je počeo povraćati pa se brzo okrenuo i uzmaknuo. Marija je podignula pušku i mračna lica prišla vatri.

Odjeknuo je pucanj Steve je sakrio lice rukama. Juan je počeo nešto govoriti svojim yaqui jezikom.

— Cijelu noć su ovdje sjedili i promatrali njegove muke — prevela je Marija na španjolski. Onda su skinuli tijelo s tronošca i pokrili ga velikom hrpom kamenja...

Jahali su sve do noći. Steve je mislio da neće moći zaspiti, ali tek što je spustio glavu, došao je san pun more. S prvim svjetlom zore već su bili na nogama.

Pod njima, u dolini, jedan je gradić izranjao iz jutarnje magle. Marija je rekla da je to Magdalena, samo sedamdeset pet kilometara udaljena od Nogalesa.

— Naprijed — rekao je Steve. — Ako se zločinac dokopa Nogalesa, izgubit ćemo ga zauvijek.

— Bit ćemo brži podemo li cestom — rekla je Marija. — Moj konj ne može na ovom lošem putu držati korak s našima. — Lice joj je bilo upalo a veliki trbuh stješnjen jabukom sedla.

— U pravu si — rekao je Steve. — Ako je Oregon već zauzeo Nogales, Verdugo će na bilo kojem mjestu pri-

jeći granicu, umjesto da dalje traži Kosterlitzkog.

Tri sata kasnije izbili su na cestu između Magdalene i Nogalesa. Dva vlaka natrpana Obregonovim vojnicima čekala su da se popravi željeznički most. Cesta je bila prepuna ljudi, konja i topova. Saznali su da je Imuris osvojen dan ranije, a da su Obregonove trupe opkolile Nogales u kome se tri stotine ruralesa priprema za obranu.

Gomila vojske potpuno je zakrčila cestu pa je Steve opet skrenuo u grmlje i pronašao stazu za goveda kojom su mogli brže napredovati. Kasno poslije podne presjekli su trag koji su ostavila dva konja i Juan ih je smjesti prepoznao. Preostala su dva ruralesa najkraćim mogućim putem jurila prema Nogalesu...

Steve je potjerao konja ali ni Red više nije mogao brže. Na tankoj koži oertavala su mu se rebra a glava visila umorno. Ostala dva konja jedva su nosila jahače. Utješna je bila činjenica da ni životinje ruralesa nisu mogle biti u boljem stanju.

Steve se pokušao pomiriti s mišlju da ih toga dana neće dostići, kad naiđe na konja. Životinja je stajala raširenih nogu i spuštene glave a trbuh joj je bio sav izranjen ostrugama.

Juan je počeo slijediti trag čizama koji je vodio u grmlje.

— Nemoj gubiti vrijeme — rekao je Steve oštro.

— Ali, možda je to Verdugo.

— Ako je to bio njegov konj, onda je on uzeo drugoga i svog potčinjenog pustio da ide pješice. Nastavimo naprijed!

Sat kasnije zaustavila ih je tama...

Ujutro, Steve je bio na nogama prije zore i požurivao ostale Marija nije mogla prebaciti nogu preko gomile opreme što je bila privezana za niezono sedlo. Proklela je svoju sudbinu i rasjekla remenje. Pokrivajući, posude, vreća s brašnom, sve se prosulo na zemlju.

Put je bio težak jer su upravo prelazili brežuljkasto područje jugoistočno od Nogalesa. Dalje na zapadu mogli su se vidjeti oblaci prašine — revolucionarna vojska približavala se Nogale-

su. Steve je tjerao Reda bez milosti, ali bilo je već prošlo podne kad su daleko pred sobom ugledali dim.

Verdugovi tragovi bili su znatno svježiji. Steve je jahao na čelu stižući na vrh svakog brežuljka sa spremnom i napetom vinčesterkom. Onda je odjednom začuo ispred sebe pucnjavu pušaka i dugački rafal iz mitraljeza. Kilometar dalje bili su iskopani rovozi a odmah za njima prostirao se Nogales.

— Čini se da je uspio — rekao je Steve kad su pristigli Juan i Marija.

Nedaleko od mjesta gdje su stajali, malena skupina Obregonovih oficira dalekozorima je promatrala grad. Steve je pojahao do njih.

— Jeste li možda malo prije vidjeli rurala koji se nastojao probiti u grad?

Mladi poručnik vikne:

— Nestanite odavde!

— Samo trenutak — umiješao se stariji časnik s velikim brkom. — Da niste slučajno došli iz grada? Imate li kakvu poruku?

Zatim je pogledao njihove konje i Mariju koja je bila klonula u sedlu. Odora mu je bila čista i okićena s oznakama čina. Steve je pomislio da bi to mogao biti sam Obregon.

— Ne, niste iz grada — zaključio je oficir. — Putujete izdaleka.

Mladi poručnik se isprsiio i zalajao na Stevea:

— Koja je tvoja jedinica, vojniče?

— Izv. dnica Yaqui-odreda, poručnika Castilla — promrljao je Steve.

— Dezerteri, ha? — viknuo je mladić. — Castillo je ovdje još od jučer. Uhapšeni ste.

Steve je udario koljenom i Red je skrenuo u stranu. Cijev puške što je ležala preko Steveovih koljena sad je gledala ravno u poručnikovo lice.

Časnik s brkovima okrenuo im je leđa i nastavio dalekozorom promatrati grad. Onda reče:

— Poručniče, ne budite toliko službeni. Ovaj bi se čovjek mogao razljutati.

Poručnik se zarumenio do ušiju.

— Moram u grad — rekao je Steve.

— Svi ćemo u grad — odgovorio je nobusiti poručnik. — Morate samo čekati. Upravo su izvjesili bijelu zastavu i traže pregovore.

— Jeste li vidjeli rurala koji...

— U stvari... jesmo... Nitko ga nije primijetio sve dok nije projahao mimo nas i bio već prilično daleko. Svi smo pucali za njim, pa i pukovnik Obregon, ali uzalud. No, to mu neće pomoći. Sve ćemo ih objesiti još prije mraka.

Steve je okrenuo konja i pojahao prema gradu. Kad je stigao do najistaknutijeg položaja ustaničkih snaga, nije znao što bi dalje, pa je sišao s konja i sjeo. Juan i Marija spustili su se do njega. Vojnici su ih zbunjeno promatrali.

Pucnjava je sasvim prestala, a na izlazu iz grada pojavila se skupina oficira noseći bijelu zastavu. Presrela ih je grupa Obregonovih oficira pa su raspravljali kojih pola sata.

Nakon toga, čitav sat se nije događalo ništa, a onda su iz rovova počeli izlaziti ruralesi i iznenađujuće malo regularne vojske. Svrstali su se u redove i odmarširali u grad. Napadači su izišli na grudobrane i dobacivali im uvrede i prijetnje.

Steve je pojašio konja i krenuo u grad. Marija i Juan pošli su za njim i nitko ih nije zaustavljao.

U gradu je vladala neopisiva gužva. Stanovnici su vikali i smijali se, krećući prema glavnom trgu. Steve je zaustavio jednog čovjeka i natjerao ga da govori. Saznao je da su cijelog dana meci prelijetali na američku stranu gdje su ranjeni jedan američki vojnik i dva građana, pa je zapovjednik američke Pete konjičke brigade pukovnik Tate poslao Kosterlitzkom upozorenje da će, ukoliko pucnjava ne prestane, otvoriti vatru na meksikanski dio grada.

Znajući da je daleko slabiji od ustanika, te da nema dovoljno municije, Kosterlitzky je odlučio da se preda Amerikancima. Upravo su u tom trenutku ruralesi i vojnici prelazili granicu.

Steve se okrenuo Mariji i Juanu:

— Pogledat ću kako stoje stvari. Vi ostanite ovdje.

Pri dnu ulice mnoštvo je zakrčilo prolaz i nije se moglo dalje. Slijedilo je desetak metara slobodnog prostora, a dalje je Steve ugledao odred ruralesa

koji su polagano uzmicali mrkih, prijavih lica, s izvučenim sabljama. Iza njih, polako jašući svog bijelca, posljednji je jahao Kosterlitzky.

Ljudi su ogorčeno kleli i bacali na ruralese sve što bi im došlo pod ruku. Jedan je kamen pogodio nekog rurala ravno u lice. Zateturao je, jedva zadržao ravnotežu i pograbio revolver. Viku gomile nadjačao je glas Kosterlitzkoga i rural je spustio oružje.

Ljudi su se ohrabрили. Svi, pa i žene i djeca, skupljali su kamenje i gađali ruralese koji su se već bili povukli do polovine trga. Građani su im se približili ha manje od desetak metara. Steve je izvukao revolver tražeći uzalud pogledom Verduga. Pomišljao je i na to da ubije Kosterlitzkoga, ali nije znao što bi se tada moglo dogoditi i neće li zauvijek izgubiti Verduga. U tom je trenutku netko zapucao s krova i jedan se rural svalio s konja.

Kosterlitzky se uspravio i uzviknuo zapovijest.

Ruralesi su oboli konje kao jedan. Gomila je u panici zaurala, a ruralesi pojurili naprijed pucajući i vitlajući sabljama. Prije no što je okrenuo konja Steve je ugledao Verduga koji je izbio na čelo, uz Kosterlitzkog, urlajući i udarajući oštrom sabljom.

Steve je opalio metak a onda su ga svukli s konja. Nekoliko je nogu prešlo preko njega, onda se uspio osoviti na noge, udario jedno lice revolverom, nagazio na drugo. Ljudi su uralali i jaukali, ruralesi pucali i sjekli. Onda je Steve začuo Marijini glas. Svom je snagom pokušavala uvući Reda kroz vrata neke kuće.

Unutra je Juan pridržavao druga dva konja. Steve je pograbio Redove uzde, izveo ga na praznu ulicu i sakrio se između dvije kuće. Onda je uzjašio.

Ruralesi su se vraćali, jašuć i mirno i polako, po četiri u redu. Jahali su izazovno, gledajući ravno pred sebe gomila profesionalnih ubojica, možda najokrutnijih na svijetu.

Verdugo i Kosterlitzky su vodili napad, sjeti se Steve, znači, sad će biti na začelju.

Ruralesi su prolazili, nitko ga nije niti pogledao. Ali, ako opali, raznijet će ga stotinu metaka. Steve je oslobođio reatu. Jedan pokret zglobovi napravio je omču.

Sjedio je mirno, bez straha i bilo kakvih drugih osjećaja. Čekao je dok su na kraju prošli Kosterlitzky i Verdugo i onda je Reda taknuo ostrugom. Konj je polako izišao nasred ulice.

Netko je s krova uputio tešku kletvu. Verdugo je podignuo lijevu ruku i pokazao mu prostački pokret. Steve je zanjihao omču naprijed i natrag da je otvori i onda je bacio. Omča je trenutak zastala u zraku okrugla, pravilna kao kotač, pa se spustila preko Verdugove ruke i zahvatila mu vrat i rame.

Steve je okrenuo Reda, udario ga ostrugama i u istom trenutku zavezao kraj lasa za sedlo. Snažno je osjetio kad se laso napelo, začuo krik Kosterlitzkog i udarac Verdugova tijela o kamenje. Red je jurio punim galopom a Verdugovo tijelo poskakivalo, ruke i noge bespomoćno su lamatale.

Pri dnu ulice Steve je zaustavio konja. Red se okrenuo i polako uzmicao držeći laso napetim. Tko zna kako, Verdugo se uspio osoviti na noge i tako je stajao, sav okrvavljen i izubijan, lijeva je ruka visila ali je u desnoj držao revolver.

Opalio je dva puta i Red je pao. Steve je odletio daleko od konja a revolver mu ispao iz korica.

Marija je kriknula a Juan velikim skokovima izjurio iz veže i bacio se na Verduga. Uhvatio ga je za grlo i počeo tresti, a onda je dotrčala Marija i udarila ga mačetom nisko preko bokova. Verdugo je pao na leđa povukavši za sobom Juana. Odjeknula su dva prigušena hica i onda se Juan svalio u stranu, ali je njegova ruka još uvijek stezala Verdugovo grlo. Rural se izvijao poput zmiје, jezik mu ispao iz usta a lice postalo ljubicašto. Marija je podigla mačetu obim rukama i presjekla mu glavu na dvoje.

Onda je ispuстила oružje i izbezumljeno se zagledala u dva mrtva okrvavljena tijela...

XVIII

Steve je odveo Mariju na Collinsov ranč jer nije znao što bi s njom učinio. Jahao je Juanova konja, bio je to dobar konj kao i svi konji ruralesa, ali kad god bi se sjetio Reda, bilo mu je da zaplače. Nakon toliko mjeseci iščekivanja, dan kad je napuštao Meksiko nije mu donio nikakvo olakšanje. Ostavio je prijeko najboljeg prijatelja, najdražeg konja i sve nade da će Veronika ikada biti njegova. Natrag je donio jednu malenu trudnu Yaqui djevojku i krv mnogih ljudi na svojim rukama. Mnogih nepoznatih i jednoga koga je istinski mrzio.

Bilo je podne kad su prošli kroz visoki ulaz pred glavnom zgradom ranča. Alfie i Nevada sjedili su na klupi pred barakom u kojoj su nekada spavali Joe i Steve.

Nevada je ustao i zataknuo palčevce za pojas:

— Stoj, tamo dolje! Odlazite, jasno? Ovdje ne želimo nikakve Meksikance.

Alfie je viknuo:

— Steve! Sreće McCall! — i potrčao prema njima ispruženih ruku.

— Kako je, Alfie? — Steve se rukovao s dječakom. — Je li Collins u kući?

Nevada je provirio iza Alfijeve leđa:

— Gospode, stvarno je on — promućao je — Steve, ja nisam...

— Ne mogu ti zamjeriti, Nevada — rekao je Steve. — Momci, porazgovorit ćemo kasnije.

Pojašili su do glavne zgrade. Collins je izišao i smrknuto ih promatrao. Kad je Steve sišao sa sedla, on upita:

— Što želite?

— Ne prepoznajete me, gospodine Collins?

Rančer je trepnuo kapcima i onda obim rukama uhvatio ispruženu Steveovu desnicu.

— Zaboga, Steve! Steve! Udi unutra sine...

Izmorena i prijava Marija je napeto gledala u Collinsa. Kosa joj je pokrivala pola lica a jabuka sedla utisnula se u veliki trbuh.

Steve je rekao:

— Vente, Marija...

Trudna žena se teško spustila iz sedla, ne skidajući ukočen pogled s Collinsova lica.

— To je moja žena, gospodine Collins — rekao je Steve.

Collins se samo trenutak zbunio, a onda reče:

— Udite, gospodo McCall! — Pridržao je vrata dok je Marija prošla, a onda je viknuo prema kuhinji: — Još dva ručka, Concha!

Kuharica se pokazala na vratima, prezirno ih pogledala i na španjolskom rekla nešto ružno o Yaqui divljacima. Marija je oživjela i prosiktala:

— Prerezat ću ti grkljan, ti majko svih prasaca.

Kuharica je zinula i onda nestala. Collins se ispričao:

— Oprostite, gospodo McCall. Iznenađena je neočekivanim gostima. Concha misli da ona vodi ranč.

— Marija ne razumije engleski.

— Nisam sve dobro shvatio, Steve — rekao je Collins zbunjeno. — Mjesecima smo pokušavali doznati nešto o tebi. Veronika je... Otišao si u rujnu...

Kuharica je ljutito bacila tanjure na stol. Dok su jeli, Steve je ispričao samo najosnovnije činjenice. Kad je završio, Collins reče:

— Steve, osjećam se odgovornim, bar djelomično, za to što se dogodilo. Nisam te trebao poslati u zemlju koja je u građanskom ratu. Povrh toga znao sam da u Terrenosa ne treba imati povjerenja. Prošlo je sedam mjeseci i ja ti dugujem... da vidimo... preko pet stotina dolara... Dat ću ti ček...

— U redu — rekao je Steve. — Zamolit ću vas za dvije usluge. Prvo, hoćete li mi posuditi britvu?

— Naravno, Steve. A drugo?

— Možete li nas nekamo smjestiti dok se dijete rodi? Pretpostavljam da će to biti u lipnju.

— Naravno, Steve. Ti još uvijek nisi završio svoj posao ovdje. — Rančerov glas nije bio previše oduševljen, ali Steve se uopće nije uzrujavao. Postoji ona kućica uz Andrewsovu — nastavi rančer. — Reći ću Alfiju da tamo odnese madrace i pokrivače. Ako ti još nešto zatreba... samo se javi...

— Hvala, gospodine Collins.

— Samo jedna stvar... Steve, moraš se složiti s njim...

— Ja svakako neću započeti svađu.

Kad su projahali pokraj Andrewsove kuće, predradnikova je supruga stajala pred vratima podbočena rukama o kukove. Njene su oči sjale kao u groznici.

Alfie je bio zapalio vatru i postavio lonac s vodom. Ostao je da malo popriča, premda ga Steve nije zadržavao. Rekao je da je Ike sve napasniji, već se posvadio i s Blackieom, gotovo je došlo do pucnjave, ali je onda Blackie ustuknuo a Andrews ga je otpustio. Kad se je Steve svukao da se opere, Alfie je htio saznati što znači ožljak na boku. Međutim, Steve ga je zamolio da se pobrine za konje.

Ležeći obrijan i čist na isto tako čistom krevetu, Steve je promatrao Mariju dok se je razodijevala i kasnije prala haljine. Činilo se da će njen trbuh svakog trenutka prsnuti.

Onda ga je iznenada obuzela luda nada da se ona zaista nalazi pred porodom. Tada to ne bi bilo njegovo dijete, pa čak ni Juanovo, nego nekog jahača s Rancho Oso ili kojeg rurala što su je silovali. U tom slučaju mogao ju je naprosto izbrisati iz svojih misli — zauvijek.

Međutim, znao je da to nikada neće moći. Kako zaboraviti divlje ljubavne bitke na Tarahumarinom ogrtaču, pa kako je, da mu spasi kožu, satjerala metke u Tuertu, trenutak kad je s Joeom odbijala napad ruralesa a Juan ga ranjenog podizao na konja... i zasjeđu pred spiljom... i pokop Joea Yaquiija... Konačno, kako da ikada zaboravi prekjucherašnji dan kad su njih troje zajednički istjerali iz Verduga njegov zločinački život?

Pred vratima kućice zaškripale su kočnice. Steve je izišao i ugledao kola. Na njima je sjedio kuhar.

— Znači, vratio si se — promrmljao je stari. — Collins je zapovijedio da dovezem namirnice i ostalo. Znam ja što bih ti dao kad bi na moj ranč doveo prijavu skvo. Moralo bi ti biti dovoljno pet minuta da nestaneš zauvijek.

Steve ga je jednim pokretom skinuo s kola, bacio na zemlju i udarcima čizme odvaljao desetak metara od kućice. Onda je istovario kola i odvezao ih do štale. Neka se netko drugi pobrine za njih. Zatim je pošao do obora. Hierro mu je odmah prišao i onjušio ruke. Izgledao je dobro, čak malo i previše dobro.

Idućeg jutra rekao je Collinsu da će poći u grad i nabaviti odjeću za sebe i Mariju.

— Jesi li je izmjerio? — nasmijao se Collins. — Najbolje će biti da pođeš u Nogales, ovdje nećeš ništa dobiti. Evo tvog čeka na pet stotina i šezdeset dolara i dva pisma od Veronike. Jučer sam ti ih zaboravio predati.

Steve ih je uzeo i od tog trenutka jedva da je čuo što mu Collins govori.

— ... primio sam desetak pisama. Htjela je doći ovamo i poći u Meksiko da te potraži. Jedva sam je odgovorio. Pisao sam Terrenosu ali nije odgovorio. Onda sam pošao u Nogales ali sve što sam saznao bilo je da si prešao granicu. Ona se nikada nije prestala nadati da ćeš se vratiti.

Steve je nerazumljivo pozdravio i okrenuo se. Čuo je još kako mu Collins viče da uzme Hierra. Automatski je bacio sedlo na konja i odjašio. Najprije uopće nije htio čitati pisma, ali ona kao da su gorjela u džepu na njegovim grudima. Nakon nekog vremena nije mogao izdržati, sjašio je, sjeo na kamen i otvorio prvo.

„Bio je to odgovor na pismo kojim je javljao da odlazi u Meksiko. Bila je zabrinuta. Otac je govorio da je dolje vrlo loše. Neka se čuva jer ga ona voli više no ikada...”

Drugo je pismo bilo napisano otprilike onih dana kada je u planini vodio divlju ljubav s Marijom.

— ... bila sam luda što te nisam poslušala i došla k tebi. Rekla sam to i ocu i otada ne govori sa mnom. Svejedno mi je. Ako me još uvijek hoćeš, doći ću u Arizonu i udati se za tebe. Steve, što se dogodilo? Zašto mi ne pišeš? Molim te...

U Nogalesu je Steve unovčio ček, kupovao što mu je trebalo i prenoćio u hotelu Polikarpa Suarezza. Vlasnik je bio oduševljen porazom rurale-

sa i uvjerio Stevea da već svatko zna za njegov podvig s Verdugom i da ga u Meksiku slave kao narodnog heroja.

Vraćajući se Steve je nastojao da ne razmišlja ni o čemu već da uživa u izvanrednom konju pod sobom. Hierro je bio savršen. Ništa nije zaboravio. Tijekom proteklih mjeseci samo se zaokružio, dok mu je mišićje očvrstnulo.

Na ranču ga je dobro otro i pustio u obor. Uto je dojašio Ike Andrews.

— Evo velikog nakupca — narugao se. — Otišao je u Mekisko da kupi divlje tisuće krava i pokaže Collinsu koliko je pametniji od mene. Upisao se u armiju zamazanaca i oženio Yaquiskvo. Ali, ja i Millie mislimo da nismo oženjeni. Za nas je uvreda da nam u susjedstvu živi kurva. Kažem ti...

— Ike, bit će za tebe mnogo bolje da sutis...

Ike ga je pogledao od pete do glave:

— Collins kaže da si se promijenio a Alfie brblja da si postao tvrdi od kože. Millie kaže da si sam samca izmlatio kuhara. Za mene ti si prazan vreća kao i prije.

Steve je rekao:

— Ike, čekaj malo. Ja još uvijek imam ovdje posao koji moram dovršiti. Ostat ću dok se dijete rodi. To je samo još koji mjesec. Ostavi me na miru i ja ću tebe.

— Zašto me ne natjeraš da te ostavim na miru, ti prokleti hvataču Indijancki? Ovo što ti ja kažem, ne bi otrpio nitko. Čak i Alfi nije takav strašljivac.

Steve je zagrizao usnu i gurnuo ruke u džepove:

— Idući puta to neću otrpjeti, Ike. reci Millie da se drži podalje od Marije.

Uzeo je svoje stvari i otišao. Kad je ušao u kuću, Marijine su prve riječi bile:

— Ubit ću onu debelu svinju!

— Gospode — rekao je Steve. — Što je pak sada?

— Otišla sam do Collinsa da posudim kotlić, a ona je vješala rublje. Rekla je nešto na engleskom, ali sam dobro razumjela riječ puta!

— Marija, primiri se. Upravo sam razgovarao s njenim suprugom i mislim da više neće biti neprilika.

Te noći potražila je njegovu ruku i položila je na svoj trbuh. Dijete se neprekidno micalo.

— Marija, taj će se iziritirati van prije no što mu bude vrijeme — rekao je. — Čije je u stvari? Moje, Juanovo ili nekog trećeg?

— Kako bih to mogla znati? Kad bih samo posumnjala da je Lenchovo, razbila bih mu glavu kamenom...

Ujutro je došao Collins, ispio s njima kavu i onda se uozbiljio:

— Ike i njegova supruga bili su sinoć u nas i požalili se. Znam kakva je Millie, ali rekli su da si prebio kuhara...

— Izudarao sam ga nogom — rekao je Steve. — Rekao je nekoliko ružnih stvari na račun moje žene. Biste li vi prešli preko takve uvrede?

— Ne, ali ipak, Steve...

— Gospodine Collins. Ako imaju nešto protiv nas, neka to zadrže za sebe i ništa se neće dogoditi. Ili želite da odemo?

— Ne, Steve. Nitko vas neće otjerati. Obavio si dobar posao sa Hierrom, a u Meksiku si mojom krivnjom prošao kroz pakao. Završi s dresurom a onda ćemo vidjeti dalje.

Zahvalio je na kavi, potapšao Mariju po ramenu i otišao.

Nastalo je razdoblje primirja. Steve je vježbao konja, navečer bi Alfie i Nevada svratili na razgovor i kavu, ali Marija nikada nije pokušala naučiti ni riječi engleskog.

Steve i Ike pažljivo su se izbjegavali. Millie Andrews je šutjela kad bi Marija prolazila pokraj njezine kuće, ali su se obje žene promatrale s mržnjom koja je sve više rasla. To je zabrinulo Stevea. Znao je da ako Marija popusti svojim osjećajima, ništa je neće moći zaustaviti.

Druga su njegova briga bila Veronikina pisma. Stizala su često, a on se nije mogao prisiliti da na njih odgovori. Onda se Collins razljutio i sam napisao Veroniki pismo, obavještavajući je da se Steve vratio, ali nije spomenuo Mariju.

Odgovor je stigao brzo. Collins ga je pročitao i predao Steveu:

— Sad ćeš morati nešto odlučiti. Stogod bilo, ja se više ne želim time baviti.

Steve je teško progutao njegove riječi, uzeo pismo i pročitao:

Dragi gospodine Collins,

Pokušala sam zaboraviti Stevea. Možda bih to mogla kad bih znala što misli i kako se osjeća. Ali, on mi ne odgovara, a kad čitam Vaša pisma uvijek mi se čini da nešto skrivate. Što se događa? Da se nije vratio u Meksiko? Ili više ne želi da se oženimo? Htjela bih to znati da mu prestanem dosadivati. Moram saznati što je na stvari. Doći ću u Arizonu. Molim vas da mi javite na kojoj postaji moram sići. Možda biste tako dobri da me tamo dočekate?

Iskreno vam zahvaljujem.

Veronika Armijo

— Steve — rekao je Collins. — Ne možeš tako nastaviti. Ili joj piši ili odlazi. Okrutan si prema njoj. Znam da ti je teško, ali reci joj istinu.

— Nisam oženjen — promrmljao je Steve. — Čak i ne znam je li dijete moje.

— Znao sam da nešto nije u redu — rekao je Collins. — Zašto je ne pošaljesh natrag u Meksiko? Ovdje se ionako jedno osjeća.

— Naprosto ne mogu — rekao je Steve. — Svi su njezini pobijeni, nema kamo ići. Spasila mi je život... a ako je dijete moje? Ali, vi ste u pravu. Pisat ću Veroniki...

Bio je to gotovo najteži pothvat u njegovom životu. Čijeje se noći mučio tražeći riječi, isprike, a onda se sam sebi zgadio pa je najkraćim rečenicama opisao istinu. Nije joj mogao objasniti kako može spavati s drugom ženom i još uvijek voljeti nju, pa je zato pismo potpisao bez uobičajene ljubavne izjave.

Slijedećih je dana Millie Andrews sve tvrdoglavljuje tražila način kako da izazove Mariju. Jedne večeri kad se Steve vratio kući na večeru Marija je sjedila na postelji, mrmljala kletve na španjolskom i gledala oštricu mačete...

DJEVOJKE!

tina

JE REVIJA ZA NAS

tina

JE REVIJA SA STRIPOVIMA

tina

PIŠE O NAŠIM RADOSTIMA

tina

PIŠE O NAŠIM BRIGAMA

tina

PIŠE O NAŠIM TAJNAMA

u TINI ćeš naći sebe

u sebi ćeš naći TINU

XIX

Došao je i kraj svibnja. Ranog sunčanog dopodneva Ike je jahao uz obor, a Steve rasedlavao Hierra. Odjednom su začuli vrištanje i ugledali Millie Andrews kako trči niz cestu, zaplićući se u svoje duge suknje. Pritrčala je mužu i obuhvatila mu nogu.

— Ona... ona... ona će me ubiti...

— Prestani brbljati — zapovjedio je Ike. — Što se dogodilo?

Steve je bacio sedlo i prišao. Prestrašio se.

— Trčala je za mnom! Trčala je s mačetom!

— Prokletstvo! — viknuo je Steve. — Što si joj uradila?

— Ti, kujin sine — prosiktao je Ike stisnutih zubi. — Odvedi tu skvo odavde, smjesta. I ti podi s njom!

— Upozorio sam vas — rekao je Steve. — Rekao sam da je opasna. Da je uhvatila Millie, ubila bi je. Sad ćete...

Ike je okrenuo konja odbacivši Millie. Sagnuo se i udario Stevea preko usta otvorenom rukom.

— Odlazi! — viknuo je i povukao revolver.

Steve je obim rukama uhvatio njegovu nogu i jednim ga trzajem bacio na zemlju. Millie je zavrištala, a konj preplašeno ustuknuo. Ike je počeo dizati revolver. Steve mu se bacio koljenima na grudi i uhvatio ruku s oružjem. Ike je povukao otonac ali je igla zahvatila meso između palca i kažiprsta na Steveovoj ruci pa nije opalio. Onda je Steve izvukao svoj kolt. Millie se bacila na njega a on ju je udario revolverom preko lica i to ju je onespособilo.

Ike se koprcao nastojeći osloboditi svoj revolver, ali ga Steve nije ispuštao, a igla je kidala meso s njegove ruke. Onda je zabio cijev svog revolvera u Ikeova usta i gurnuo mu glavu na zemlju. Tako su mirovali najmanje pola minute. Steve se tresao od bijesa a zubi predradnika cvokotali o cijevi. Predradnik je ispustio oružje. Steve ga je čvršće stisnuo i ustao. Onda se oslobodio igle koja mu se zabila duboko u ruku.

Ike je polako sjeo. Rukom je obrišao usta koja su krvarila. Kad je ustao, Steve ga je udario preko sljepoočice revolverom. Ike je zateturao bio bi pao da nije naletio na ogradu obora. Steve mu je zabio cijev revolvera u trbuh!

— Zar nikad nećeš shvatiti? Rekao sam ti da obuzdaš tu svoju ženu. Samo čudu može zahvaliti što je još živa... I ti, Ike, i ti...

Ike se izmaknuo u stranu i malim koracima pošao prema kući. Millie je zakaskala za njim.

— Ike! — pozvao je Steve. — Bit će bolje da ne idete gore. Ona ima vinčesterku i zna kako se upotrebljava.

Predradnik je stajao oklijevajući. Razmišljao je kako da spasi svoj ugled pred ženom. Nakašljao se, popravi pojas i upitao:

— Što, zar ti ne zapovijedaš u svojoj kući? Ili možda ona tebi kaže što treba da uradiš?

Steve je probljedio od bijesa. Izvukao je predradnikov revolver iza pojasa i bacio mu ga pred noge.

— Hajde, uzmi ga, Ike...

Millie se odmaknula od muža. Steve je čekao ali se Andrews nije niti pomaknuo. Steve je uzdahnuo.

— Dobro. Sklonite se u Joeovu baraku dok ne utvrdim kako je tamo gore.

Uzeo je Ikeov revolver i otišao kući. Marija je sjedila na krevetu i rekla:

— Nazivala me je prostačkim imenima. Mislila je da je neću razumjeti. Ja ću je ubiti. Prerezat ću joj grkljan i otići u Meksiko. Bolje će biti da mnitko ne stane na put.

— Više ti neće smetati — rekao je Steve. — Ti miruj dok se ne vratim ili ću te izbiti bičem.

Odgovorila je prostačkim pokretom prsta ali se nije pomaknula kada je izišao. Pošao je do barake i ušao. Stajali su uz prozor. Sjeo je na ležaj i neko vrijeme ih promatrao a onda reče:

— Vi naprosto ne znate s kakvim ljudima imate posla. Millie, vaš život ne vrijedi ni pola dolara. A ni tvoj Ike jer ću tebe ubiti ja kad mi slijedeć put staneš na put.

Čekao je na odgovor koji nije došao pa reče:

— Bit će najbolje da odete. Još ove noći. Pričekajte da se vratim kući a onda podite gore i spremite stvari. — Prišao je vratima i još jednom zastao. — Ike, koliko si dobio od Terrenosa da bi kupio onu bijednu stoku?

— Pedeset jadnih dolara — odgovorio je predradnik. — Jednom, samo jednom u životu sam to uradio i onda moraš ti naići i sve izbrbljati. Odonda mi gazda više ništa ne vjeruje. Osjećam to...

Kad se smračilo, pred Ikeovom su se kućom zaustavila kola. Steve je promatrao pomicanje svjetiljki i šumove tovarjenja. Poslije nekoliko sati zalupila su izlazna vrata. Prišao je prozoru i na mjesecini opazio kako se nizbrdo kotrljaju kola. Samo su se na nekoliko minuta zaustavila pred Collinsovom kućom.

Ujutro Collins nije bio osobito dobro raspoložen. Htio je čuti što se dogodilo i kako se to Steve, dovraga, usuduje tjerati ljude s njegova ranča i još koješta. Steve ga je mirno i dugo slušao a onda reče:

— Dobro, pozovite ih natrag. Odlazi-mo mi.

Collins se ohladio i rekao:

— Ne, Steve, ti ostaješ. Znam da si se promijenio tamo dolje te da si pokušao izbjeći sukob s Ikeom.

Slijedećeg dana pozvao je Stevea na razgovor. Ranč se nije isplatio, nije bio dovoljno velik a da bi se mogla uspješno gajiti goveda. Stoga je namjeravao kupiti nekoliko dobrih kobila i uzgajati rasne konje. Bila bi to dobra zabava, a bude li Steve htio voditi posao, ranč bi se mogao čak i isplatiti.

Steveu se ideja svidjela. Sada kad su Andrewsovi otišli, mogao je ovdje živjeti u miru s Marijom i djetetom, možda čak doznati što je sreća. Naravno, ako je dijete njegovo. Ako nije, pokupit će se i otići kući. Dovraga sa starim Luisom, samo kad bi Veronika htjela...

Ponadao se da će Marija biti bolje raspoložena nakon odlaska predradnika. Ali, činilo se da ona oko sebe gradi neku ljušturu. Što se više bližilo njezino vrijeme, to je više postajala prava Indijanka. Čak je ponovno počela kuhati na comalu, tankom plosna-

tom kamenu ispod koga se pali vatra. Pripremala je samo škrta neprobavljiva indijanska jela, pa je Steve sve češće ručao s Collinsom.

Onda je došla večer kad je krenuvši prema kući primijetio da prozori nisu osvijetljeni. Ušao je, ali Marije nije bilo u stanu. Nije bilo ni njene vinčesterke a ni ostalih njezinih stvari.

Steve je požurio u štagalj. Nije tako, der bilo ni njenog konja, sedla, torbi. Potrčao je prema kući. Collins ga je čekao s lulom u ruci.

— Vidio sam kad je sedlala — objasnio je. — Pokušao sam s njom razgovarati. Jedva se uspela u sedlo. Uperila je u mene vinčesterku i rekla da se mičem s puta.

— Kamo je otišla?

— Nije mi rekla. Samo to da se maknem s puta. Toliko sam shvatio premda je govorila španjolski.

— Moram je vratiti — rekao je Steve. — Molim vas, neka mi Concha do-osedlam spremi malo hrane.

— Neće se vratiti ako je i pronadeš — rekao je Collins. — Predložio sam joj da ostane barem dok ne rodi. Mislim da me je razumjela, ali je konja podbola ostruganja i skoro me pregazila. Znam kako ti je, ali ona zna što je bolje za vas obje.

— Njeno je vrijeme prokleta blizu — rekao je Steve. — Uostalom, ona nije za mene samo žena s kojom sam spavao... dovraga... neću vam sada sve to tumačiti... Ja moram otići.

— Dobro, Steve. Ako te to može malo utješiti, dao sam joj pedeset dolara. Jednostavno je nisam mogao pustiti da ode tako... sama...

Steve je osedlao konja a Concha donijela hranu. Kad je uzjašio, Collins reče:

— Nikada je nećeš naći.

Odjahao je najprije u Nogales. Tamo je nitko nije vidio. Onda je nastavio jahati i zapitkivati, pretražujući sela i gradiće s obje strane granice. Nadao se je da je neće naći, ipak nije mogao a da je ne traži svom snagom i upornošću, izlažući se svim vrstama opasnosti...

Na ranč se vratio tri tjedna kasnije, neobrian, umoran, prljav.

— Zdravo, Steve — dočeka ga je Collins. — Jesi li imao sreće?

— Ništa. Nitko je nije vidio, nitko čuo o njoj. Ona ne želi da je nađem.

— Jednog ćeš dana shvatiti da je tako najbolje, za tebe, nju pa i dijete, bez obzira čije ono bilo. Uđi, Concha će ti nešto pripremiti. Ja ću se pobrinuti za konja.

— Hvala. Jedva se držim na nogama od gladi.

Pošao je uza stube kad Collins reče:

— Pisao sam joj, Steve.

— Znali ste gdje je? — Steve se okrenuo poput ranjene zvijeri. Ponadao se da je sa svime svršeno, a sada... — Ali ona ne zna čitati!

— Pisao sam Veroniki — odgovorio je Collins. — Javio sam joj da je Marija otišla i da se više nikada neće vratiti.

— Prokletstvo, Jay! — viknuo je Steve. Nije niti primijetio da je svog poslodavca nazvao imenom. — Kako si mogao znati da je neću pronaći... A... što ti je odgovorila?

Collins je neko vrijeme šutio.

— Dakle, nije mi uopće pisala. Možda bih morao... Steve, ti samo uđi. Doći ću za nekoliko minuta...

Veronika je bila u dnevnoj sobi, u krugu svjetlosti velike lampe. Sada je bila viša, a njezino lice uže. Jednom je rukom pritisnula usta dok se druga zgrčila uza struk. Svečano ga je pogledala, lice joj je bilo mjrno, ali su joj oči naglo rasle.

Odjednom se našla u njegovom zagrljaju. Njegovo lice, vlažno od suza, utonulo je u taman oblak njezine kose.

KRAJ

KNJIGA ZA SVAKU ŽENU

Ako se odlučite:

- da se odijevate onako kako sami želite
- da ušedite novac
- da budete elegantni

sve to, bez ičije pomoći i bez ikakvog predznanja omogućit će vam do sada najbolja i u Evropi najtiražnija knjiga

KROJENJE I ŠIVANJE

knjigu su napisali najpoznatiji njemački stručnjaci a izdala je poznata ženska revija »NEUE MODE« iz Hamburga.

Kupon narudžbe za knjigu

»KROJENJE I ŠIVANJE«

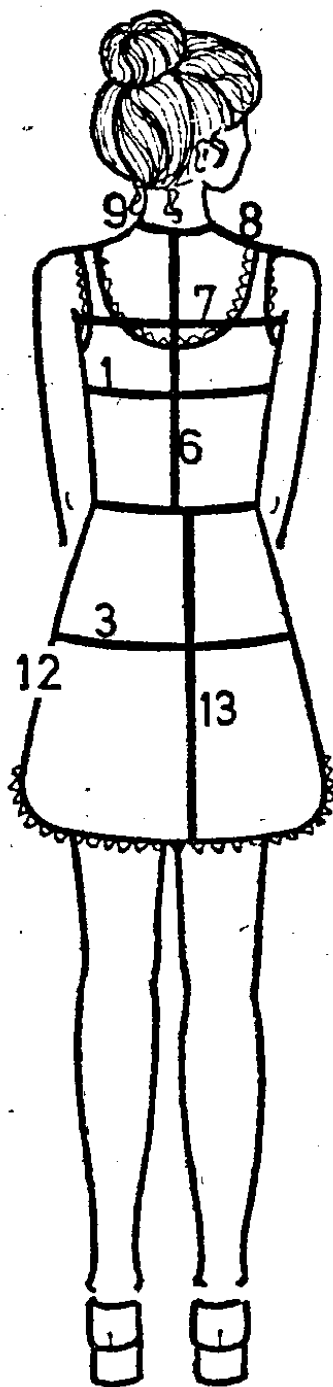
Naručujem pouzećem — poštom knjigu »Krojenje i šivanje« po cijeni od 50,00 dinara i troškovima poštarine.

Ime i prezime naručioca:

Mjesto stanovanja (poštanski broj):

Ulica i broj:

Kupon narudžbe slati na adresu: Vjesnikova Press Agencija, 41000 Zagreb, Ljubice Gerovac 1.

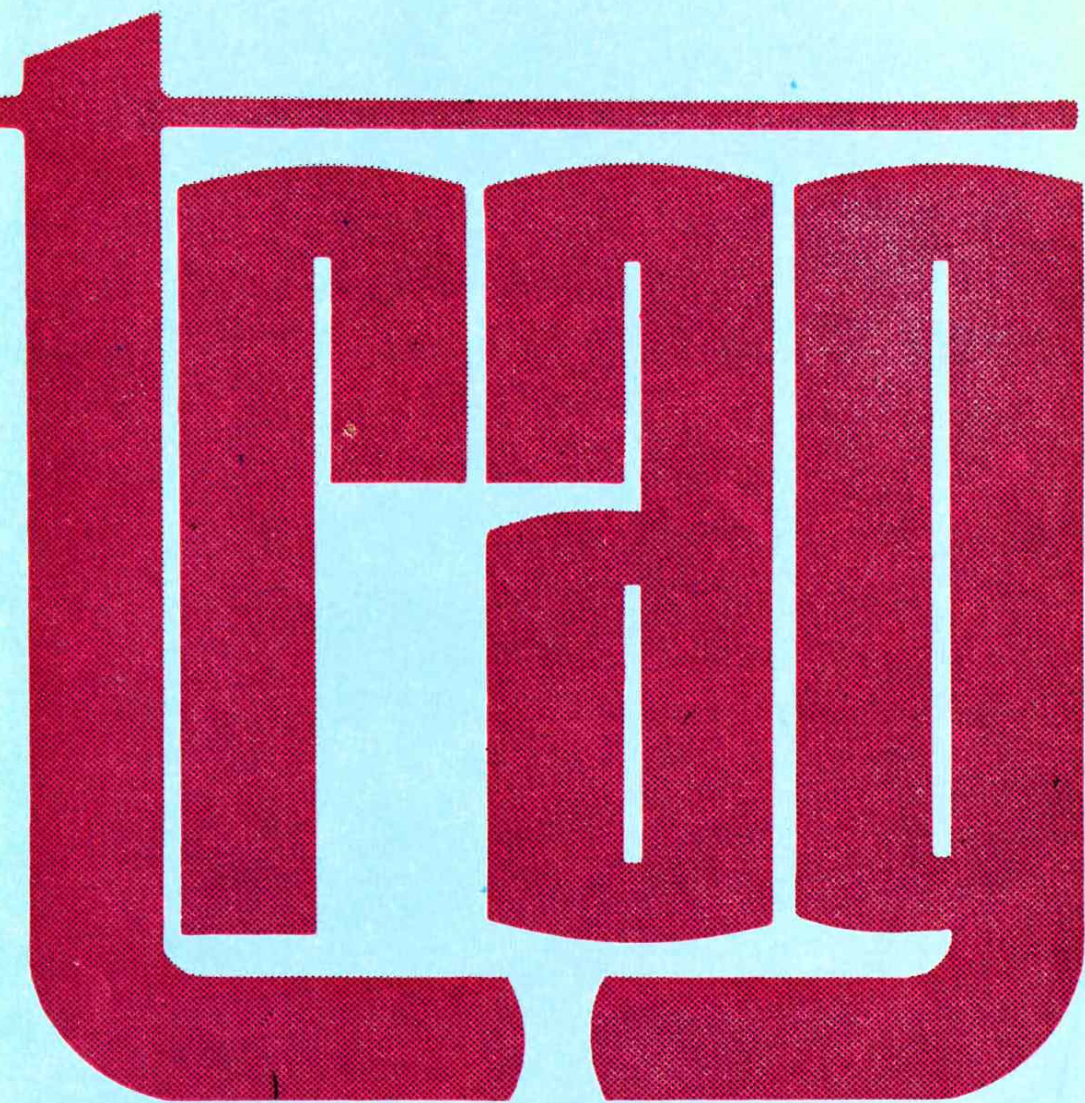
DOSAD IZAŠLI ROMANI NOVE SERIJE »LASO«

32. W. O'Connor: ZAMKA ZA KRADJIVCE STOKE
33. R. Beakson: PUKAHNITALI KANCER
34. D. J. Stevens: NOĆ OBRACUNA
35. L. L'Amour: UKROČENA ZEMLJA
36. W. R. Cox: DJEVOJKA S ISTOKA
37. H. S. Sharon: CRNI ORAO
38. T. West: SAMU MOJ PISTOLI
39. S. F. Scott: ALABAMA
40. H. S. Sharon: PODVALA BILLA JACKSONA
41. L. L'Amour: BEZDUSNI VODIC
42. W. O'Connor: OPASNI DOSLJAK
43. W. O'Connor: OSAMLJENI SERIF
44. U. H. Wilken: PROKLETI ŽIVOT
45. S. H. Sharon: NAPAD NA KOCIJU
46. J. F. Beck: U IME ZAKONA ...
47. L. L'Amour: VISOKI STRANAC
48. L. L'Amour: OBRACUN U PRERIJI
49. S. C. Lawrence: VRELI DAN U BUFFALO
50. P. Hangster: Povratak
51. J. F. Beck: Olovo pravde
52. H. Warner: Tragovi u pustinji
53. G. A. Lutz: PUCNJI U PRAZNO
54. E. Jones: NEUSTRASIVI SLADE
55. L. L'Amour: ZLATNA PLANINA
56. H. Hatten: SMRTONOSNI POKOLJ
57. T. West: TEKSASANIN
58. E. Jones: SMRT SVIM UBOJICAMA
59. W. O'Connor: KANJON SMRTI
60. L. L'Amour: KLAN SACKETTOVIH
61. D. Dean: OSIŠANA OSVETNICA
62. D. Dean: VATRENA OSVETA
63. J. Gilmoor: LOV NA SVJEDOKE
64. C. Hunter: ALI TADA SE POJAVI SAM
65. F. Glaser: VRIJEME OBRACUNA
66. F. Short: NI PAKAO ME NEĆE
67. R. Ullman: JACKSONOV KLAN
68. G. Lord: TAJNI TOVAR
69. W. O. Connor: STOTINU DANA PAKLA
70. F. Short: SKINITE HULJU IZ SEDLA
71. A. C. Morgan: REVOLVERASI SU ČEKALI
72. L. L'Amour: BRACA SACKETT
73. H. Warner: ŽLOČIN OTACA
74. L. Walles: U OLOVNOJ OLUJI
75. C. Martin: IZASLANICI PAKLA
76. R. Macleod: TEŽAK PUT DO MEKSIKA

U PRIPREMI:

77. R. Hogan: OVAJ GRAD PRIPADA JESSUPOVIMA

KOD VAŠEG PRODAVAČA NOVINA

**BIBLIOTEKA KRIMINALISTIČKO
— LJUBAVNIH ROMANA**